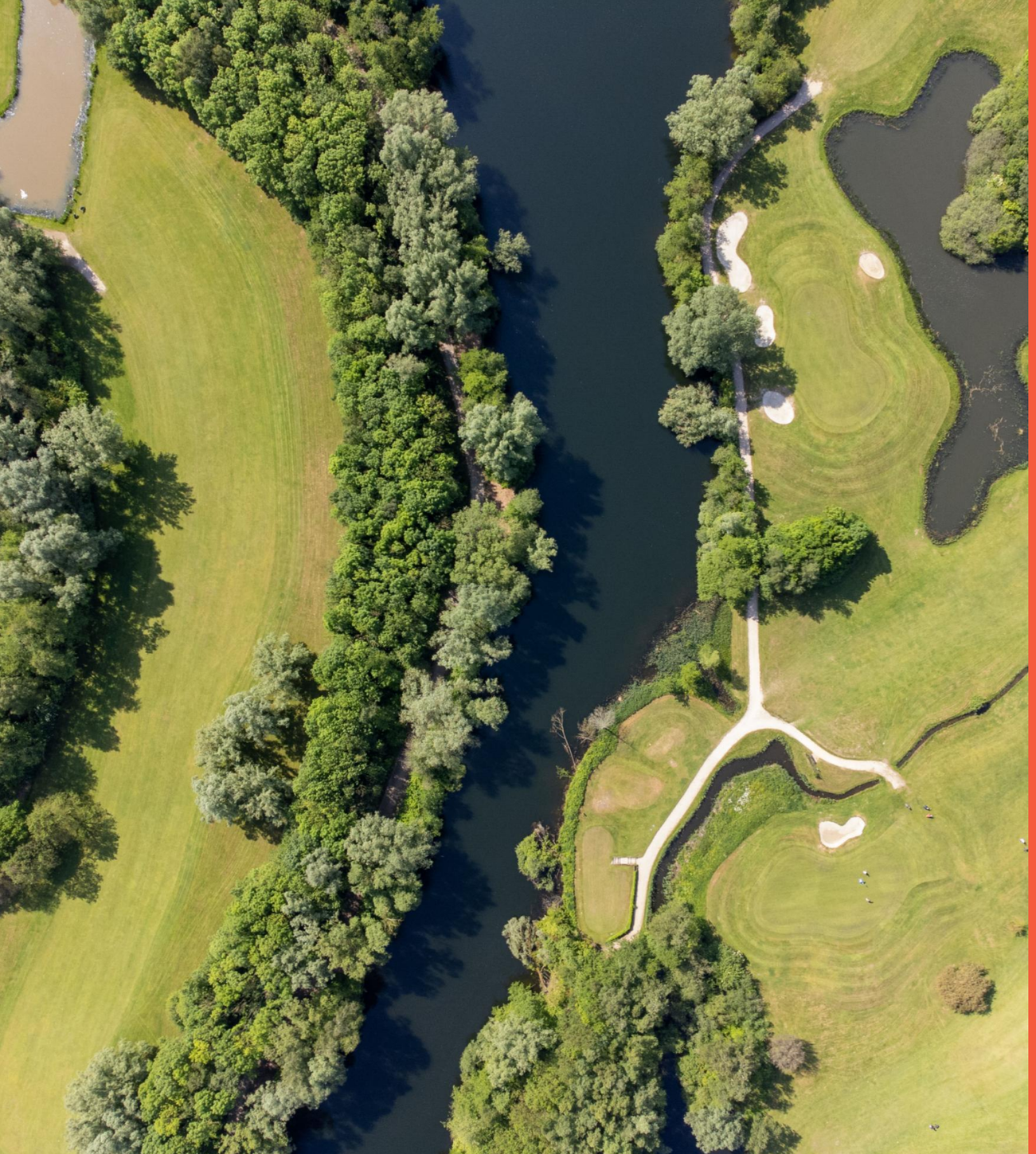

Ruimte. Mensen. Toekomst.

Quickscan Flora en Fauna Dekkerswald Berg en Dal

Toetsing aan natuurwetgeving en -beleid

Definitief

movares smart urban engineering

colofon

projectnaam
Quickscan Flora en Fauna Dekkerswald Berg en Dal

datum
11 november 2025

projectnummer
P07163

opdrachtgever
Van de Klok Bouw en Ontwikkeling B.V.

Movares | BRO Adviseurs B.V.
projectleider
KBu

opgesteld door
RBo
interne controle
MvdS

bron kaft
Movares | BRO Adviseurs B.V.

Willemsplein 2
5211 AK ‘s-Hertogenbosch
+31 (0)73 208 91 55
info.bro@movares.nl
www.movares.com

movares smart urban engineering

Inhoudsopgave

1 Inleiding 4
1.1 Werkwijze quickscan flora en fauna 4

2 Planbeschrijving 5
2.1 Huidige situatie 5
2.2 Toekomstige situatie 5

3 Toetsing gebiedsbescherming 10
3.1 Wettelijke gebiedsbescherming 10
3.2 Gebiedsbescherming vanuit provinciaal beleid 10

4 Toetsing beschermde houtopstanden 11

5 Toetsing soortenbescherming 13
5.1 Vogels 14
5.1.1 Toetsing 14
5.2 Vleermuizen 14
5.2.1 Toetsing 15
5.3 Grondgebonden zoogdieren 15
5.3.1 Toetsing 15
5.4 Reptielen 17
5.4.1 Toetsing 17
5.5 Amfibieën 17
5.5.1 Toetsing 17
5.6 Vissen 17
5.6.1 Toetsing 17
5.7 Ongewervelde diersoorten 17
5.7.1 Toetsing 17
5.8 Vaatplanten 17
5.8.1 Toetsing 18
5.9 Specifieke zorgplicht 18
5.10 Invasieve exoten 18

6 Conclusie 19
6.1 Vervolgtraject en advies 19
6.1.1 AERIUS-berekening 19

7 Samenvatting 20

8 Geraadpleegde bronnen 21

Bijlage 1 - Foto’s locatiebezoek

1 Inleiding

Voor alle ruimtelijke ontwikkelingen geldt dat deze in overeenstemming met de nationale natuurwetgeving en het provinciale natuurbeleid moeten worden uitgevoerd. Ten behoeve van de gebiedsontwikkeling van Dekkerswald in Berg en Dal, is door middel van een verkennend flora- en faunaonderzoek (quickscan) een beoordeling gemaakt van de mogelijke effecten die het plan kan hebben op beschermde natuurwaarden. Hierdoor wordt duidelijk of het plan in overeenstemming is met de natuurwetgeving.

Per 1 januari 2024 is de Wet natuurbescherming opgaan in de Omgevingswet (Ow). In deze wet vindt men de beschermingsregels voor soortenbescherming en gebiedsbescherming als uitwerking van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn. Ook de bescherming van houtopstanden is hierin opgenomen. Daarnaast vindt provinciale gebiedsbescherming plaats door middel van het Natuurnetwerk Nederland (NNN), welke is uitgewerkt in de respectievelijke omgevingsverordening.

1.1 Werkwijze quickscan flora en fauna

In de quickscan zijn de gevolgen van de ruimtelijke ingreep afgezet tegen potentieel aanwezige natuurwaarden die vanuit de Omgevingswet en provinciaal beleid zijn beschermd. Deze werkwijze vloeit voort uit de brochure ‘Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen’ van het Ministerie van Economische Zaken van december 2016.

Om een beeld te krijgen van de natuurwaarden is op 25 april 2024 tussen 12.00 – 16.00 uur door een ecoloog van BRO[1] een verkennend veldbezoek gebracht aan het plangebied en de directe omgeving hiervan. Het was circa 11°C, licht bewolkt, zonder neerslag, met een zuidwestenwind van 3 Bft. Tijdens het veldbezoek is gelet op de potentiële aanwezigheid van beschermde soorten op basis van het aanwezige habitat en nest-/verblijfsmogelijkheden. Daarnaast is aan de hand van NDFF-gegevens, verspreidingsatlassen, soortgerichte literatuur en op basis van ‘expert judgement’ nagegaan welke beschermde planten- en diersoorten er voor kunnen komen binnen en nabij het plangebied en zijn omtrent gebiedsbescherming gegevens van de provincie Gelderland geraadpleegd. Aan de hand van het verkennende onderzoek is vervolgens beoordeeld welke beschermde soorten daadwerkelijk voor (kunnen) komen binnen het plangebied en is er vervolgens een inschatting gemaakt van de effecten van de ruimtelijke ontwikkeling op beschermde natuurwaarden. In 2021 is door bureau Schenkeveld een verkennend veldbezoek uitgevoerd. Doordat deze QSFF ouder is dan 3 jaar, is deze QSFF verouderd. De bevindingen in dit rapport, “Dekkerswald Groesbeek Natuuronderzoek, Februari 2022”, zijn bij het uitvoeren van dit rapport meegenomen in de conclusies.

1 BRO is lid van het Netwerk Groene Bureaus (NGB). Het NGB is de brancheorganisatie voor groene adviesbureaus en heeft als doel kwaliteitsbevordering en belangenbehartiging. Onze werkzaamheden voeren wij dan ook uit volgens de door het NGB vastgestelde gedragscode (versie juni 2008, laatst aangevuld 11 februari 2021). De medewerkers binnen de discipline ecologie voldoen aan de door het Ministerie van EZK genoemde voorwaarden voor ter zake deskundigen op het gebied van ecologisch onderzoek.

2 Planbeschrijving

Het plangebied betreft Park Dekkerswald aan de Nijmeegsebaan te Berg en Dal. Het plangebied ligt in het natuurgebied Heumensoord en is omsloten door grootschalige bossen. Het gebied is ontsloten via de Nijmeegsebaan. In figuur 1 is de topografische ligging van het plangebied weergegeven.

2.1 Huidige situatie

Het plangebied heeft verschillende functies, met name woon en zorg gerelateerd. Binnen het gebied is veel gevarieerde bebouwing aanwezig, van vrijstaande woningen tot grootschalige complexen. Ook zijn er parkeerplaatsen, gazons, sportvelden en bosschages aanwezig. Er is geen oppervlaktewater binnen het plangebied. In figuur 2 is een luchtfoto van het plangebied en de directe omgeving weergegeven. Het plangebied is verdeelt in verschillende deelgebieden zoals weergegeven in figuur 3. In bijlage 1 zijn foto's van het verkennende veldbezoek opgenomen, deze geven een impressie van het plangebied.

2.2 Toekomstige situatie

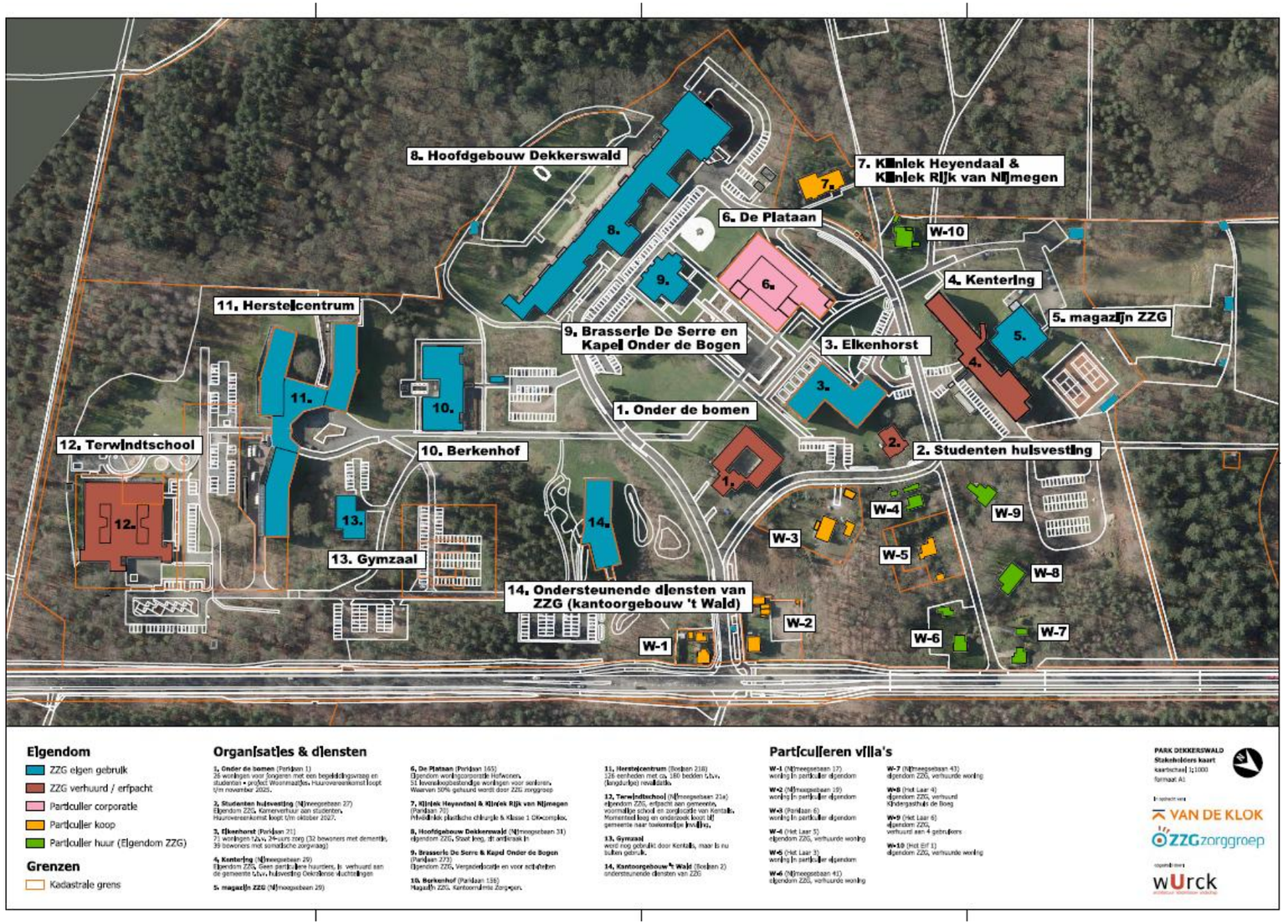
De initiatiefnemer is voornemens om ruimtelijkje ontwikkelingen te realiseren ten behoeven van nieuwe woningen. Bij de ontwikkelingen zal een gedeelte van de ontwikkelingen gerenoveerd worden, andere bebouwingen zullen worden gesloopt. Het huidige bestemmingsplan bied mogelijkheden om in de toekomst 15.000 m^2 bvo maatschappelijk te realiseren samen met circa 160 zorgwoningen. Figuur 4 geeft een beeld van de toekomstige situatie met cijfers die de locaties aanduiden waar werkzaamheden plaats gaan vinden.

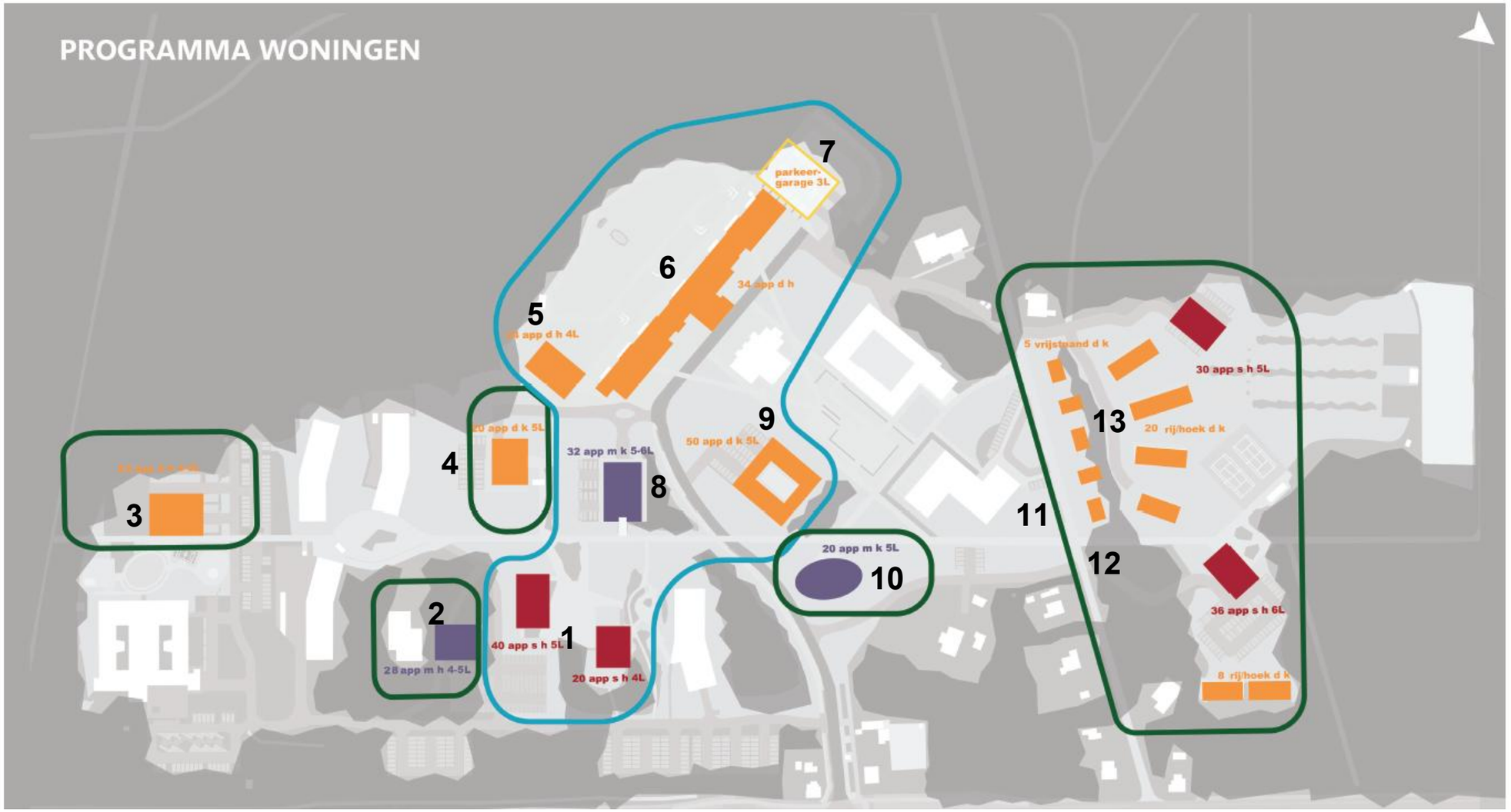
Figuur 1: Topografische kaart ligging plangebied (1:25.000)

Figuur 2: Luchtfoto plangebied en directe omgeving

Figuur 3: Namen van de huidige bebouwing binnen het plangebied

Figuur 4: Concept toekomstige situatie plangebied, met de gecijferde deelgebieden

Beschrijving per deelgebied

Gebied 1

Gebied 1 grenst aan de Boslaan. Het gebied zelf bestaat uit naaldbomen met jonge berkenbomen. Ook is er dichte onderbegroeiing in de vorm van bramenstruiken, dode takken en ander jong opschot. In het zuidwesten van het deelgebied is een onverharde parkeerplaats aanwezig welke behouden blijft in de toekomstige situatie (figuur 6 t/m 8). Op de locatie van het groen zullen twee appartementencomplexen worden gerealiseerd. Hierdoor dient het groen verwijderd te worden.

Gebied 2

Gebied 2 ligt ten zuiden van de onverharde parkeerplaats en bestaat uit de gymzaal en het naastgelegen groen (figuur 9 t/m 11). Het gebied is dichtbegroeid met naaldbomen en jonge berkenbomen. Onder de bomen is ruige onderbergoeiien aanwezig bestaand uit dode takken, bramenstruiken en andere jonge struiken. Door het plangebied is een asfaltweg aanwezig met enkele lantaarnpalen. In het westen van het deelgebied is een éénlaags, stenen bebouwing aanwezig met een plat bitumen dak. Deze bebouwing zal in de toekomst behouden blijven. Direct ten noorden hiervan zal op de locaties van het bos en de asfaltweg een appartementencomplex worden gerealiseerd.

Gebied 3

Gebied 3 is gelegen in het zuiden van Dekkerswald. In het westen naast de Terwindtschool (figuur 12 t/m 14). Het deelgebied bestaat momenteel uit een grasweide welke momenteel wordt gebruikt als een recreatief voetbalveld. In het oosten tussen het grasveld en de bebouwing in het oosten is een onverhard pad aanwezig dat leid naar het naastgelegen Groesbeekse bos. In het zuiden en westen van het plangebied zijn dichte bossen aanwezig bestaand uit loof- en naaldbomen. Ook bij deze bossen is een dichte onderbegroeiing aanwezig. In het noordwesten van het plangebied is een solitaire boom aanwezig. In de toekomstige situatie zal er binnen het gebied een appartementencomplex worden gerealiseerd dat ruimte biedt aan een appartementencomplex. Hierbij zal de solitaire boom, het grasveld en mogelijk een gedeelte van het bos in het zuiden en westen verdwijnen.

Gebied 4

Gebied 4 bestaat uit het gebouw genaamd Berkenhof (figuur 15 t/m 20). Het gebouw bestaat voornamelijk uit één bouwlaag met stenen gevels en een plat bitumen dak. In het noordwesten van de bebouwing is nog een kleine opbouw aanwezig. In de zijgevels van deze bebouwing zijn ventilatieroosters aanwezig. Rondom de bebouwing is een hekwerk aanwezig met aangeplant groen. In de toekomstige situatie word de huidige bebouwing gesloopt en wordt een appartementencomplex met in het zuiden parkeerplekken. Hier gaan ook enkele bomen tussen het Berkenhof en Herstelcentrum verloren.

Gebied 5

Gebied 5 is gelegen tussen de oostpunt van het hoofdgebouw en de bosrand (figuur 21 t/m 23). Het bestaat uit een sterk onderhouden grasland met enig reliëf. In het zuiden en westen zijn enkele jonge bomen en struiken aanwezig. Over het gebied loopt een kiezelpad. In het westen is ook een stenen trap aanwezig. In de toekomstige situatie zal er op deze locatie een appartementencomplex worden gerealiseerd.

Gebied 6

Gebied 6 betreft het hoofdgebouw van Dekkerswald en bestaat uit een voormalig klooster wat momenteel leegstaat (figuur 24 t/m 29). De bebouwing is licht vervallen en bestaat uit twee bouwlagen met daarop nog een lage zolder. De bebouwing heeft een bakstenen gevel en een pannendak. In de noord- en de zuidgevel van de bebouwing zijn open stootvoegen aanwezig. Doordat de bebouwing in een verouderde staat is zijn er ook veel andere kieren aanwezig achter beplating en bij dakranden. Het pand zal gerenoveerd worden en omgebouwd naar een appartementencomplex. Hierbij worden enkele gebouwdelen verwijderd.

Gebied 7

Gebied 7 betreft het westelijk deel van het hoofdgebouw (figuur 30 t/m 32). De bebouwing heeft vier bouwlagen, met een plat bitumen dak. De bovenste twee verdiepingen hebben wit gepleisterde gevels, de gevels van de onderste twee bouwlagen bestaan uit bakstenen. De bebouwing zal in de toekomstige situatie volledig worden gesloopt waarna er een 3-laags parkeergarage voor in de plaats wordt gerealiseerd.

Gebied 8

Gebied 8 bestaat uit een parkeerplaats die voor de helft verhard is en voor de andere helft onverhard (figuur 33 t/m 35). In het noorden rond het onverharde gedeelte van de parkeerplaats Is groen aanwezig in de vorm van jonge bomen en wat struiken. In het westen van de parkeerplaats zal een appartementencomplex worden gerealiseerd en zal 5-6 bouwlagen hebben.

Gebied 9

Gebied 9 bestaat uit een sterk onderhouden gazon. In het noorden en westen naast het terrein lopen verharde wandelpaden. In het oosten is een verharde weg aanwezig. Rondom het terrein zijn een aantal bomen aanwezig. In de toekomstige situatie zal er een 5-laags appartementencomplex worden gerealiseerd. In het zuiden zullen parkeerplekken gerealiseerd worden.

Gebied 10
Gebied 10 bestaat uit een bebouwing van twee bouwlagen met een plat bitumen dak (figuur 36 t/m 38). De gevels bestaan uit witgepleisterde, bakstenen gevel met open stootvoegen. In het noordoosten is de bovenste gevel betimmerd met houten latten. In de toekomstige situatie zal de huidige bebouwing worden gesloopt en vervangen worden door een nieuw appartementencomplex van vijf bouwlagen.

Gebied 11
Gebied 11 bestaat uit bebouwing met twee bouwlagen en een plat bitumen dak (figuur 39 t/m 41). De gevels van de bovenste verdieping zijn bedekt met houten latten. De muren van de onderste verdieping zijn van baksteen met open stootvoegen. In de toekomstige situatie zal de huidige bebouwing worden gesloopt, waarna er geen nieuwe bebouwing voor in de plaats zal komen.

Gebied 12
Gebied 12 bestaat uit een bungalow woning met één bouwlaag met een plat bitumen dak, met bakstenen gevels waar open stootvoegen inzitten (figuur 42 t/m 44). Ook zitten er kieren in de gevelplaten en de bakstenen muren. In de toekomstige situatie zal deze bebouwing gesloopt worden. Hiervoor zal geen nieuwe bebouwing in de plaats komen.

Gebied 13
Gebied 13 bestaat uit de bebouwing Kentering en Magazijn ZZG, en de gronden hier omheen (figuur 45 t/m 53). De bebouwing van de Kentering bestaat uit vier bouwlagen met een plat bitumen dak. De gevels van de bebouwing bestaat uit baksteen en heeft in alle gevels open stootvoegen. Het magazijn van de ZZG bestaat uit één bouwlaag met een plat bitumen dak. De bebouwing heeft aan alle zijdes houten geveltimmering zonder zichtbare kieren en gaten. In de toekomstige situatie zal de bebouwing van de Kentering en het magazijn van de ZZG gesloopt worden. Rondom de bebouwing worden vrijstaande woningen, rij/hoekwoningen en appartementen gerealiseerd. Deze liggen deels binnen de bestaande open structuren.

3 Toetsing gebiedsbescherming

3.1 Wettelijke gebiedsbescherming

De Omgevingswet heeft voor wat betreft gebiedsbescherming betrekking op de Europees beschermde Natura 2000-gebieden. De Vogelrichtlijn- en Habitatrichtlijngebieden worden in Nederland gecombineerd als Natura 2000-gebieden aangewezen. Als er naar aanleiding van projecten en activiteiten mogelijkerwijs significante effecten optreden, dienen deze vooraf in kaart gebracht en beoordeeld te worden middels een voortoets. Projecten en activiteiten die een significant negatief effect hebben op de beschermde natuur in een Natura 2000-gebied zijn vergunningsplichtig (Natura 2000-activiteit). Indien nadelige effecten te verwachten zijn, welke niet significant zijn, geldt de specifieke zorgplicht. In dat geval moeten nadelige gevolgen zoveel mogelijk voorkomen, beperkt, of ongedaan gemaakt worden.

Het plangebied is niet gelegen binnen de grenzen van een gebied dat aangewezen is als Natura 2000-gebied. Het meest nabijgelegen Natura 2000-gebied, “Rijntakken”, bevindt zich op circa 4,8 kilometer afstand ten noorden van het projectgebied. Indien er sprake zou zijn van een effect, betreft dit een extern effect als gevolg van storingsfactoren als toename van geluid, licht of depositie van stikstof. Gezien de afstand tot het Natura 2000-gebied zijn effecten van licht en geluid redelijkerwijs op voorhand uit te sluiten.

Daar de voorgenomen ontwikkeling de sloop, renovatie en bouw van woningen betreft, is een toename aan stikstofuitstoot te verwachten. Een toename van stikstofdepositie op een Natura 2000-gebied is niet uit te sluiten. Vervolgonderzoek in de vorm van een AERIUS-berekening voor zowel de aanlegfase als de gebruiksfase dient uit te wijzen of er een toename van stikstofdepositie plaatsvindt.

3.2 Gebiedsbescherming vanuit provinciaal beleid

Conform artikel 7.8 lid 2 Bkl van de Omgevingswet dragen Gedeputeerde Staten in hun provincie zorg voor de totstandkoming en instandhouding van een samenhangend landelijk ecologisch netwerk, genaamd ‘Natuurnetwerk Nederland’. Zij wijzen daartoe in hun provincie gebieden aan die tot dit netwerk behoren. Het Natuurnetwerk Nederland (NNN) is een samenhangend netwerk van bestaande en te ontwikkelen natuurgebieden. De planologische begrenzing en beschermingsregimes van het Natuurnetwerk loopt via het traject van de provinciale ruimtelijke structuurvisies en verordeningen. De provincie Gelderland beschermt de bestaande natuur in het Gelders Natuurnetwerk (GNN) en versterkt de samenhang door natuurgebieden in het Gelders natuurnetwerk uit te breiden en verbindingszones aan te leggen in de Groene ontwikkelingszone (GO). Het netwerk wordt gevormd door kerngebieden, natuurontwikkelingsgebieden en ecologische verbindingszones met als doel natuurgebieden beter met elkaar en met het omringende agrarisch gebied te verbinden. Activiteiten in deze gebieden zijn alleen toegestaan als ze geen negatieve effecten hebben op de wezenlijke kenmerken of waarden of als deze kunnen worden tegengegaan met mitigerende maatregelen.

Het GNN/GO ligt volledig over het plangebied heen (zie figuur 5). Voor de werkzaamheden wordt een deel van het GNN/GO binnen het plangebied fysiek aangetast door het verwijderen van opgaand groen en verharden van gronden. Dit betreft een afname van areaal GNN/GO. Er worden echter ook bestaande gebouwen verwijderd. De ontwikkeling kan voor een afname in wezenlijke kenmerken en waarden van het GNN/GO zorgen. De omvang van de verstoring wordt bepaald middels een effectenanalyse. De ontwikkeling ligt vrijwel volledig binnen de GO. Bij een ontwikkeling moeten de kernkwaliteiten van het GNN en GO versterkt worden. De provincie Gelderland heeft een rekentool ontwikkeld “Berekening versterking Groene ontwikkelingszone”. Deze kan gebruikt worden om de opgave en uitwerking van de versterking te bepalen.

Figuur 5: Ligging GNN/GO (groen) ten opzichte van perceel plangebied (rood omlijnd)

4 Toetsing beschermde houtopstanden

De bescherming van houtopstanden, conform Omgevingswet, heeft betrekking op alle zelfstandige eenheden van bomen, boomvormers of struiken van een oppervlakte van minimaal tien are of een rijbeplanting die meer dan twintig bomen omvat, gelegen buiten de bebouwde kom (bebouwingscontour houtkap). Wanneer houtopstanden worden geveld, niet vallende onder artikel 11.111, lid 2 Bal, geldt een meldingsplicht bij Gedeputeerde Staten van desbetreffende provincie (artikel 11.126 Bal). Indien er geen bezwaar is om de houtopstanden te kappen, verplicht artikel 11.129 Bal om binnen 3 jaar na het vellen of tenietgaan van de houtopstand op dezelfde grond houtopstanden opnieuw aan te planten. Er geldt een algehele vrijstelling van de herplantplicht voor houtopstanden die gekapt worden in het kader van natuurbeheer en natuurbehoud. Onder de Omgevingswet geldt een specifieke zorgplicht voor houtopstanden (artikel 11.116 Bal). Indien natuurbescherming, instandhouding bosareaal of bescherming landschappelijke waarden in het geding komt, geldt een verplichting om nadelige gevolgen te voorkomen, te beperken of ongedaan te maken, of achterwege te laten.

Het plangebied is gelegen buiten de bebouwde kom houtopstanden. De groenstructuren binnen het plangebied zijn vrijwel allemaal onderdeel van een houtopstand. Voorafgaand aan de kap moet een kapmelding worden ingediend bij het bevoegd gezag (provincie Gelderland). De te kappen bomen dienen binnen 3 jaar op dezelfde locatie te worden herplant, en uitval dient 3 jaar hierna te worden aangevuld. Herplant op andere grond is ook mogelijk, hiervoor moet een maatwerkvoorschrift worden verkregen. De herplant dient op bosbouwkundig verantwoorde wijze te worden uitgevoerd.

Volgens de online viewer van de provincie bevinden zich binnen het plangebied meerdere onderdelen van *Oude Bosgroeiplaatsen*. Naar aanleiding hiervan heeft Bureau Schenkeveld een analyse uitgevoerd naar de oude bosgroeiplaatsen op de locaties waar toekomstige ontwikkelingen zijn gepland. Uit deze analyse blijkt dat de gebieden die in de online viewer van de gemeente als oude bosgroeiplaatsen worden aangeduid, in werkelijkheid bestaan uit *Productiebos Douglas* of dat er op deze locaties geen bos aanwezig is.
Op basis van deze bevindingen kan worden geconcludeerd dat er op de locaties waar werkzaamheden zijn voorzien geen oude bosgroeiplaatsen aanwezig zijn, en dat er derhalve geen negatieve effecten te verwachten zijn. Deze conclusies zijn opgenomen in de analyse van Bureau Schenkeveld en in het versterkingsplan behorende bij deze ontwikkelingen.

5 Toetsing soortenbescherming

Conform de Omgevingswet is een flora- en fauna-activiteit een ‘activiteit met mogelijke gevolgen voor van nature in het wild levende dieren of planten’. Dit heeft betrekking op vrijwel alle ruimtelijke activiteiten, en hiervoor geldt de specifieke zorgplicht (art. 11.27 Bal). Er geldt een vergunningsplicht wanneer schadelijke handelingen worden uitgevoerd zoals beschreven in paragrafen 11.2.2 t/m 11.2.5 Bal. In tabel 1 staan de belangrijkste schadelijke handelingen uitgewerkt.

De Ow heeft, voor wat betreft soortenbescherming, betrekking op alle in Nederland in het wild voorkomende zoogdieren, (trek)vogels, reptielen en amfibieën, een aantal vissen, libellen en vlinders, enkele bijzondere en min of meer zeldzame ongewervelde dierensoorten en een aantal vaatplanten. De beschermde soorten zijn ingedeeld in drie categorieën:

- Vogels (artikel 11.37 Bal)
- Europees beschermde soorten (artikel 11.46 Bal)
- Nationaal beschermde soorten (artikel 11.54 Bal)

Beschermde soorten vanuit nationaal oogpunt betreffen soorten uit ‘bijlage A en B’ van de Ow (Bijlage IX onder A en B Bal). Beschermde soorten vanuit Europees oogpunt betreffen soorten uit Bijlage IV van de Habitatrichtlijn, de soorten uit Bijlage 1 en 2 Verdrag van Bern, en Bijlage 1 Verdrag van Bonn, en alle in Europa inheemse vogels (Vogelrichtlijn). De drie beschermingsregimes kennen elk hun eigen vergunningsplichtige activiteiten. De regels voor vogels en overige Europese soorten zijn letterlijk overgenomen uit respectievelijk de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn. Voor de andere, ‘nationaal’ beschermde soorten gelden regels die geïnspireerd zijn op de Habitatrichtlijn, maar in sommige opzichten minder streng zijn. In tabel 1 zijn de vergunningsplichtige activiteiten per regime weergegeven.

De Ow regelt dat de provincie bevoegd gezag is en de lijst met te beschermen soorten kan afstemmen op de situatie in de provincie. De soortbescherming kan hierdoor per provincie verschillen. In het algemeen gelden voor alle drie de categorieën de activiteiten met schadelijke gevolgen. Een ontheffing hierop wordt voor de Nationaal beschermde soorten (art. 11.54 Bal) met een lichte toets verleend. Voor de vogels en Europees beschermde soorten geldt een zware toetsing. Het verschil binnen provincies zit vooral in het aantal nationaal beschermde soorten met een vrijstelling bij onder meer ruimtelijke ontwikkelingen. Zo zijn, in tegenstelling tot een aantal andere provincies, de kleine marterachtigen (wezel, hermelijn en bunzing) binnen de provincie Gelderland niet vrijgesteld.

Tabel 1: Verbodsbepalingen per categorie beschermde soorten

Vogels (Art. 11.37 Bal)	**Europees beschermde soorten (Art. 11.46 Bal)**	**Nationaal beschermde soorten (Art. 11.54 Bal)**
Art. 11.37 lid 1 onderdeel a Bal Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen	Art. 11.46 lid 1 onderdeel a Bal Het is verboden soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen	Art. 11.54 lid 1 onderdeel a Bal Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen
Art. 11.37 lid 1 onderdeel b Bal Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen	Art. 11.46 lid 1 onderdeel d Bal Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen	Art. 11.54 lid 1 onderdeel b Bal Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen
Art. 11.37 lid 1 onderdeel c Bal Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben	Art. 11.46 lid 1 onderdeel c Bal Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen	-
Art. 11.37 lid 1 onderdeel d en lid 3 Bal Het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort	Art. 11.46 lid 1 onderdeel b Bal Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren	-
-	Art. 11.46 lid 1 onderdeel e Bal Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen	Art. 11.54 lid 1 onderdeel c Bal Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen

Onder de Omgevingswet is een specifieke zorgplicht opgenomen voor alle ‘flora- en fauna-activiteiten’ (11.27 Bal). Hierin wordt gesteld dat nadelige gevolgen zoveel mogelijk worden voorkomen, beperkt of ongedaan gemaakt. Dit geldt voor alle beschermde soorten, alsmede soorten van de rode lijsten, en voor die soorten belangrijke leefgebieden of natuurlijke habitats. Voor deze soorten wordt vastgesteld of nadelige gevolgen kunnen worden uitgesloten. Is dit niet mogelijk, dan dienen preventieve maatregelen te worden getroffen om nadelige gevolgen te voorkomen.

Komen soorten van de hierboven genoemde beschermingsregimes voor, dan is de eerste vraag of de voorgenomen activiteit effecten heeft op de beschermde soorten. Treden er effecten op, dan dient er gekeken te worden of er (provinciale) vrijstelling verleend kan worden (al dan niet door te werken volgens een goedgekeurde gedragscode), of dat er een alternatieve oplossing mogelijk is waardoor er geen negatief effect kan plaatsvinden. Indien dit niet mogelijk is, zal een omgevingsvergunning voor een flora- en fauna-activiteit met schadelijke handelingen aangevraagd moeten worden op basis van een geldig wettelijk belang, waarbij de gunstige staat van instandhouding van beschermde soorten niet in het geding komt. De vergunning kan dan onder voorwaarden worden verleend.

5.1 Vogels

Conform het Ministerie van EZK wordt onderscheid gemaakt in verschillende categorieën vogelnesten. Van de meeste vogelsoorten zijn de nesten uitsluitend beschermd wanneer deze tijdens de broed- en nestperiode in gebruik zijn. Het gaat om soorten die jaarlijks nieuwe nesten maken. Van een aantal soorten roofvogels en uilen, koloniebroeders en gebouw bewonende vogelsoorten (‘categorie 1-4 soorten’) zijn de nesten en de functionele leefomgeving jaarrond beschermend. Ten slotte is er een categorie nesten van vogelsoorten die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed, maar die over voldoende flexibiliteit beschikken om, als die broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen (‘categorie 5-soorten’).

Merendeel van de bebouwing binnen het plangebied heeft platte bitumen daken zonder openingen naar ruimtes onder het dak. Het hoofdgebouw van Dekkerswald, gebied 6, heeft wel een pannendak. Echter zijn er tijdens het veldbezoek geen waarnemingen gedaan van huismussen binnen het plangebied. Dit kan worden verklaard doordat het plangebied midden in de bossen gelegen ligt en huismussen voornamelijk in stedelijk gebied voorkomen. Hierdoor kunnen broedlocaties van de huismus worden uitgesloten. In de opgaande beplanting binnen en rond het plangebied kunnen zich jaarrond beschermde nesten bevinden van vogels als buizerd, sperwer, havik en ransuil. Door de dichte begroeiing van de naald- en loofbomen zijn er tijdens het veldbezoek geen geschikte nesten waargenomen. Door dichte en bossige omgeving is het wel mogelijk dat in de bomen in de omgeving en binnen het plangebied beschermde nesten zijn van de ransuil, buizerd of andere roofvogels wel aanwezig zijn. Ook kunnen mogelijk “algemene” soorten als merel, roodborst, heggenmus, zwartkop, winterkoning, grasmus, tjiftjaf en houtduif tot broeden komen in het opgaand groen binnen het plangebied. Door de dichte begroeiing en de bossige omgeving bestaat de kans dat het gebied essentieel leefgebied is voor jaarrond beschermde nesten zoals die van de ransuil en buizerd.

5.1.1 Toetsing

Bij het verwijderen van de bomen binnen het plangebied bestaat de kans dat er jaarrond beschermde nesten van verschillende roofvogels zoals de ransuil en de buizerd verloren gaan. Ook kan er essentieel leefgebied verdwijnen van deze soorten. Middels een vervolgonderzoek dient duidelijk te worden of deze nesten zich in de bomen binnen het plangebied bevinden. Middels aanvullende veldbezoeken in het broedseizoen dient de aanwezigheid van een nest- of verblijfplaatsen van roofvogels onderzocht te worden.

Bij de werkzaamheden kunnen ook nesten verloren gaan die niet jaarrond zijn beschermd. Voor de betreffende vogelsoorten geldt dat, indien het verwijderen van het opgaand groen en de bebouwing buiten het broedseizoen wordt uitgevoerd, er redelijkerwijs geen overtredingen plaats zullen vinden met betrekking tot broedvogels. In de wetteksten wordt geen vaste periode gehanteerd voor het broedseizoen. Globaal kan voor het broedseizoen de periode maart tot half augustus worden aangehouden. Geldend is echter de aanwezigheid van een broedgeval op het moment van ingrijpen. Bij twijfel over de aan/afwezigheid van een vervroegd of verlaat broedgeval (bijvoorbeeld van een houtduif) dient een controle hieromtrent zekerheid te bieden. De voorgenomen plannen zullen geen afname van essentieel broedhabitat veroorzaken van een vogelsoort, inbreuk op de gunstige staat van instandhouding van lokale populaties is dan ook uitgesloten.

5.2 Vleermuizen

Volgens de NDFF en verspreidingsgegevens van de Zoogdiervereniging is het plangebied gelegen in een deel van Nederland waar de volgende vleermuissoorten kunnen voorkomen: gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, kleine dwergvleermuis, rosse vleermuis, laatvlieger, gewone grootoorvleermuis, franjestaart, tweekleurige vleermuis, meervleermuis en watervleermuis.

Alle gebouwen binnen het plangebied hebben in meerdere gevels open stootvoegen of ander openingen naar ruimten in de spouw of onder het dak. Hierdoor kan de aanwezigheid van een rust- of verblijfplaats van een gebouwbewonende vleermuissoort niet worden uitgesloten. In 2021 is door bureau Schenkeveld natuuronderzoeken uitgevoerd. Daaruit is gebleken dat in gebied 13 “De Kentering’ meerdere kraamkolonies van de gewone dwergvleermuis aanwezig zijn, dit staat weergegeven in het rapport “Dekkerswald Groesbeek Natuuronderzoek”, Schenkeveld 2022. De bomen binnen het plangebied kunnen mogelijk holten, kieren of loshangede stukken schors bevatten, waardoor de aanwezigheid van een rust-of verblijfplaats van een boombewonende vleermuissoort niet kan worden uitgesloten. Ook is er sprake van potentieel (essentieel) foerageergebied en/of vliegroutes, gezien de aanwezigheid van aspecten als grote hoeveelheden opgaand groen binnen het plangebied.

5.2.1 Toetsing

Bij het slopen of verbouwen van de huidige bebouwing en het verwijderen van bomen binnen het plangebied bestaat de kans dat er één of meerdere verblijfplaatsen van een vleermuissoort verloren gaan. Verblijfplaatsen van vleermuizen zijn jaarrond beschermd. Middels een vervolgonderzoek dient duidelijk te worden of zich in de te slopen/verbouwen bebouwing en de te verwijderen bomen verblijfplaatsen van een vleermuissoort bevinden. Op basis van het vervolgonderzoek wordt bepaald of er bij uitvoering van de werkzaamheden sprake is van een schadelijke handeling, en of het treffen van maatregelen en een omgevingsvergunning aan de orde is alvorens er mag worden gesloopt, verbouwd of bomen verwijderd mogen worden. Zie tabel 2 voor een samenvatting van de beoordeling per vleermuissoort. Ten aanzien van vleermuizen dient licht gericht of uitstralend op opgaand groen te worden vermeden.

5.3 Grondgebonden zoogdieren

Het plangebied vormt geschikt habitat voor grondgebonden zoogdieren. Soorten als egel en huisspitsmuis kunnen in het plangebied worden waargenomen. Door de aanwezigheid van voldoende alternatief foerageergebied betreft de ontwikkeling geen afname van essentieel foerageergebied voor deze soorten. Daarbij geldt voor al deze soorten een provinciale vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkeling. In het kader van de zorgplicht is het echter wel noodzakelijk om tijdens de werkzaamheden voldoende zorg te dragen voor (incidenteel) aanwezige individuen, met name een relatief trage soort als de egel die onder dichte beplanting verscholen kan zitten. Dit houdt in dat al het redelijkerwijs mogelijke gedaan dient te worden om het doden van individuen te voorkomen. Dieren moeten de gelegenheid krijgen om het werkgebied zelfstandig en veilig te kunnen verlaten. Indien noodzakelijk dienen soorten zorgvuldig te worden verplaatst naar buiten het werkgebied.

Volgens de NDFF komen in de omgeving van het plangebied ook de niet vrijgestelde soorten wezel, hermelijn, bunzing, boommarter, steenmarter, eekhoorn, das, otter, damhert en wild zwijn voor. Gezien de aanwezigheid van veel dichtbegroeid groen binnen het plangebied, zijn er potentieel leefgebieden van de marterachtige aanwezig. Deze verblijfplaatsen kunnen voorkomen op locatie 1, 2 en 13 in het groen dat verwijderd gaat worden. Dit kan betekenen dat er potentieel essentieel leefgebied aanwezig is op deze locatie binnen het plangebied. Ook kunnen de boom- en steenmarter binnen het plangebied voorkomen. Volgens de NDFF zijn er zowel in het noorden als in het zuiden van het plangebied meerdere waarnemingen van de eekhoorn gedaan. De kans is hierdoor aanwezig dat er binnen de te kappen bomen potentiele verblijfplaatsen zoals nesten of holtes aanwezig zijn. Volgens de NDFF zijn er in 2021 meerdere waarnemingen van levende dassen aangetroffen binnen een straat van 200 meter naast het plangebied op de Nijmeegsebaan door de beperkte aanwezigheid van bemeste graslanden is aan te nemen dat de das binnen het plangebied aanwezig is. Aangezien er geen waterlichamen binnen/ of in de omgeving van het plangebied aanwezig zijn is de aanwezigheid van de otter binnen het plangebied redelijkerwijs uitgesloten. De aanwezigheid van andere strenger beschermde grondgebonden zoogdiersoorten zoals de damhert en het wild zwijn zijn op basis van de verspreidingsgegevens en/of het ontbreken van geschikt habitat eveneens redelijkerwijs uitgesloten.

5.3.1 Toetsing

Met de ontwikkeling binnen het plangebied kunnen potentieel verblijfplaatsen van niet-vrijgestelde soorten verloren gaan. Ook kan er (essentieel) leefgebied van een grondgebonden zoogdiersoort verloren gaan. Inbreuk op de gunstige staat van instandhouding van lokale populaties van soorten en potentiële schadelijke handelingen kunnen aan de orde zijn. Vervolgonderzoek naar de aanwezigheid van de soorten wezel, hermelijn, bunzing, boommarter, steenmarter, eekhoorn en das wordt dan ook noodzakelijk geacht. In het kader van de zorgplicht is het ook noodzakelijk om voldoende zorg te dragen voor (incidenteel) aanwezige individuen.

Tabel 2: Beoordeling van verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebied voor verschillende vleermuissoorten binnen het plangebied

Vleermuissoort	**Potentie**	**Type verblijfplaats**	**Onderbouwing**
Gewone dwergvleermuis	Ja	Zomer-, kraam-, paar-, en massawinterverblijfplaats	Geschikte openingen in bebouwing in de vorm van open stootvoegen, kieren en andere openingen naar achterliggende ruimten
Ruige dwergvleermuis	Ja	Zomer- en paarverblijfplaats	Geschikte openingen in bebouwing in de vorm van open stootvoegen, kieren en andere openingen naar achterliggende ruimten
Kleine dwergvleermuis	Ja	Zomer-, kraam- en paarverblijfplaats	Geschikte openingen in bebouwing in de vorm van open stootvoegen, kieren en andere openingen naar achterliggende ruimten
Rosse vleermuis	Ja	-	Bomen met mogelijk boomholtes
Laatvlieger	Ja	Zomer-, kraam- en paarverblijfplaats	Geschikte openingen in bebouwing in de vorm van open stootvoegen, kieren en andere openingen naar achterliggende ruimten
Gewone grootoorvleermuis	Ja	-	Bebouwing bevat geschikte verblijfplaatsen voor deze soort
Franjestaart	Ja	-	Bomen met mogelijk boomholtes
Tweekleurige vleermuis	Ja	Zomer-, kraam- en paarverblijfplaats	Geschikte openingen in bebouwing in de vorm van open stootvoegen, kieren en andere openingen naar achterliggende ruimten
Meervleermuis	Ja	Zomer-, kraam- en paarverblijfplaats	Geschikte openingen in bebouwing in de vorm van open stootvoegen, kieren en andere openingen naar achterliggende ruimten
Watervleermuis	Ja	-	Bomen met mogelijk boomholtes
Algemeen			
Vliegroutes	Ja	-	Lijnvormige landschapselementen blijven behouden
Foerageergebied	Ja	-	Opgaand groen blijft behouden

5.4 Reptielen

Volgens de NDFF en verspreidingsgegevens van RAVON zijn in de omgeving van het plangebied waarnemingen bekend van de gladde slang, hazelworm, levendbarende hagedis en zandhagedis. De waarnemingen van de gladden slang zijn gecentreerd aanwezig op de locatie Mulderskop, 2 kilometer in het zuiden van het plangebied. Hierdoor is aan te nemen dat deze soort niet binnen het plangebied aanwezig is. De enige waarnemingen van de levendbarende hagedis zijn bekend tussen de plaatsen Groesbeek en Kranenburg op 5 kilometer afstand in het zuidoosten van het plangebied. Daarom is van deze soort ook aan te nemen dat deze niet binnen het plangebied voorkomt. Het plangebied biedt geschikt leefgebied voor de hazelworm door de veelal aanwezige bossige omgeving met bosranden en overhoekjes waar hazelwormen gebruik van maakt. De soort wordt in de omliggende bossen regelmatig waargenomen. Uit het voorgaande onderzoek uit 2021 van bureau Schenkeveld zijn in het noorden van het plangebied waarnemingen gedaan van de zandhagedis, in schrale gebieden met heide. Daarmee is aan te nemen dat deze soort binnen het plangebied voorkomt en van al het geschikt habitat gebruik maakt..

5.4.1 Toetsing

Door het aanwezige habitat kan de aanwezigheid van de hazelworm en zandhagedis niet worden uitgesloten. Vervolgonderzoek naar de aanwezigheid van deze soorten binnen het plangebied en een inventarisatie of geschikt leefgebied verloren gaat wordt noodzakelijk geacht.

5.5 Amfibieën

In de omgeving van het plangebied zijn algemene soorten bekend als bruine kikker, gewone pad, bastaardkikker en kleine watersalamander. Volgens de NDFF zijn in de omgeving van het plangebied ook waarnemingen van de niet vrijgestelde poelkikker en Alpenwatersalamander bekend. Het plangebied bevat echter geen oppervlaktewater, waardoor de aanwezigheid van de meeste van deze soorten binnen het plangebied redelijkerwijs is uitgesloten. Met betrekking tot een incidenteel passerend individu van een algemene (vrijgestelde) soort is enkel de zorgplicht van toepassing.

5.5.1 Toetsing

De voorgenomen plannen zullen geen afname van geschikt essentieel habitat van een amfibieënsoort veroorzaken, inbreuk op de gunstige staat van instandhouding van populaties en potentiële schadelijke handelingen zijn dan ook uitgesloten. In het kader van de algemene zorgplicht is het wel noodzakelijk om voldoende zorg te dragen voor eventueel passerende individuen.

5.6 Vissen

Vanwege het ontbreken van oppervlaktewater binnen het plangebied kan deze soortgroep buiten beschouwing worden gelaten.

5.6.1 Toetsing

Negatieve effecten en schadelijke handelingen ten aanzien van beschermde vissen zijn op voorhand uitgesloten.

5.7 Ongewervelde diersoorten

Volgens de NDFF zijn in de ruime omgeving van het plangebied waarnemingen bekend van grote vos, grote weerschijnvlinder, iepenpage, kleine ijsvogelvlinder, sleedoornpage, bruine eikenpage, teunisbloempijlstaart, bosbeekjuffer, gevlekte witsnuitlibel, sierlijke witsnuitlibel en het vliegend hert. Al deze soorten stellen zeer specifieke eisen aan hun habitat, die in het plangebied gedeeltelijk aanwezig zijn. Indien iep of sleedoorn geveld wordt moet voorafgaand onderzoek naar respectievelijk iepenpage en sleedoornpage worden uitgevoerd. Deze twee soorten kunnen dan ook binnen het plangebied redelijkerwijs uitgesloten worden. In het onderzoek van bureau Schenkeveld in 2021 zijn in het zuidwesten van het plangebied eitjes van de eikenpage of bruine eikenpage aangetroffen. Onderzoek binnen de actieve periode van bruine eikenpage moet de aanwezigheid bepalen. Geschikt leefgebied voor grote vos, grote weerschijnvlinder, kleine ijsvogelvlinder is redelijkerwijs niet aanwezig gezien het ontbreken van de specifieke eisen welke zij aan hun habitat stellen. Binnen het plangebied zijn geen waardplanten van de teunisbloempijlstaart waargenomen. Voor libellen en juffers is er bij voorbaat geen geschikt habitat aanwezig. Binnen en rondom het plangebied zijn geen waterlichamen aanwezig. Deze soorten zijn dan ook binnen het plangebied redelijkerwijs uitgesloten Aanwezigheid van de overige beschermde libellen en vlinders is vanwege de verspreiding en/of aanwezig habitat uitgesloten.

Daarnaast is vliegend hert in de directe omgeving enkele keren waargenomen. Binnen het plangebied is beperkt dood eikenhout aanwezig in het dichtbegroeide groen aan de randen van het plangebied en gebied 1,2 en 13, dit betreft delen van het bosgebied rondom het plangebied. Hierdoor is de aanwezigheid van deze soort binnen het plangebied niet uitgesloten. De aanwezigheid van de overige beschermde ongewervelde soorten, zoals Europese rivierkreeft en platte schijfhoren, kan worden uitgesloten. Binnen het plangebied en in de omgeving is hiervoor geen geschikt habitat aanwezig.

5.7.1 Toetsing

Door de groen omgeving met veel bos en open plekken kan de aanwezigheid van de soorten grote vos, grote weerschijnvlinder, kleine ijsvogelvlinder en het vliegend hert binnen het plangebied niet worden uitgesloten. Hier dient in het juiste seizoen gezocht te worden naar de aanwezigheid van deze soorten binnen het plangebied.

5.8 Vaatplanten

In de directe omgeving van het plangebied zijn volgens de NDFF beschermde soorten bekend als akkerogentroost, dreps, glad biggenkruid, groot spiegelklokje, grote leeuwenklauw, kartuizer anjer, korensla, liggende ereprijs, muurbloem, naakte lathyrus, pijlscheefkelk, ruw parelzaad, schubvaren, wilde averuit en wilde weit. Deze soorten stellen zeer specifieke eisen aan hun standplaatsen. De soorten akkerogentroost, dreps, glad biggenkruid, groot spiegelklokje, grote leeuwenklauw, korensla, wilde

weit komen voor op akkers. Deze zijn binnen het plangebied niet aanwezig waardoor deze soorten binnen het plangebied niet te verwachten zijn. De kartuizeranjer komt voor op zonnige, warme en droge, matig voedselarme en uitgesproken stikstofarme, basenrijke en vaak kalkhoudende grond (al of niet lemig zand en mergel) en ook op stenige plaatsen). Ze groeit in schrale- en kalkgraslanden, in bossages langs bermen en dijken en op leisteenhellingen en zandsteenrotsen. Ook deze zijn binnen het plangebied niet aanwezig. De liggende ereprijs komt voor tussen het gras op droge, voedselarme, kalkhoudende rivierduinen. Waarbij de muurbloem en schubvaren op oude ruïnes, stadmuren en rotsspleten voorkomt. De naakte lathyrus komt voor op graanakkers en klavervelden. De pijlscheefkelk komt voor op kalkhellingen, in bossen en mergelgroeven, langs duinstruwelen, op oude stadsmuren en in schrale graslanden, op kalkrotsen en kalkpuin deze biotopen zijn binnen het plangebied niet aanwezig. Ruw parelzaad komt voor op kalkhoudende zandgrond in de duinen, maar ook op bouwland en in bermen langs wegen. De wilde averuit houd van droge zandgronden. Al deze biotopen komen binnen het plangebied niet voor. Hierdoor is aan te nemen dat al deze vaatplanten niet binnen het plangebied aanwezig zijn. Gezien het aanwezige biotoop van het plangebied is de aanwezigheid van dergelijk beschermde vaatplanten redelijkerwijs uitgesloten.

5.8.1 Toetsing

Door het aanwezige habitat kan de aanwezigheid van beschermde vaatplanten binnen het plangebied worden uitgesloten. Vervolgonderzoek naar beschermde vaatplanten wordt dan ook niet noodzakelijk geacht.

5.9 Specifieke zorgplicht

Behalve de genoemde soorten geldt een bescherming onder de specifieke zorgplicht voor soorten van de rode lijst. Dit zijn circa 4.300 soorten. In de NDFF zijn waarnemingen bekend van rode lijst-soorten binnen het plangebied. Deze soorten zijn haas, konijn, graspieper, huiszwaluw, keep, zwarte mees, akkerandoorn, blauw walstro en gestreepte klaver. Tijdens het soortenonderzoek van bureau Schenkeveld is tijdens de veldbezoeken de rode lijst-soorten bosaardbei en kruipbrem aangetroffen in het oosten en westen van het plangebied.

Voor het behoud van deze rode lijst-soorten dient een ecologisch werkprotocol opgesteld te worden. Indien nodig moeten de individuen verplaatst worden naar geschikte groeiplaatsen.

5.10 Invasieve exoten

Enkele soorten binnen Nederland mogen niet worden verhandeld of vervoerd, of moeten actief worden geweerd. Voor soorten op de zogenoemde Unielijst (EU-exotenverordening) geldt een verbod op bezit, handel, kweek, transport en import van een aantal schadelijke exotische planten en dieren. Voor lidstaten geldt de plicht om in de natuur aanwezige populaties op te sporen en te verwijderen. Per soort zijn doelen en acties omschreven (Onderbouwing strategie Unielijstsoorten). Daarnaast geldt voor enkele soorten een nationaal handelsverbod, waaronder drie soorten Aziatische duizendknopen. Deze mogen niet worden verhandeld of vervoerd. Dit geldt ook voor grond waarin resten of zaden van duizendknoop in aanwezig zijn. Er geldt enkel een uitzondering ten behoeve van het uitroeien, bestrijden of beheersen van de duizendknopen.

In het noordwesten, aan de rand van het plangebied, is in de NDFF één losse waarneming van de reuzeberenklauw bekend. Omdat dit een soort van de Unielijst is moet deze soort worden bestreden. Voor het verwijderen van de reuzeberenklauw dient de plant 15-20 cm onder de grond afgestoken te worden; dit is net onder het groeipunt (indien nodig enkele keren in het seizoen herhalen). Voer vervolgens de plantenresten af met het grijsafval.

6 Conclusie

Gelet op de potentiële ecologische waarden kan het voorgenomen plan alleen in overeenstemming met de nationale natuurwetgeving en het provinciale natuurbeleid worden uitgevoerd, mits voorafgaand en tijdens het uitvoeren van de werkzaamheden onderstaande in acht wordt genomen:

- Een AERIUS-berekening dient de toename van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden door de werkzaamheden te berekenen;
- Onderzoek naar beschermde vogel- en eekhoornnesten in de bomen;
- Indien er geschikte nesten worden aangetroffen is onderzoek in het voorjaar noodzakelijk om te onderzoeken of de nesten in gebruik zijn en door welke soorten;
- Met betrekking tot de sloop zijn schadelijke handelingen ten aanzien van het verstoren/verwijderen van een rust- en verblijfplaats van een vleermuissoort op basis van de quickscan niet uit te sluiten. Vervolgonderzoek gedurende het juiste seizoen dient hieromtrent uitsluitsel te geven;
- Ten aanzien van vleermuizen dient licht gericht of uitstralend op opgaand groen te worden vermeden;
- Protocollair vervolgonderzoek naar de aanwezigheid van soorten wezel, hermelijn, bunzing, boommarter, steenmarter, eekhoorn, en de das binnen het plangebied;
- Vervolgonderzoek naar de aanwezigheid van de hazelworm en zandhagedis binnen het plangebied;
- Indien iepen of sleedoorn geveld worden is onderzoek naar respectievelijk iepenpage en sleedoornpage noodzakelijk;
- Vervolgonderzoek naar de aanwezigheid van de bruine eikenpage en het vliegend hert binnen het plangebied;
- Specifieke zorgplicht is aan de orde voor de volgende soorten: haas, konijn, graspieper, huiszwaluw, keep, zwarte mees, zandhagedis, akkerandoorn, blauw walstro, gestreepte klaver, bosaardbei en kruipbrem. Hiervoor dient een ecologisch werkprotocol opgesteld te worden;
- Voorafgaand aan de kap moet een kapmelding worden ingediend bij het bevoegd gezag (provincie Gelderland). De te kappen bomen dienen binnen 3 jaar op dezelfde locatie te worden herplant, en uitval dient 3 jaar hierna te worden aangevuld. Herplant op andere grond is ook mogelijk, hiervoor moet een maatwerkvoorschrift worden verkregen;
- Ten aanzien van broedvogels dient, om schadelijke handelingen op voorhand redelijkerwijs te voorkomen, het verwijderen van nestgelegenheid buiten het broedseizoen te worden uitgevoerd, of een controle moet de aanwezigheid van een broedgeval kunnen uitsluiten;
- In het kader van de zorgplicht is het noodzakelijk om voldoende zorg te dragen voor aanwezige individuen. Dit houdt in dat al het redelijkerwijs mogelijke gedaan dient te worden om het doden van individuen te voorkomen.

6.1 Vervolgtraject en advies

6.1.1 AERIUS-berekening

Om op voorhand negatieve effecten op Natura-2000 gebieden vanwege stikstofdepositie uit te sluiten kan een AERIUS-berekening uitgevoerd worden. Als uit deze berekeningen blijkt dat bij de aanleg- en gebruiksfase niet meer dan 0,00 mol/ha/j aan depositie plaatsvindt op stikstofgevoelige habitatten, kunnen negatieve effecten uitgesloten worden en is voor het aspect stikstofdepositie geen aparte vergunning benodigd. Als uit de berekening een resultaat komt boven 0,00 dienen vervolgstappen ondernomen te worden.

Om een AERIUS-berekening uit te voeren zijn verschillende gegevens nodig voor de aanlegfase en gebruiksfase. Voor de aanlegfase is het van belang dat in beeld wordt gebracht welke (mobiele) werktuigen (hijskraan, graafmachine etc.) er gebruikt gaan worden, want bij de verbranding van fossiele brandstoffen komt stikstof vrij, de totale gebruiksduur van deze werktuigen, het bouwjaar van de werktuigen is en het vermogen (kW). Daarnaast dienen het aantal verwachte verkeersbewegingen in de aanlegfase (vrachtwagens die materiaal aan- en afvoeren, busjes, personenauto’s, enz.) ook meegenomen te worden.

Als het gebouw gasgestookt wordt, is informatie nodig over de stikstofemissie die jaarlijks vrijkomt vanwege de verwarming en het overige gasverbruik tijdens de gebruiksfase. Als het gebouw gasloos is hoeft alleen gekeken te worden naar de verkeersgeneratie. Dat zijn alle vervoersbewegingen die samenhangen met het gebruik van het nieuwe gebouw. Er dient aangegeven te worden of het gaat om lichte voertuigen (personenauto’s en kleine busjes), middelzware vervoersbewegingen (kleine vrachtwagens) of zware vervoersbewegingen (grote vrachtwagens).

7 Samenvatting

In onderstaande tabel is samengevat of de voorgenomen ontwikkeling negatieve effecten kan hebben op beschermde soorten en/of gebieden, en wat de eventuele vervolgstappen zijn, zoals soortgericht nader onderzoek of een omgevingsvergunning. In de tabel is tevens weergegeven of maatregelen noodzakelijk zijn om flora- en fauna-activiteiten met schadelijke handeling voor bepaalde soortgroepen te voorkomen.

Tabel 3: Overzicht effecten met betrekking tot gebiedsbescherming en te nemen vervolgstappen

Gebiedsbescherming	Afstand tot gebied	Sprake van aantasting	Vervolgtraject	Bijzonderheden / opmerkingen
Natura 2000	Ca. 4,8 km	Mogelijk	AERIUS-berekening	Uitvoering mogelijk indien uitkomst onder 0,00 mol/ha/j
Natuurnetwerk Nederland	Binnen het plangebied aanwezig	Ja	Effectenanalyse GNN/GO dient opgesteld te worden	Eventuele compensatie van het verloren gaande GNN/GO
Houtopstanden	-	Mogelijk	Kapmelding bij het bevoegd gezag	Na het kappen van de bomen dient er binnen 3 jaar het aantal bomen herplant te zijn

Tabel 4: Overzicht (potentiële) aanwezigheid beschermde soorten en te nemen vervolgstappen

Soortgroep		Potentieel aanwezig	Sprake van schadelijke handeling	Vervolgtraject / maatregelen	Bijzonderheden / opmerkingen
Broedvogels	Algemeen	Ja	Te voorkomen	Plangebied buiten broedseizoen bouwrijp maken of controle vooraf	Globale broedseizoen loopt van maart tot half augustus
	Jaarrond beschermd	Ja	Mogelijk	Vervolgonderzoek roofvogelnesten	Indien geschikte nesten aanwezig dient er in het voorjaar gekeken te worden of deze nesten in gebruik zijn.
Vleermuizen	Verblijfplaatsen	Ja	Mogelijk	Vervolgonderzoek naar gebruik van gebouwen en holtebomen door vleermuizen	Bij aanwezigheid is voor de werkzaamheden een omgevingsvergunning nodig
	Foerageerhabitat	Ja	Mogelijk	Verlichting gericht of uitschijnend op opgaand groen vermijden	Verlichting kan een negatief effect hebben op foerageer- en vliegroutefuncties
	Vliegroutes	Ja	Mogelijk		
Grondgebonden zoogdieren		Ja	Mogelijk	Vervolgonderzoek naar de aanwezigheid van hermelijn, wezel, bunzing, boommarter, steenmarter, eekhoorn en de das	Indien beschermde soorten aanwezig zijn dient een ontheffing aangevraagd te worden.
Reptielen		Ja	Mogelijk	Vervolgonderzoek naar de aanwezigheid van de hazelworm en zandhagedis	Indien beschermde soorten aanwezig zijn dient een ontheffing aangevraagd te worden.
Amfibieën		Nee	Nee	-	-
Vissen		Nee	Nee	-	-
-		Ja	Mogelijk	Vervolgonderzoek naar de bruine eikenpage en het vliegend hert wordt noodzakelijk geacht. Mogelijk ook iepenpage en sleedoornpage	Indien beschermde soorten aanwezig zijn dient een ontheffing aangevraagd te worden.
Vaatplanten		Nee	Nee	-	-

8 Geraadpleegde bronnen

Algemene Literatuur

- Diepenbeek, A. 2021. Veldgids Dierensporen Europa. Tweede druk, KNNV Uitgeverij Zeist.
- Dietz C., O. von Helversen & D. Nill 2011. Vleermuizen. Alle soorten van Europa en Noordwest-Afrika. De Fontein/Tirion Uitgevers, Utrecht.
- Limpens, H., J. Regelink & R. Koelman 2010. Vleermuizen en planologie. Zoogdiervereniging, Nijmegen.
- Ministerie van Economische Zaken 2016. Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen. Lees hier wat de Wet natuurbescherming daarover regelt. Versie 1.3, december 2016. Ministerie van Economische Zaken, Den Haag.
- SOVON Vogelonderzoek Nederland 2019. Vogelatlas van Nederland. Broedvogels, wintervogels en 40 jaar verandering. Zesde druk, Kosmos Uitgevers, Utrecht/Antwerpen.
- Van Hoof, P & R, Creemers, 2023. Fotoveldgids amfibieën. alle soorten en stadia in beeld.1e Druk, Stichting RAVON, Nijmegen.
- https://www.ndff.nl/, Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF). Geraadpleegd op 18 mei 2024

Algemene websites

- https://www.bij12.nl/ (kennisdocumenten van o.a. huismus, gierzwaluw en diverse vleermuissoorten)
- https://www.bij12.nl/onderwerpen/natuur-en-landschap/informatieproducten-natuur/informatiekaart-natuur/ (informatiekaart natuur (IKN))
- https://www.bij12.nl/onderwerpen/natuur-en-landschap/informatieproducten-natuur/beschermde-soortenindicator-besi/ (beschermde soortenindicator (BeSI)
- https://www.eis-nederland.nl/ (soortgegevens ongewervelden)
- https://www.floron.nl/ (soortgegevens planten)
- https://www.ravon.nl/ (soortgegevens amfibieën, reptielen en vissen)
- https://sovon.nl/ (soortgegevens vogels)
- https://www.natura2000.nl/gebieden (Natura 2000-gebieden)
- https://www.verspreidingsatlas.nl/vaatplanten (verspreidingsgegevens planten)
- https://www.vlinderstichting.nl/ (soortgegevens vlinders en libellen)
- https://iplo.nl/regelgeving/omgevingswet/geconsolideerde-teksten-omgevingswet/ (wettekst Omgevingswet)
- https://www.zoogdiervereniging.nl/ (soortgegevens zoogdieren)

Provinciale bronnen

- https://www.gelderland.nl/themas/natuur/natuur-beheren-en-ontwikkelen/natuurbeheerplan-waar-welke-natuur (NNN en natuurbeheerplan Gelderland)

Bijlage 1 - Foto’s locatiebezoek

Figuur 6: Locatie 1, noorden van de onverharde parkeerplaats

Figuur 7: Locatie 1, Noordelijk groen

Figuur 8: Locatie 1, Gezien vanuit het noorden van de parkeerplaats

Figuur 9: Locatie 2, gezien vanuit het oosten

Figuur 10: Locatie 2, Gezien vanuit het zuidoosten

Figuur 11: Locatie 2, gezien vanuit het westen

Figuur 12: Locatie 3, gezien vanuit het noorden

Figuur 13: Locatie 3, gezien vanuit het zuiden

Figuur 14: Locatie 3, gezien vanuit het westen

Figuur 15: Locatie 4, gezien vanaf het zuidoosten

Figuur 16: Locatie 4, gezien vanuit het noordoosten

Figuur 17: Locatie 4, gezien vanaf het zuidwesten

Figuur 18: Locatie 4, gezien vanaf het zuiden

Figuur 19: Locatie 4, tweede verdieping bebouwing gezien vanuit het noorden

Figuur 20: Locatie 4, kieren in de zuidelijke gevel van de bebouwing

Figuur 21: Locatie 5, gezien vanuit het oosten

Figuur 22: locatie 5, gezien vanuit het oosten

Figuur 23: locatie 5, gezien vanuit het zuidwesten

Figuur 24: Locatie 6, gezien vanaf het zuidoosten

Figuur 25: Locatie 6, gezien vanuit het zuiden

Figuur 26: Locatie 6, gezien vanuit het zuidwesten

Figuur 27: Locatie 6,gezien vanuit het noordoosten

Figuur 28: Locatie 6, gezien vanuit het noorden

Figuur 29: Locatie 6, gezien vanuit het noordwesten

Figuur 30: Locatie 7, gezien vanuit het zuidoosten

Figuur 31: Locatie 7, gezien vanuit het westen

Figuur 32: Locatie 7, gezien vanuit het zuidwesten

Figuur 33: Locatie 8, gezien vanuit het noorden

Figuur 34: Locatie 8, gezien vanuit het zuiden

Figuur 35: Locatie 8, gezien vanuit het oosten

Figuur 36: Locatie 10, gezien vanuit het oosten

Figuur 37: Locatie 10, gezien vanuit het westen

Figuur 38: Locatie 10, gezien vanuit het zuiden

Figuur 39: Locatie 11, gezien vanuit het noorden

Figuur 40: Locatie 11, gezien vanuit het zuiden

Figuur 41: Locatie 11, gezien vanuit het oosten

Figuur 42: Locatie 12, gezien vanuit het zuiden

Figuur 43: Locatie 12, gezien vanuit het oosten

Figuur 44: Locatie 12, gezien vanuit het noordwesten

Figuur 45: Locatie 13, Kentering, gezien vanuit het noordwesten

Figuur 46: Locatie 13, Kentering, gezien vanuit het noordoosten

Figuur 47: Locatie 13, Kentering, gezien vanuit het noordoosten

Figuur 48: Locatie 13, Kentering, gezien vanuit het zuiden

Figuur 49: Locatie 13, Kentering, gezien vanuit het zuidoosten

Figuur 50: Locatie 13, Kentering, gezien vanuit het oosten

Figuur 51: Locatie 13, magazijn GGZ, gezien vanuit het noordwesten

Figuur 52: Locatie 13, magazijn GGZ, gezien vanuit het oosten

Figuur 53: Locatie 13, magazijn GGZ, gezien vanuit het zuidoosten

Ruimte. Mensen. Toekomst.

Amsterdam
Nachtwachtlaan 20
1058 EA Amsterdam
+31 (0)20 506 19 99

‘s-Hertogenbosch
Willemsplein 2
5211 AK ‘s-Hertogenbosch
+31 (0)73 208 91 55

Venlo
Industriestraat 94
5931 PK Tegelen
+31 (0)77 373 06 01

info.bro@movares.nl
www.movares.nl

movares smart urban engineering

Ruimte. Mensen.
Toekomst.

Dekkerswald Bergen en Dal

Vervolgonderzoek Flora en Fauna

Definitief

BRO

colofon

projectnaam
Dekkerswald Bergen en Dal

datum
26 maart 2026

projectnummer
P07163

opdrachtgever
Van de Klok Nieuwbouw B.V.

BRO
projectleider
KBu

opgesteld door
RBo
interne controle
RdM
bron kaft
BRO

Willemsplein 2
5211 AK ’s-Hertogenbosch
+31 (0)73 208 91 55
info@bro.nl
www.bro.nl

BRO

Inhoudsopgave

1 Inleiding 4
1.1 Aanleiding 4
1.2 Doel 4

2 Omschrijving plangebied 5
2.1 Huidige situatie 5
2.2 Toekomstige situatie 5

3 Werkwijze 9
3.1 Roofvogels 9
3.2 Eekhoorn 9
3.3 Marterachtigen 10
3.4 Das 10
3.5 Hazelworm 11
3.6 Bruine eikenpage 11
3.7 Vliegend hert 11

4 Resultaten 12
4.1 Roofvogel- en eekhoornnesten 12
4.2 Marterachtigen 12
4.3 Das 13
4.4 Hazelworm 13
4.5 Bruine eikenpage 13
4.6 Vliegend hert 13
4.7 Overige soorten 13

5 Effectenbeoordeling en toetsing 15
5.1 Roofvogel- en eekhoornnesten 15
5.2 Marterachtigen 15
5.3 Das 15
5.4 Hazelworm 15
5.5 Bruine eikenpage 15
5.6 Vliegend hert 15
5.7 Overige soorten 15

6 Conclusie 16

7 Bronnen 17

8 Verklarende Woordenlijst 18

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Opdrachtgever is voornemens om Park Dekkerswald te vernieuwen, doormiddel van nieuwbouw en renovatie van een gedeelte van de huidige bebouwing. Middels een verkennend flora- en faunaonderzoek (quickscan), uitgevoerd door BRO[1], is vastgesteld dat het plangebied geschikt leefgebied is voor verschillende beschermde flora en fauna soorten. Naar aanleiding hiervan is protocollair onderzoek uitgevoerd in het seizoen van 2024, om vast te stellen dan wel met voldoende zekerheid uit te sluiten of er beschermde verblijfsfuncties of essentieel leefgebied van beschermde soorten aanwezig is. In dit rapport worden de resultaten van dit nader onderzoek gepresenteerd. Het onderzoek naar vleermuizen is door een ander onderzoeksbureau uitgevoerd en zal niet worden meegenomen in dit rapport.

1.2 Doel

Dit onderzoek zal antwoord geven op de volgende vragen:

- Zijn er nestplaatsen van vogelsoorten met een jaarrond beschermde verblijfplaats aanwezig, zoals buizerd, havik, boomvalk, ransuil of blauwe reiger?
- Zijn er nesten of essentieel leefgebied van de eekhoorn aanwezig binnen het plangebied?
- Zijn er verblijfsfuncties van wezel, hermelijn, bunzing, steenmarter en boommarter aanwezig binnen het plangebied?
- Zijn er verblijfsfuncties en/of essentieel leefgebied van de das aanwezig binnen het plangebied?
- Is de hazelworm aanwezig binnen het plangebied?
- Is de bruine eikenpage aanwezig binnen het plangebied ?
- Leiden de werkzaamheden tot verlies of verstoring van nest- en/of verblijfplaatsen?
- Leidt de sloop tot vergunningsplichtige flora- en fauna-activiteiten uit de Omgevingswet en is een vergunningsaanvraag noodzakelijk?

Indien bij aanwezigheid van beschermde soorten het treffen van maatregelen noodzakelijk is, omdat de huidige nest- en verblijfplaats komt te vervallen/wordt verstoord, dan zullen deze (ten behoeve van een vergunningsaanvraag) voldoende moeten worden onderbouwd middels een separaat activiteitenplan. Hierbij moet vast komen te staan dat de functies die de gebouwen en daar omliggende terreinen hebben voor de soort(en) behouden blijven. Ook dient te worden getoetst of de huidige staat van instandhouding van de soort(en) niet in het geding is.

Ten behoeve van het eventueel indienen van een vergunningsaanvraag dienen ook aspecten als doel, (wettelijk) belang en alternatievenafweging te worden onderbouwd. Deze eventuele vervolgfase ten behoeve van een vergunningstraject maakt geen deel uit van onderhavig vervolgonderzoek.

[1] BRO is lid van het Netwerk Groene Bureaus (NGB). Het NGB is de brancheorganisatie voor groene adviesbureaus en heeft als doel kwaliteitsbevordering en belangenbehartiging. Onze werkzaamheden voeren wij dan ook uit volgens de door het NGB vastgestelde gedragscode (versie juni 2008, laatst aangevuld 11 februari 2021). De medewerkers binnen de discipline ecologie voldoen aan de door het Ministerie van EZ genoemde voorwaarden voor ter zake deskundigen op het gebied van ecologisch onderzoek.

2 Omschrijving plangebied

2.1 Huidige situatie

Het plangebied betreft Park Dekkerswald aan de Nijmeegsebaan te Berg en Dal. Het plangebied ligt in het natuurgebied Heumensoord en is omsloten door grootschalige bossen. Het gebied is ontsloten via de Nijmeegsebaan. In figuur 1 is de topografische ligging van het plangebied weergegeven.

Het plangebied heeft verschillende functies, met name woon en zorg gerelateerd. Binnen het gebied is veel gevarieerde bebouwing aanwezig, van vrijstaande woningen tot grootschalige complexen. Ook zijn er parkeerplaatsen, gazons, sportvelden en bosschages aanwezig. Er is geen oppervlaktewater binnen het plangebied. In figuur 2 is een luchtfoto van het plangebied en de directe omgeving weergegeven. Figuur 3 geeft een impressie van de toekomstige situatie. Figuren 4 t/m 15 geven een impressie van het plangebied, middels foto's die zijn genomen tijdens het verkennende veldbezoek.

2.2 Toekomstige situatie

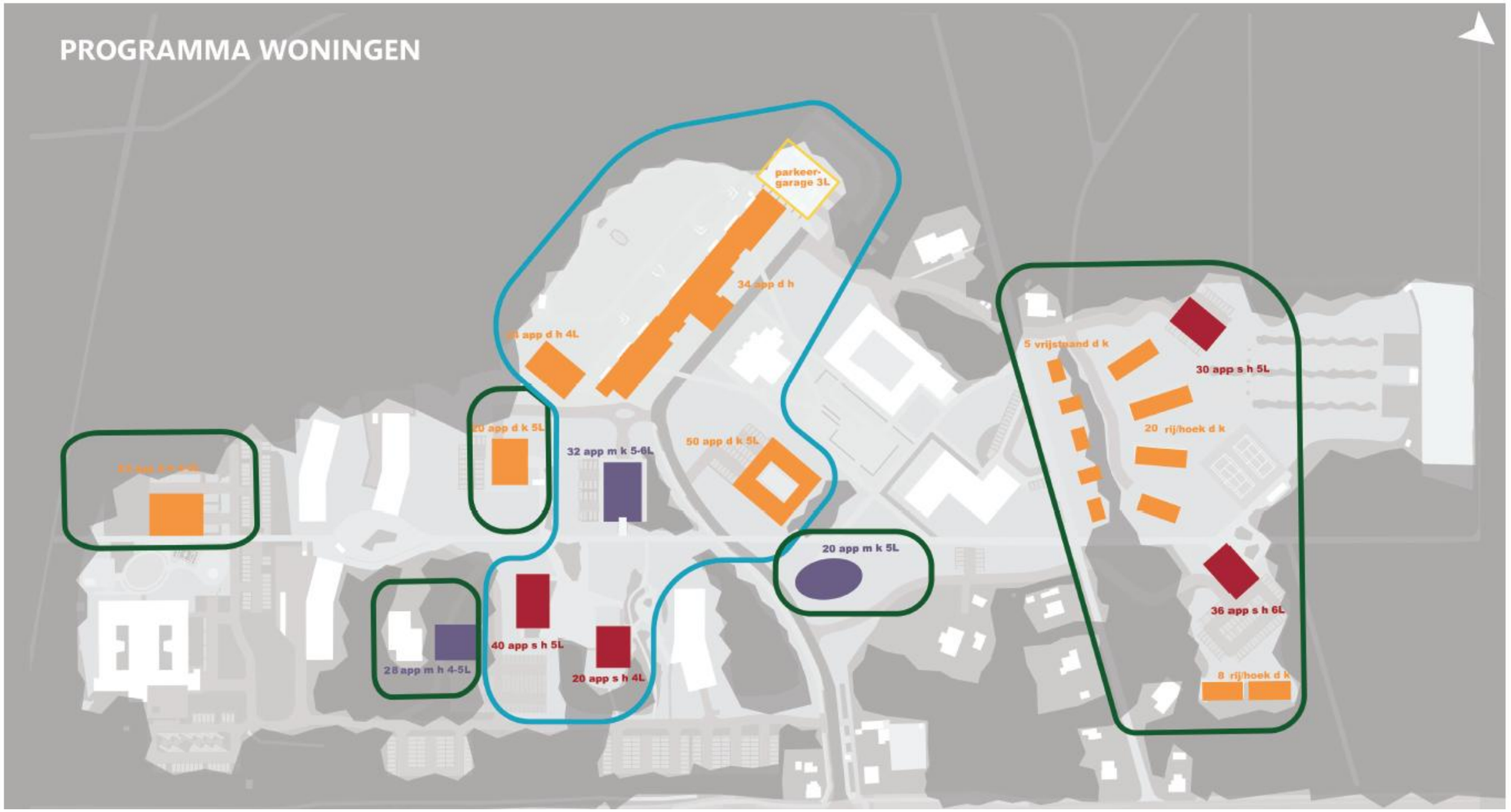
De initiatiefnemer is voornemens om ruimtelijkje ontwikkelingen te realiseren ten behoeven van nieuwe wooncomplexen. Bij de ontwikkelingen zal een gedeelte van de ontwikkelingen gerenoveerd worden, andere bebouwingen zullen worden gesloopt. Het huidige bestemmingsplan bied mogelijkheden om in de toekomst 15.000 m^2 bvo maatschappelijk te realiseren samen met circa 160 zorgwoningen. Figuur 4 geeft een beeld van de toekomstige situatie met cijfers die de locaties aanduiden waar werkzaamheden plaats gaan vinden.

Figuur 1: Topografische kaart ligging plangebied (1:25.000)

Figuur 2: Luchtfoto plangebied en directe omgeving

Figuur 3: Concept toekomstige situatie plangebied, met de gecijferde deelgebieden

Figuur 4: Groen in het zuiden van de Boslaan

Figuur 5: Groen in het zuiden van de Boslaan

Figuur 6: Groen in het zuiden van de Boslaan

Figuur 7: Grasweiden en bosrand in het uiterste zuiden van het plangebied

Figuur 8: Grasweiden en bosrand in het uiterste zuiden van het plangebied

Figuur 9: Grasweiden en bosrand in het uiterste zuiden van het plangebied

Figuur 10: Grasveld in het zuiden van het oude klooster

Figuur 11: Grasveld in het zuiden van het oude klooster

Figuur 12: Grasveld in het zuiden van het oude klooster

Figuur 13: Hat oude klooster gezien vanuit het zuiden

Figuur 14: Berkenhof gezien vanuit het noorden

Figuur 15: Kentering, gezien vanuit het noordoosten

3 Werkwijze

3.1 Roofvogels

Voor het vervolgonderzoek naar de aanwezigheid van *roofvogels* zijn vier gerichte veldbezoeken uitgevoerd in de periode juli en augustus 2024 (tabel 1). De veldbezoeken hebben plaatsgevonden gedurende de eerste twee uur na zonsopkomst, met een minimale tussenperiode van 10 dagen. De 4 bezoeken dienen uitsluitsel te gegeven over aanwezigheid van nesten van roofvogels binnen het plangebied. Hierbij is gezocht naar aanwezigheid van roofvogelnesten, sporen als krijtstrepen, braakballen, prooiresten, plukplaatsen en dergelijke. Ook wordt gezocht naar adulten en roepende/bedelende jongen. Op deze manier kan de potentiële aanwezigheid van een roofvogelnest met voldoende zekerheid worden aangetoond of uitgesloten. Om eventuele verstoring rondom het plangebied uit te sluiten, is het onderzoek binnen en tot 50 meter rondom het plangebied uitgevoerd.

3.2 Eekhoorn

Voor het vervolgonderzoek naar de aanwezigheid van *eekhoorn* zijn tevens vier gerichte veldbezoeken uitgevoerd. Tijdens de verschillende veldbezoeken voor roofvogels zijn de bomen, met name de bomen welke gekapt dienen te worden voor het project, onderzocht op aanwezigheid van eekhoornnesten. Met behulp van een verrekijker is gericht gezocht naar deze nesten. Aangezien de nesten tussen de groene takken moeilijk waarneembaar waren is hier extra aandacht aan besteed. Ook is gezocht naar individuen van de eekhoorn binnen het plangebied. Om eventuele verstoring rondom het plangebied uit te sluiten, is het onderzoek binnen en tot 50 meter rondom het plangebied uitgevoerd.

Tabel 1: Data veldbezoeken t.b.v. roofvogels en eekhoorn

Datum	Type onderzoek	Tijdsduur onderzoek	Weer	Temperatuur
09-07-2024	Roofvogel en eekhoorn nesten	05.30 – 07.30	Wind gemiddeld 2 Bft Half bewolkt Geen neerslag	16°C
19-07-2024	Roofvogel en eekhoorn nesten	05.40 – 07.40	Wind gemiddeld 2 Bft Helder Geen neerslag	19°C
01-08-2024	Roofvogel en eekhoorn nesten	05.50 – 07.50	Wind gemiddeld 2 Bft Helder Geen neerslag	16°C
13-08-2024	Roofvogel en eekhoorn nesten	06.20 – 08.20	Wind gemiddeld 2 Bft Helder Geen neerslag	23°C

3.3 Marterachtigen

Voor de betreffende marterachtigen, zijnde *wezel, bunzing, hermelijn, boommarter* en *steenmarter*, is in de periode van 1 augustus t/m 26 september 2024 onderzoek uitgevoerd. De onderzoeksmethode en intensiteit zijn uitgevoerd conform het Kennisdocument Kleine Marterachtigen van BIJ12.

Voor het onderzoek is gebruik gemaakt van 2 struikrovers en 3 wildcamera's. De struikrovers met wildcamera zijn op een geschikte locatie ter plaatse van te kappen groen geplaatst (figuur 16). Als lokmiddel is gebruik gemaakt van een blik sardines. De drie wildcamera's zijn geplaatst in het oosten, zuiden en westen van het plangebied. De materialen hebben 8 weken in de actieve periode binnen het plangebied gestaan. Na op 30 augustus zijn de materialen tussendoor gecontroleerd op sporen en beelden en zijn de batterijen en SD-kaart van de wildcamera vervangen.

3.4 Das

Voor de *das* is het nodig om het functionele leefgebied in kaart te brengen. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van informatie uit de NDFF. Daarnaast is er op 30 augustus en 18 september een verkennend veldbezoek uitgevoerd. Hierbij is de functionaliteit van het plangebied en de directe omgeving bepaald waarbij is gezocht naar tekenen van foerageergebied, migratieroute en burchten. Er is gezocht naar burchten, graafactiviteiten, wissels, haar aan prikkeldraad, mestputjes, vraatsporen, en dergelijke.

Figuur 16: Locaties struikrovers en wildcamera's binnen plangebied

Figuur 17: Locaties reptielplaten binnen plangebied

3.5 Hazelworm

Voor *hazelworm* is conform de soortinventarisatieprotocollen van het Netwerk Groene Bureaus is op geschikte locaties binnen het plangebied reptielenplaten geplaatst (figuur 17). Na minimaal 7 dagen gewenning zijn 5 bezoeken uitgevoerd in de periode april t/m september (tabel 2). Bij de veldbezoeken is onder de platen gekeken. Ook zijn stukken hout en andere materialen gekeerd opzoek naar individuen. Tussen de bezoeken hebben minimaal 1 week gezeten. Deze inzet is gebaseerd op de het soortinventarisatieprotocol van de NGB (versie nov. 2023).

3.6 Bruine eikenpage

De waardplant van *bruine eikenpage* zijn kleine eiken tot enkele meters hoog. Tijdens de vliegperiode (juni-juli) zit deze soort vaak op bloemen van braam, distels en jacobskruiskruid. Voor bruine eikenpage zijn in de periode juni t/m juli bij twee bezoeken met geschikte weersomstandigheden gezocht naar rupsen op de waardplanten (tabel 2).

3.7 Vliegend hert

Vliegend hert wordt met name in de maanden juni en juli waargenomen, en kan hij gebruik maken van de gevarieerde loofbossen langs de zuidwestrand van het plangebied. In de periode juni t/m juli is gedurende twee bezoeken rond zonsondergang, bij geschikte weersomstandigheden onderzoek uitgevoerd (tabel 2). Hierbij is gezocht naar individuen van het vliegende herten.

Tabel 2: Data veldbezoeken met betrekking tot hazelworm, bruine eikenpage en vliegend hert

Datum	Type onderzoek	Tijdsduur onderzoek	Weer	Temperatuur
11-07-2024	Vliegend hert + Bruine eikenpage	16.30 – 22.30	Wind gemiddeld 2 Bft Zonnig	21°C
31-07-2024	Vliegend hert + Bruine eikenpage	17.00 – 22.00	Wind gemiddeld 2 Bft Zonnig	24°C
01-08-2024	Reptielplaten plaatsen	08.00 – 10.00	Wind gemiddeld 2 Bft Zonnig	19°C
22-08-2024	Reptielplaten controleren	07.30 – 09.30	Wind gemiddeld 2 Bft Zonnig	21°C
30-08-2024	Reptielplaten controleren	07. 50 – 09.50	Wind gemiddeld 2 Bft Zonnig	17°C
10-09-2024	Reptielplaten controleren	08.00 – 10.00	Wind gemiddeld 2 Bft Zonnig	13°C
16-09-2024	Reptielplaten controleren en ophalen	08.15 – 10.15	Wind gemiddeld 2 Bft Zonnig	15°C

4 Resultaten

4.1 Roofvogel- en eekhoornnesten

Tijdens het veldbezoek zijn er geen nesten van roofvogels of eekhoorns binnen en rondom het plangebied waargenomen. Hierdoor kan redelijkerwijs worden aangenomen dat het plangebied en omgeving geen beschermde nesten van roofvogels of de eekhoorn bevat.

4.2 Marterachtigen

Op 3 augustus, 13 augustus en 11 september zijn er waarnemingen gedaan van de steenmarter binnen het plangebied (Figuur 18 t/m 20) . Deze waarnemingen vonden plaats in het noordoosten van het plangebied in het groen ten zuiden van de Boslaan. Tijdens de inspectie van het hoofdgebouw van Dekkerswald zijn er uitwerpselen van de steenmarter aangetroffen in een van de patiëntenkamer (figuur 23). Hierdoor is aan te nemen dat de waargenomen steenmarters deze patiëntenkamer gebruiken als verblijfplaats. Tijdens het vervolgonderzoek zijn er geen waarnemingen van wezel, bunzing, hermelijn of boommarter gedaan binnen het plangebied.

Figuur 18: Steenmarter waargenomen op 11 september

Figuur 19: Steenmarter waargenomen op 3 augustus

Figuur 20: Steenmarter waargenomen op 13 augustus

4.3 Das

Tijdens het veldbezoek zijn er geen burchten van de das binnen of in de omgeving van het plangebied waargenomen. Wel zijn er enkele putjes en graafsporen aangetroffen in het zuiden van het plangebied (figuur 22). Echter waren deze sporen niet vers. Ook zijn bij de hekken aan de randen van het plangebied geen haren aangetroffen. Verder zijn er geen andere sporen aangetroffen zoals uitwerpselen of vraatsporen.

4.4 Hazelworm

Tijdens het veldbezoek van 30 augustus is er een hazelworm aangetroffen binnen het plangebied (figuur 21). Deze hazelworm is aangetroffen onder een van de reptielplaten in het zuiden van het plangebied (figuur 23). Bij de overige veldbezoeken zijn er geen waarnemingen gedaan van de hazelworm binnen het plangebied.

4.5 Bruine eikenpage

Ondanks de ideale weersomstandigheden zijn bij de veldbezoeken geen waarnemingen gedaan van rupsen van de bruine eikenpage. Hierdoor kan redelijkerwijs worden aangenomen dat het plangebied niet fungeert als leefgebied van het de bruine eikenpage.

4.6 Vliegend hert

Ondanks de ideale weersomstandigheden zijn bij beide veldbezoeken geen waarnemingen gedaan van het vliegend hert. Na afronding van de vervolgonderzoeken zijn echter door een externe partij aanvullende waarnemingen van het vliegend hert ingevoerd in de NDFF, zowel binnen als in de directe omgeving van het plangebied. Hierdoor kan redelijkerwijs worden aangenomen dat het plangebied gedeeltelijk fungeert als leefgebied van het vliegend hert.

4.7 Overige soorten

In de betreffende woningen kunnen ook vogels zonder jaarrond beschermd nest broeden. Hiermee dient rekening te worden gehouden door buiten het broedseizoen of na een controle te werken.

Figuur 21: Hazelworm gevonden binnen het plangebied

Figuur 22: Sporen van de das (blauw) binnen het plangebied (rood)

Figuur 23: Locaties beschermde functies binnen en rond plangebied steenmarter (oranje) en hazelworm (paars)

5 Effectenbeoordeling en toetsing

5.1 Roofvogel- en eekhoornnesten

De gevonden resultaten wijzen niet op een mogelijke aanwezigheid van de beschermde roofvogel- of eekhoornnesten binnen en in de omgeving van het plangebied. De aanwezigheid van de deze soorten is dan ook redelijkerwijs uitgesloten. Hierdoor is er geen verstoring op de omgeving en het GNN te verwachten. Overtreding van een verbodsbepaling van de Omgevingswet met betrekking tot een roofvogels en eekhoorns is uitgesloten.

5.2 Marterachtigen

In het plangebied zijn meerdere waarnemingen gedaan van de steenmarter. Hierdoor kan ervan worden uitgegaan dat het groen in het westen van het plangebied essentieel leefgebied/ verblijfplaats. Bij het rooien van dit groen gaat dit leefgebied/ verblijfplaats verloren. De verblijfplaatsen van de steenmarter zijn beschermd. Het verwijderen van de begroeiing betreft daarmee een overtreding inzake het vernielen van vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de steenmarter. Voor het bouwrijp maken van het plangebied dient er een vergunning aangevraagd te worden met betrekking tot het verwijderen van leefgebied en mogelijke verblijfplaatsen van de steenmarter. Vervolgens zullen er mitigerende maatregelen uitgevoerd moeten worden om zo negatieve effecten op deze soort te beperken.

Van de bunzing, wezel, hermelijn en boommarter zijn geen waarnemingen gedaan. De aanwezigheid van deze soorten binnen het plangebied zijn redelijkerwijs uitgesloten. Overtreding van een verbodsbepaling van de Omgevingswet met betrekking tot ander soorten marterachtigen is uitgesloten.

5.3 Das

Tijdens de verschillende bezoeken zijn er geen burchten van de das aangetroffen binnen of rondom het plangebied. Wel zijn er in het zuidoosten, aan de rand van het plangebied, graafsporen en putjes van de das waargenomen. Hierdoor kan aangenomen worden dat het plangebied mogelijk sporadisch door de das benut wordt als foerageergebied. In de omgeving is echter voldoende vergelijkbaar foerageergebied voor deze soort aanwezig, waardoor een negatief effect met betrekking tot het verwijderen van essentieel leefgebied redelijkerwijs valt uit te sluiten. Ook in de toekomstige situatie blijft er een bosrand aanwezig. Er zullen echter wel werkzaamheden plaatsvinden in het zuidoosten van het plangebied welke minimale effecten kan geven op het leefgebied van de das. Middels een ecologisch werkprotocol dient er beschreven te worden welke maatregelen getroffen worden om eventuele negatieve effecten op de das te voorkomen.

5.4 Hazelworm

In het plangebied is een waarnemingen gedaan van de hazelworm. Hierdoor kan ervan worden uitgegaan dat het groen in het zuidwesten van het plangebied essentieel leefgebied is. Bij het rooien van dit groen gaat dit leefgebied verloren. Het leefgebied van de hazelworm is beschermd. Het verwijderen van de begroeiing betreft daarmee een overtreding inzake het vernielen van essentieel leefgebied van de hazelworm. Voor het verwijderen van geschikt leefgebied dient er een flora- en fauna-vergunning verkregen te worden met betrekking tot het verwijderen van leefgebied van de hazelworm. Vervolgens zullen er mitigerende maatregelen uitgevoerd moeten worden om zo negatieve effecten op deze soort te beperken.

5.5 Bruine eikenpage

De gevonden resultaten wijzen niet op een mogelijke aanwezigheid van de bruine eikenpage binnen en in omgeving van het plangebied. De aanwezigheid van de bruine eikenpage is dan ook redelijkerwijs uitgesloten. Ook is in de omgeving van het plangebied voldoende alternatief groen aanwezig welke behouden blijft in de toekomstige situatie. Overtreding van een verbodsbepaling van de Omgevingswet met betrekking tot een bruine eikenpage is uitgesloten.

5.6 Vliegend hert

De resultaten van het uitgevoerde onderzoek wijzen niet op de aanwezigheid van het vliegend hert binnen het plangebied. Na afronding van de vervolgonderzoeken zijn echter door een externe partij aanvullende waarnemingen van het vliegend hert ingevoerd in de NDFF, zowel binnen als in de directe omgeving van het plangebied. Bij de voorgenomen werkzaamheden worden de locaties waar het vliegend hert is waargenomen niet aangetast. Wel zullen enkele bomen aan de bosranden worden verwijderd. Deze bomen bestaan voornamelijk uit naaldbomen, waarvan het vliegend hert in beperkte mate gebruik maakt. In de omgeving van het plangebied is bovendien voldoende alternatief leefgebied aanwezig dat behouden blijft in de toekomstige situatie. Op basis hiervan wordt geconcludeerd dat er geen essentieel leefgebied of voortplantingshabitat van het vliegend hert verloren gaat. Overtreding van verbodsbepalingen uit de Omgevingswet met betrekking tot deze soort is daarmee uitgesloten. Wel zullen enkele versterkingsmaatregelen worden getroffen om het plangebied (en de directe omgeving) geschikter te maken voor het vliegend hert.

5.7 Overige soorten

Andere diersoorten als vogels, zoogdieren en amfibieën kunnen in het plangebied aanwezig zijn. Hiervoor geldt de zorgplicht. Dit houdt in dat men zorg moet dragen voor aanwezige individuen, ook algemene soorten. Men moet deze dieren de tijd geven om het plangebied te verlaten. Weinig mobiele soorten als egel of pad kunnen met beleid naar buiten het plangebied worden verplaatst.

Daarnaast zijn broedende vogels en hun nesten tijdens het broedseizoen beschermd. Geadviseerd wordt om het opgaand groen binnen het plangebied buiten het broedseizoen te verwijderen, om verstoring van broedende vogels te voorkomen. Het broedseizoen loopt gemiddeld van half maart tot half augustus. Geldend is echter de aanwezigheid van een broedgeval.

6 Conclusie

In Dekkerswald zijn de steenmarter en de hazelworm aangetroffen binnen het plangebied. De voorgenomen werkzaamheden omtrent de sloop en nieuwbouw van meerdere appartementencomplexen zijn vergunningsplichtig. Hiervoor dient een flora- en faunavergunning aangevraagd te worden bij het bevoegd gezag, in dit geval de Provincie Gelderland.

Ook dienen de volgende maatregelen in acht te worden genomen:

- De kap van het opgaand groen dient buiten het broedseizoen te worden uitgevoerd. Het broedseizoen loopt globaal van half maart t/m half augustus;
- Met betrekking tot de zorgplicht dienen eventueel aangetroffen dieren tijdens de werkzaamheden de kans te krijgen om het plangebied zelfstandig te verlaten. Bij soorten als egel en gewone pad kunnen de dieren met beleid verplaatst worden naar een veilige plek buiten het plangebied.
- In het op te stellen versterkingsplan worden extra maateregelen getroffen voor het vliegend hert

Ook kan geconcludeerd worden dat er geen negatieve effecten te verwachten zijn op het GNN en op de eventueel aanwezige soorten rondom het plangebied. Dit komt doordat er in de omgeving van het plangebied geen beschermde nesten of burchten zijn aangetroffen. Daarnaast blijft het omliggende bos behouden, evenals een groot deel van het aanwezige groen binnen het plangebied.

Tabel 3: Overzicht aanwezigheid beschermde soorten en te nemen type maatregelen

Soortgroep	Aanwezig	Aantal	Overtreding	Maatregelen
Roofvogel- en eekhoornnesten	Nee	-	Nee	-
Marterachtigen	Ja	1 individu	Ja	Aanvragen vergunning Flora– en fauna activiteit
Das	Nee	-	Nee	-
Hazelworm	Ja	1 individu	Ja	Aanvragen vergunning Flora– en fauna activiteit
Bruine eikenpage	Nee	-	Nee	-
Vliegend hert	Ja	-	Nee	Extra maatregelen in het versterkingsplan
Overige soorten[2]	Mogelijk	-	Te voorkomen	Rekening houden met broedseizoen en zorgplicht

[2] Dit betreft soorten die niet honkvast zijn en/of waarvan de nest/verblijfplaats niet jaarrond is beschermd. Echter mogen de nesten/verblijfplaatsen met eieren of jongen niet worden verstoord/verwijderd. Hieromtrent dient per complex de situatie qua planning en werkzaamheden te worden afgestemd met de begeleidend ecoloog.

7 Bronnen

- Dietz C., O. von Helversen & D. Nill 2011. Vleermuizen. Alle soorten van Europa en Noordwest-Afrika. De Fontein/Tirion Uitgevers, Utrecht.
- Kennisdocument Huismus, versie 2.1 BIJ12 februari 2023
- Kennisdocument Gierzwaluw, versie 2.0 BIJ12 juli 2023
- Kennisdocument Gewone dwergvleermuis, versie 1.0 BIJ12 juli 2017
- Kennisdocument Ruige dwergvleermuis, versie 1.0 BIJ12 juli 2017
- Limpens, H., J. Regelink & R. Koelman 2010. Vleermuizen en planologie. Zoogdiervereniging, Nijmegen
- Ministerie van Economische Zaken 2016. Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen. Lees hier wat de Wet natuurbescherming daarover regelt. Versie 1.3, december 2016. Ministerie van Economische Zaken, Den Haag.
- Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging (2021) Vleermuisprotocol 2021, januari 2021.
- SOVON Vogelonderzoek Nederland 2018. Vogelatlas van Nederland. Kosmos Uitgevers, Utrecht.

8 Verklarende Woordenlijst

Activiteitenplan

Een activiteitenplan dient als begeleidend document voor een vergunning. In het activiteitenplan zijn maatregelen verwoord waarmee de functionaliteit van een rust- of verblijfplaats van een beschermde soort behouden blijft en schade aan individuen wordt voorkomen.

Expert Judgement

Inschatting van een deskundige op grond van zijn/haar kennis en ervaring.

Foerageerhabitat

Het gebied waarbinnen een soort voedsel zoekt.

Foerageren

Zoeken en vinden van voedsel door dieren (jachtgebied).

Functioneel leefgebied

Hiermee wordt het gebied dat is benodigd om de functionaliteit van een voortplantingsplaats of van een vaste- rust of verblijfplaats te behouden. Een nestlocatie of voortplantingsplaats kan bijvoorbeeld alleen succesvol functioneren, wanneer er voldoende habitat (schuilgelegenheid, voedsel etc.) van voldoende kwaliteit aanwezig is om te kunnen paren, eieren te leggen en jongen groot te brengen.

Gunstige staat van instandhouding

Er is sprake van een gunstige staat van instandhouding van een soort of habitattype als de omstandigheden waarin de soort of het habitattype voorkomt perspectief bieden op een duurzaam voortbestaan van die soort of dat habitattype.

Habitat

Omvat de plaatsen waar een bepaald organisme voorkomt doordat de abiotische en biotische factoren (niet levende en levende natuur) van die plaatsen voldoen aan de eisen en toleranties die het organisme stelt om te kunnen overleven, groeien en zich voortplanten.

Mitigerende maatregelen

Maatregelen die negatieve effecten bij een ingreep voorkomen of reduceren.

Omgevingscheck

Een omgevingscheck wordt uitgevoerd bij verlies van leefgebied van een jaarrond beschermde functie van een soort die door een ingreep (tijdelijk) verloren gaat. De omgeving van de ingreep wordt door een ter zake deskundige beoordeeld op aanwezigheid van voldoende alternatief leefgebied en/of potentiële verblijfplaatsen.

Vergunning voor een flora- en fauna-activiteit

De Omgevingswet en de Bal bevatten regels om planten- en diersoorten die vrij in het wild leven te beschermen. Om deze kwetsbare soorten te beschermen bevat de Bal een aantal verbodsbepalingen. Onder bepaalde voorwaarden mogen de activiteiten wel doorgaan, daarvoor kan een vergunning voor een flora- en fauna-activiteit aan de orde zijn. Een vergunning is een besluit waarmee een uitzondering op een wettelijk verbod wordt gemaakt.

Populatie

Een biologische populatie is een groep individuen van dezelfde soort die zich onderling voortplant en als zodanig geïsoleerd is van andere zulke groepen.

Rode Lijst

Rode Lijsten laten zien welke soorten zijn verdwenen en welke soorten in een gebied sterk zijn achteruitgegaan of zeldzaam zijn. Er bestaan verschillende Rode Lijsten. Voor vogels, voor zoogdieren, planten, paddenstoelen, insecten en voor allerlei andere soortgroepen. Rode Lijsten hebben geen officiële juridische status. Plaatsing op de lijst maakt een dier dus nog geen 'beschermde diersoort' in de zin van de Omgevingswet. De Rode Lijsten hebben in de praktijk wel een belangrijke signaleringfunctie. Door de Rode Lijst te raadplegen, kunnen alle instellingen die met natuurbehoud te maken hebben rekening houden met bedreigde soorten.

Vaste rust- of verblijfplaats

Een plek binnen het leefgebied van een soort die essentieel is voor de levenscyclus van een individu. De Omgevingswet omschrijft niet exact wat een vaste rust- of verblijfplaats is. Dit is soortafhankelijk.

Ruimte. Mensen. Toekomst.

Amsterdam
Nachtwachtlaan 20
1058 EA Amsterdam
+31 (0)20 506 19 99

’s-Hertogenbosch
Willemsplein 2
5211 AK 's-Hertogenbosch
+31 (0)73 208 91 55

Venlo
Industriestraat 94
5931 PK Tegelen
+31 (0)77 373 06 01

info@bro.nl
www.bro.nl

BRO

Faunaonderzoek Dekkerswald Groesbeek

schenkeveld
bureau voor natuur en landschap

Colofon

Veldwerk	Aart Dersjant, Alice Dalla Pietà, Bram Schenkeveld, Inês Filipa Rodrigues
Tekst	Aart Dersjant, Bram Schenkeveld
Productie	Bureau Schenkeveld Visstraat 1, 4101 AC Culemborg 0345 – 534 245 / 06 – 283 078 31 bureauschenkeveld@gmail.com
Opdrachtgever	Van de Klok Bouw en Ontwikkeling B.V.
Contactpersoon	Marcel Hovers van de Van de Klok Bouw en Ontwikkeling B.V.
Versie	27 januari 2025

Inhoudsopgave

1 Inleiding 4
1.1 Ingreep 4
1.2 Ligging 4
1.3 Doelstelling 4
1.4 Onderzoeksmethodiek 4
1.5 Veldbezoek 5
2 Resultaat 7
2.1 Vleermuizen 7
2.2 Zandhagedis 8
3 Discussie 9
3.1 Vleermuizen 9
3.2 Zandhagedis 10
4 Conclusie 11
5 Literatuur 11

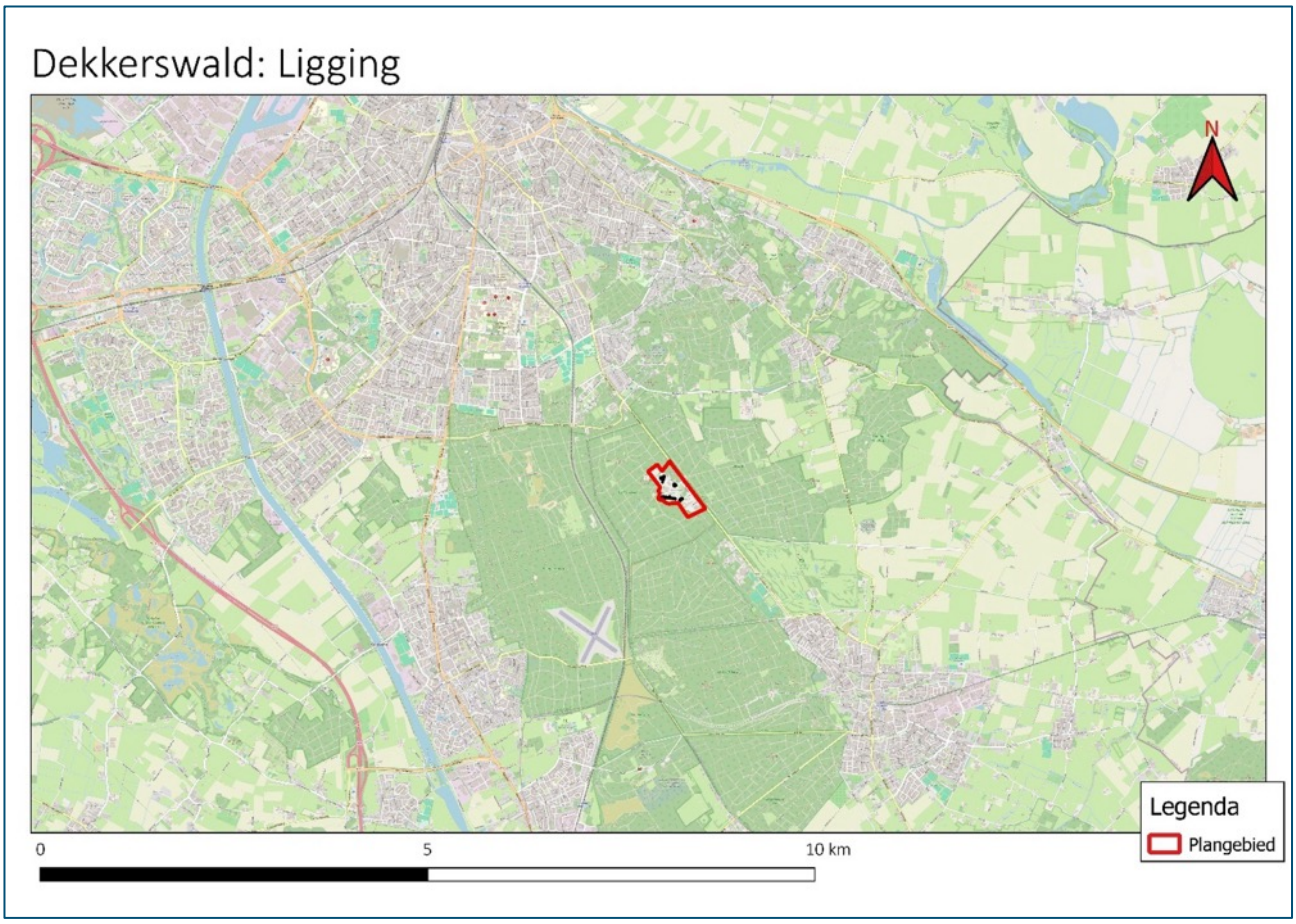
1 Inleiding

1.1 Ingreep

Bij het voormalige Tuberculose Herstellingsoord Dekkerswald tussen Groesbeek en Nijmegen staan de sloop en renovatie van een aantal panden in de planning. Het doel is om hier woningen te realiseren. Om te controleren of er bij deze werkzaamheden geen overtredingen van de Omgevingswet eerder de Wet natuurbescherming plaatsvinden is door bureau Schenkeveld in 2020, 2021 en 2022 een uitvoerig onderzoek naar de beschermde flora en fauna uitgevoerd. Om dit onderzoek te actualiseren en te laten voldoen aan de nieuwe onderzoekeisen zijn veldmedewerkers van bureau Schenkeveld opnieuw het veld in geweest om de actuele stand van de populaties van vleermuizen en Zandhagedis in beeld te brengen.

1.2 Ligging

Het plangebied betreft voormalig voormalige Tuberculose Herstellingsoord Dekkerswals tussen Groesbeek en Nijmegen. Op het terrein is een viertal panden onderzocht op de aanwezigheid van verblijfplaatsen van vleermuizen. Het gaat om de volgende 4 panden: De Kentering aan Parklaan 29, Bethelhuis/Onder de bomen, het pand met begeleid wonen aan de Nijmeegse baan 23, Berkenhof aan Parklaan 156 en het hoofdgebouw/sanatorium aan de Nijmeegsebaan 31. De ligging van de bebouwing is weergegeven in figuur 2. Daarnaast zijn relevante gebieden afgezocht naar sporen of individuen van Zandhagedis.

Figuur 1: Dekkerswald (rood omkaderd)

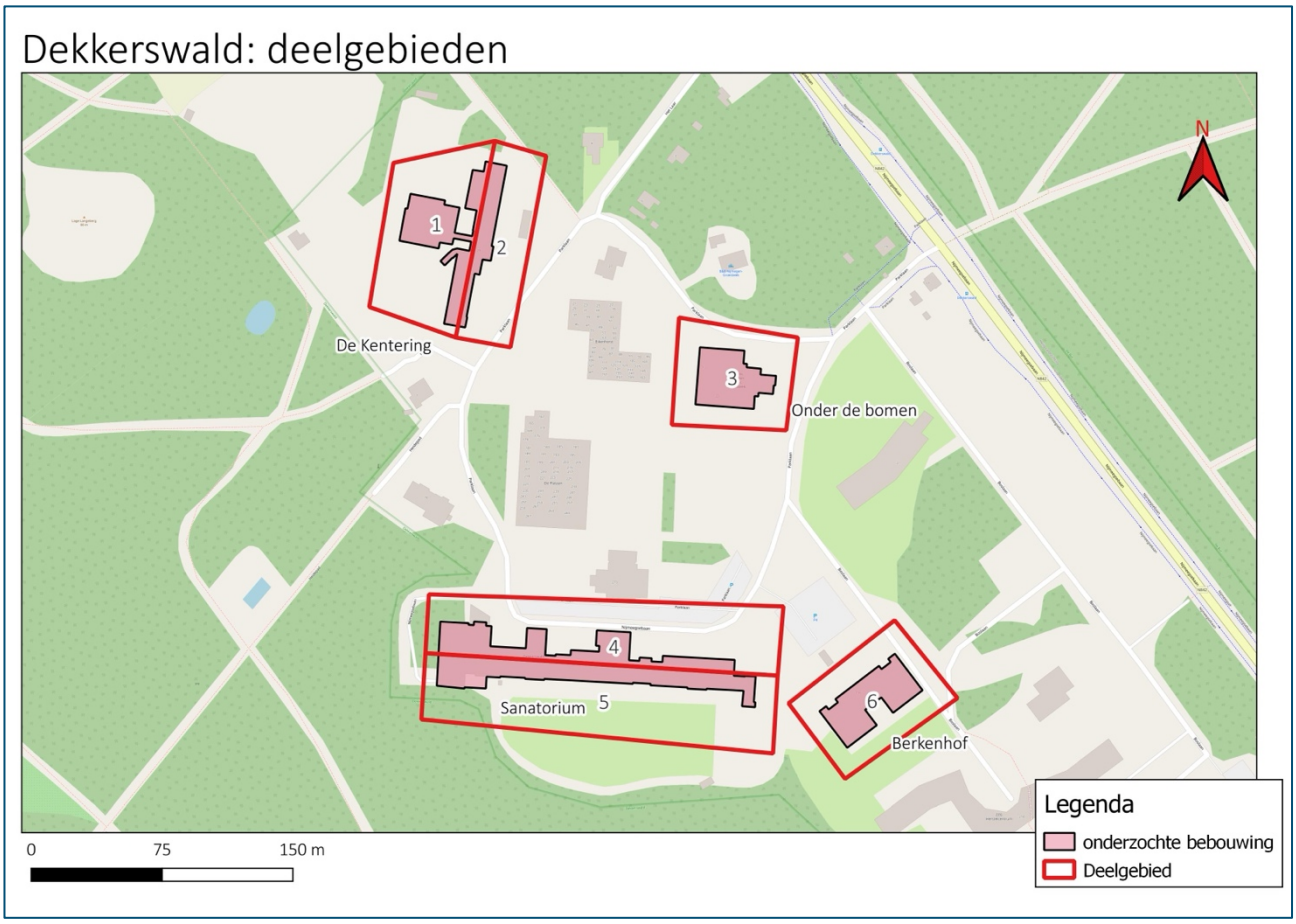
1.3 Doelstelling

Deze notitie is het verslag van het inventarisatieonderzoek naar de aanwezigheid van vleermuizen en Zandhagedis in en rond het plangebied in Dekkerswald.

1.4 Onderzoeksmethodiek

Het complex is bij de uitvoering van het vleermuisonderzoek opgedeeld in 6 deelgebieden. Deze keuze hiervoor is gemaakt omdat het een groot complex betreft. Door het complex in meerdere deelgebieden op te delen is het werk behapbaar en de bebouwing goed vanaf één centraal punt te observeren. Op het moment dat er activiteiten van

vleermuizen werden waargenomen kon de desbetreffende ecoloog snel richting de locatie lopen om deze nader te inspecteren.

Figuur 2: opdeling complex Dekkerswald in 6 deelgebieden

De bezoeken zijn steeds door 1 tot 4 ecologen uitgevoerd. Iedere ecoloog kreeg per bezoek hierbij de verantwoordelijkheid voor één van de deelgebieden. In verband met beschikbaarheid van ecologen konden de bezoeken per deelgebied niet altijd op hetzelfde moment plaatsvinden.

Vleermuizen zijn geïnventariseerd door middel van batdetector-onderzoek gebruikte detectors zijn: (**Petterson D-240X**, **Echo Meter Touch 2** en **Echo Meter Touch 2 pro**) De laatste twee zijn gebruikt in combinatie met smartphone of tablet. Met de batdetector worden de, voor mensen onhoorbare, ultrasone geluiden van vleermuizen omgezet naar de voor het menselijk oor hoorbare geluiden. Soorten kunnen door de geluiden (frequentie, ritme en klank) en in het geval van de Echo meter microfoons zichtbeelden (spectrogrammen) worden onderscheiden. Door interpretatie hiervan kan tevens het gedrag afgeleid worden en kunnen onder andere foerageerplaatsen, vliegroutes en verblijfplaatsen worden opgespoord.
De methode voor het inventariseren van vleermuizen sluit aan bij het Inventarisatie Protocol van het Netwerk Groene Bureaus (Netwerk Groene Bureaus, 2021) en de kennisdocumenten van Gewone dwergvleermuis en Ruige dwergvleermuis (Bij12, 2024).

Om Zandhagedis te inventariseren zijn het talud bij het hoofdgebouw en de randen van de puinstort in oude moestuin 3 x afgezocht in de periode van eind april tot begin juni.

1.5 Veldbezoek

Ten behoeve van de inventarisatie Zandhagedis en vleermuizen zijn 21 veldbezoeken geweest. In tabel 1 worden deze inventarisatieronden en de omstandigheden tijdens het bezoek weergegeven. Vooraf en tijdens het bezoek is steeds gecontroleerd of de weersomstandigheden nog voldeden aan het Inventarisatie Protocol van het Netwerk Groene Bureaus. (Minimaal 10 graden Celsius, wind minder dan 5 Beaufort en droog)

Datum	*Tijd*	*Doel*	*Bezoek aan deelgebied*	*Tempratuur (Celcius)*	*Wind (Beaufort)*
25-4-2024	10:00-11:00	Zandhagedis	Hele complex	12	N 2
2-5-2024	10:00-11:00	Zandhagedis	Hele complex	17	ZW 2
20-5-2024	20:00-23:15	Kraamverblijf en zomerverblijf vleermuis/ Zandhagedis hele complex	1, 2, 3	16	NO 1
29-5-2024	21:00-23:30	Kraamverblijf en zomerverblijf vleermuis	4, 5	14	ZW 2
4-6-2024	21:30-23:30	Kraamverblijf en zomerverblijf vleermuis	6	17	Z 4
12-6-2024	21:00-00:00	Kraamverblijf en zomerverblijf vleermuis	2	11	NW 1
25-6-2024	21:30-00:00	Kraamverblijf en zomerverblijf vleermuis	1, 5, 6	22	NO 2
28-6-2024	21:40-23:30	Kraamverblijf en zomerverblijf vleermuis	4	24	NO 2
1-7-2024	20:00-23:30	Kraamverblijf en zomerverblijf	3	16	WNW 2
25-7-2024	04:00-07:00	Zomerverblijf vleermuis	4, 5	14	ZO 1
17-8-2024	00:00-02:00	Zwermen massawinterverblijf/ paarverblijf vleermuis	6	18	NO 1
22-8-2024	00:00-02:00	Zwermen massawinterverblijf/ paarverblijf vleermuis	5	15	Z 2
26-8-2024	00:00-02:00	Zwermen massawinterverblijf/ paarverblijf vleermuis	1, 2	15	Z 2
29-8-2024	00:00-02:00	Zwermen massawinterverblijf/ paarverblijf vleermuis	3, 4	20	Z 2
29-8-2024	05:00-07:00	Zomerverblijf/ paarverblijf vleermuis	4,5,6	19	Z 2
7-9-2024	05:30 - 7:30	Zomerverblijf/ paarverblijf vleermuis	1, 2, 3	18	ZO 2
17-9-2024	19:00-21:30	Paarverblijf vleermuis	5, 6	18	NO 2
23-9-2024	19:00-21:30	Paarverblijf vleermuis	3	19	Z 2
25-9-2024	19:15-21:30	Paarverblijf vleermuis	1	15	Z 2
3-10-2024	18:20-20:30	Paarverblijf vleermuis	2	11	N 1
8-10-2024	18:00-20:30	Paarverblijf vleermuis	4	15	Z 2

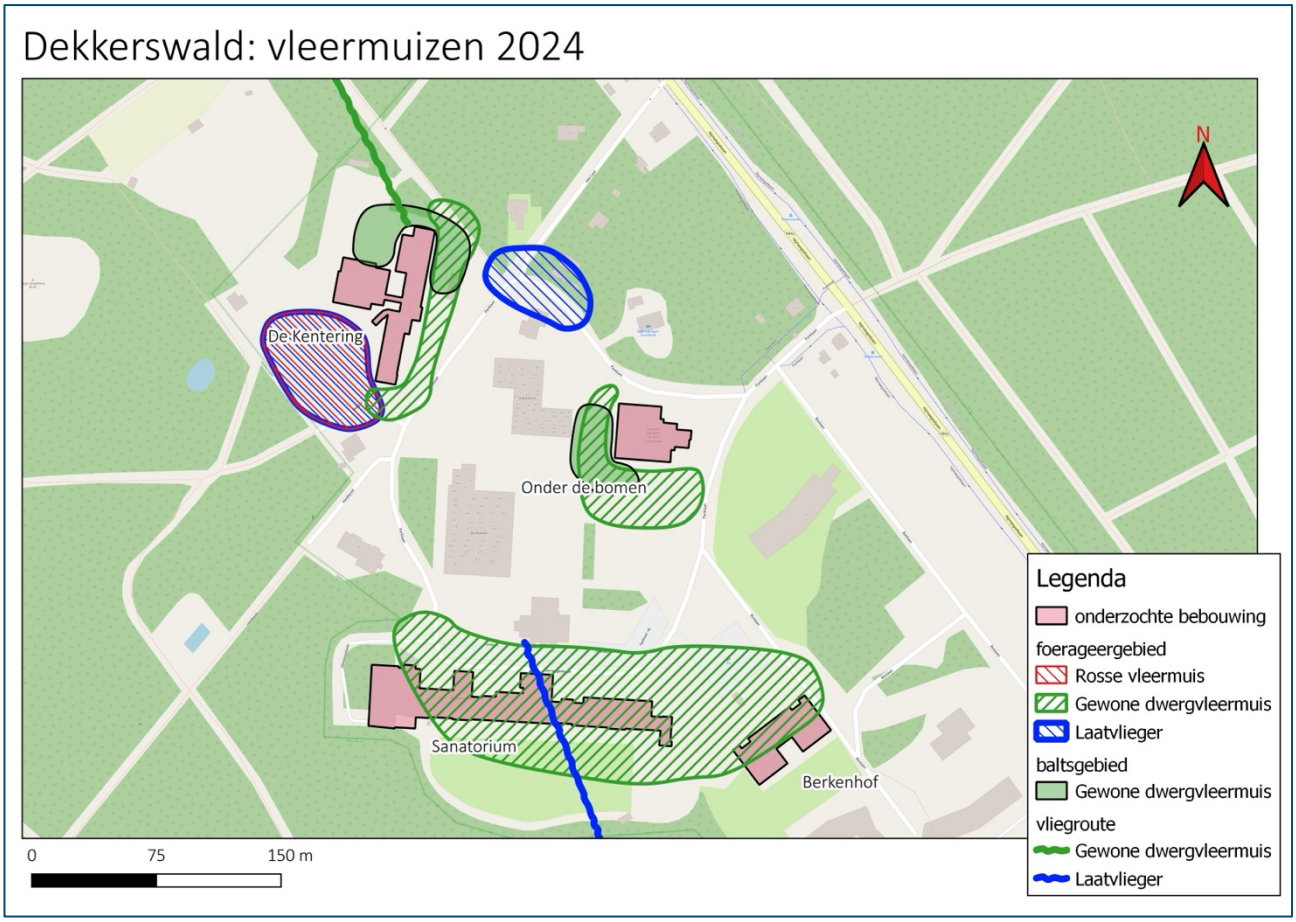
Tabel 1: Overzicht inventarisatieronden naar de aanwezigheid van Zandhagedis en vleermuizen

2 Resultaat

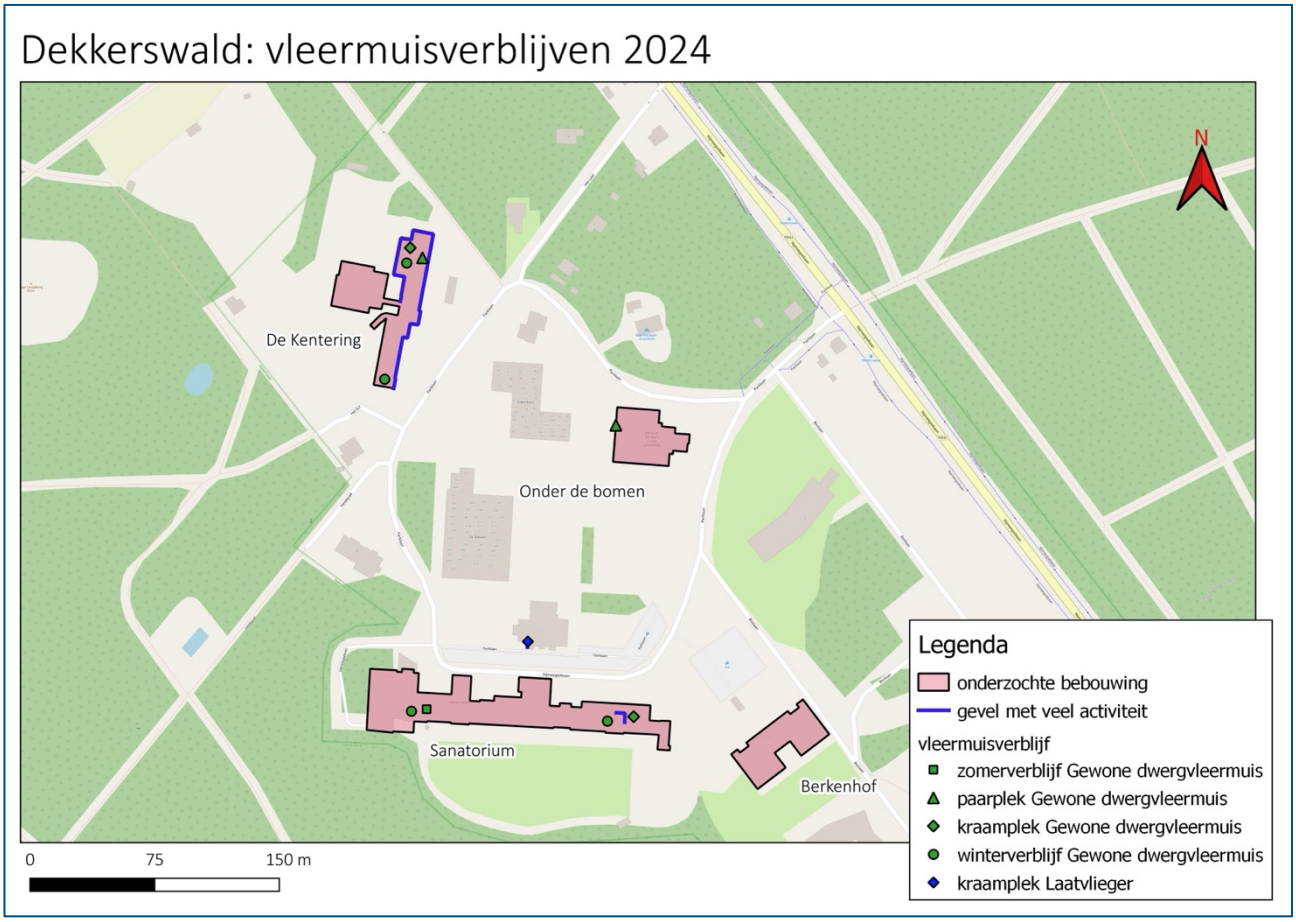
2.1 Vleermuizen

Het onderzoek aan de bebouwing in Dekkerswald toont 2 kraamverblijven, 3 winterverblijven, 2 zomerverblijven en 2 paarplekken van gewone dwergvleermuizen. Het pand “de Kentering” was hierbij de belangrijkste plaats met 120 uitgetelde dieren op 20-05-24. Daarnaast is één kraamgroep van laatvliegers aangetroffen in de kapel aan de Parklaan 273. De locaties van alle verblijfplaatsen zijn weergegeven in figuur 4.

Daarnaast gebruikte diverse individuen de omgeving rond de bebouwing als foerageergebied, baltsgebied en vliegroute. Deze zijn weergegeven in figuur 3.

Figuur 3: vliegroutes, foerageergebieden en baltsgebieden vleermuizen

Figuur 4: vleermuisverblijven

2.2 Zandhagedis

Hoewel in 2022 nog aanwezig, zijn er op het terrein van de oude moestuin en op het talud van de siertuin ten zuiden van het sanatorium geen exemplaren Zandhagedis gezien.
Op 4 mei 2024 is wel 1 vrouwtje gezien op de wildweide net achter de oude tuinmuur (zie https://waarneming.nl/observation/307769313/).

3 Discussie

3.1 Vleermuizen

Het onderzoek toont een grote activiteit van vleermuizen in het gebied. Deze concentreert zich rond het pand “De Kentering” aan de Parklaan 29. Op 20-05-24 zijn vanuit dit pand minimaal 120 uitvliegende individuen Gewone dwergvleermuis geteld. Het daadwerkelijke aantal dieren dat op dat moment gebruik maakte van het pand als verblijfplek, ligt waarschijnlijk nog hoger. Het grootste aantal dieren kwam naar buiten aan de noordwestelijke hoek van het gebouw aan zowel de noordelijke als westelijke gevel. Op dezelfde plaats is al een grote groep vastgesteld tijdens het onderzoek in 2021. Opvallend was dat het aantal uit- en invliegende vleermuizen tijdens latere bezoeken aan het pand altijd een stuk lager lag dan tijdens de eerste telling en dat dieren daarbij ook meer verspreid over de andere gevels uitvlogen. Dit maakt exacte tellingen lastig. De hoeveelheid dieren op latere bezoeken lag verspreid over de hele gevel van het gebouw op 20-50 dieren. Eenzelfde daling in aantallen dieren werd bij het pand ook al vastgesteld in 2021. Het gros van de uitvliegende dieren vloog direct in noodwestelijke richting het plangebied uit.

Foto 1 en 2: vleermuisverblijfplaatsen aan de dakrand van De Kentering

Het sterke vermoeden bestaat dat De Kentering gedurende de wintermaanden als massawinterverblijfplaats gebruikt wordt. Zwermgedrag dat is waargenomen op 26-08-24 bij dezelfde gevel en de zuidoost gevel van het pand bevestigen dit vermoeden. Een groot deel van de overwinterende dieren verlaat het pand vermoedelijk in het voorjaar waarna een kerngroep van 20-50 dieren overblijft die het pand als kraam-, zomer- en paarverblijfplaats gebruikt. Dieren zijn gedurende het hele seizoen uitvliegend aan de gevels waargenomen. Dit gebeurde uit open stootvoegen en van onder de metalen dakrand van het pand. Foto 1 en 2 geven de vleermuisverblijfplaatsen en de gevels waar in- en uitvliegende dieren zijn waargenomen weer. In de zomermaanden bleef een laag aantal dieren (3-8) na het uitvliegen rond het pand hangen om hier te foerageren. In het verloop van de avonden nam dit aantal dieren af. In het najaar werd aan de noordgevel ook baltsgedrag waargenomen.

Ook bij het hoofdgebouw aan de Nijmeegsebaan 31, het sanatorium, zijn vleermuisverblijven aangetroffen. Tijdens een bezoek op 29-05-24 werden bij de goot aantikkende dieren waargenomen aan de westelijke kant van de noordgevel (zie foto 3) en op 25-06-24 werden 4 uitvliegende dieren waargenomen aan de oostkant van de noordgevel. Het lijkt waarschijnlijk dat het hier om dieren gaat die afkomstig zijn van de groep in de Kentering.

Tijdens de ronde op 22-08-24 en 29-08-24 zijn na 00:00 in de nacht zwermactiviteiten rond deze plaatsen waargenomen. Dit indiceert dat deze plek mogelijk ook als winterverblijf gebruikt wordt.

Foto 3: vleermuisverblijfplaats sanatorium

Bij het pand 'Onder de bomen' aan de Nijmeegsebaan 23 waren gedurende zomer niet veel vleermuisbewegingen. In het najaar nam hier een mannetje Gewone dwergvleermuis zijn intrek aan de westgevel. Dit dier gebruikte de directe omgeving van het pand als balts- en foerageergebied. Op 07-09-24 is dit mannetje eenmaal uitvliegend aan de westgevel waargenomen. De exacte open stootvoeg kon niet bepaald worden.

Op 29-05-24 is een kraamgroep Laatvlieger vastgesteld aan de westgevel van de kapel tegenover het hoofdgebouw. Exacte aantallen dieren konden niet vastgesteld worden. Er is één dier uitvliegend waargenomen. Op de batdetector waren veel sociale geluiden uit het pand hoorbaar. Op 01-07-24 is hier de hele avond gepost om een beter beeld van de groep te krijgen. Helaas was de kraamgroep op deze avond niet in het pand aanwezig. Op andere avonden is de groep ook niet meer waargenomen. Laatvliegers bleven wel de hele zomer actief in het gebied.

Naast Gewone dwergvleermuis waren rond de onderzochte panden ook foeragerende exemplaren Laatvlieger en Rosse vleermuis actief. Een aantal maal leken de pulsen van Rosse vleermuis wat op die van Bosvleermuis. Omdat de dieren ook wat klein van stuk leken is op 01-07-24 gepost bij het pand waar eerder laatvliegers zijn waargenomen. Dit is gedaan om uit te sluiten dat het om een groep bosvleermuizen gaat. Van deze zeer zeldzame soort is bekend dat ze in de omgeving van Dekkerswald voorkomen. Er zijn op die dag en op andere dagen geen dieren meer waargenomen bij de kapel. De aanwezigheid van bosvleermuizen in de kapel kan daarmee worden uitgesloten.

3.2 Zandhagedis

De functionaliteit van de oude moestuin en de siertuin bij het sanatorium als leefgebied van Zandhagedis kon in 2024 niet worden aangetoond. Er is nog wel een populatie Zandhagedis is de directe omgeving van het plangebied aanwezig.

4 Conclusie

De onderzochte panden, De Kentering in het bijzonder, hebben m.u.v. de Berkenhof een belangrijke functie als kraamverblijf, massawinterverblijf, zomerverblijf en paarverblijf van Gewone dwergvleermuis. Sloop of rigoureuze renovatie heeft grote gevolgen voor de betreffende populatie. Er zal hiervoor een Omgevingsvergunning Flora- en fauna-activiteit moeten worden aangevraagd. Onderdeel hiervan zal mitigatie van de verloren verblijfplaatsen zijn. Voor het gebouw “De Kentering” geldt dat hier jaarrond vleermuizen verblijven in de winter zelfs voor een groot aantal dieren uit de wijdere omgeving. Bij sloop van dit pand gaat deze gebruiksfunctie verloren. Het is belangrijk dat de mitigatie hiervan vanaf het begin in de planuitwerking voor het hele terrein wordt opgenomen.
De kapel tegenover het hoofdgebouw doet dienst als kraamverblijf voor (waarschijnlijk) een groep Laatvliegers. Deze groep zit hier maar een deel van het seizoen en het is onduidelijk om hoeveel dieren het gaat. De kapel is geen onderdeel van het plangebied.

5 Literatuur

Bij 12, 2024. Kennisdocument gewone dwergvleermuis, Utrecht.

Bij 12, 2024. Kennisdocument ruige dwergvleermuis, Utrecht.

Bij 12, 2017. Kennisdocument zandhagedis, Utrecht.

Diepenbeek, A., van, 1999. Veldgids diersporen. Drukkerij Thieme, Nijmegen.

EEG, 1992. Richtlijn 92/43/EEG inzake de instandhouding van wilde flora en fauna. Publicatieblad van de Europese Gemeenschap, nummer L. 206/7.

Ministerie Economische zaken, 2016. Wet van 16 december 2015, houdende regels ter bescherming van de natuur (Wet natuurbescherming). Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden 2016, 1-34.

Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit, Dienst Regelingen, 2009a. Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep. Ministerie van LNV (Dienst Regelingen), Den Haag.

Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit, Dienst Regelingen, 2009b. Uitleg aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet. Ministerie van LNV (Dienst Regelingen), Den Haag.

Netwerk Groene Bureaus, 2021. Vleermuisinventarisatie-protocol; Introductie, toelichting en tabel. Odijk.

NDFF Verspreidingsatlas, 2020. https://www.verspreidingsatlas.nl/8496173#

Dekkerswald Groesbeek

Natuuronderzoek

FEBRUARI 2022

schenkeveld
bureau voor natuur en landschap

Colofon

Tekst	Dr. A.J.M. Schenkeveld
Productie	Bureau Schenkeveld Visstraat 1, 4101 AC Culemborg 0345 – 534 245 / 06 – 283 078 31 bureauschenkeveld@gmail.com
Opdrachtgever	ZZG Zorggroep, Groesbeek
Contactpersoon	Ton ten Brinke van de ZZG Zorggroep

Inhoudsopgave

1 Inleiding 4
1.1 Aanleiding 4
1.2 Ligging 4
1.3 Probleemstelling 5
2 Methode 5
3 Gebiedsbeschrijving 7
4 Flora en fauna 8
4.1 Flora en vegetatie 8
4.2 Vogels 10
4.3 Vleermuizen 10
4.4 Overige zoogdieren 11
4.5 Vissen, amfibieën en reptielen 12
4.6 Vliegend hert 13
4.7 Overige ongewervelden 13
4.8 Conclusie 13
5 Vervolg 15
5.1 Eisen 15
5.2 Randvoorwaarden 15
5.3 Aanbevelingen 15

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

In het kader van de herontwikkeling van Dekkerswald is het belangrijk inzicht te krijgen in de beschermde natuurwaarden van het plangebied en omgeving. Dekkerswald ligt in het Gelder Natuurnetwerk (GNN). Een ruimtelijke ontwikkeling in een dergelijk gebied mag geen afbreuk doen aan de kernkwaliteiten, oppervlakte en ecologische samenhang van in dit geval het deelgebied 51, Rijk van Nijmegen (artikel 2.39). Op het gebied van flora en fauna betreffen die kernkwaliteiten onder andere zeldzame en oud bos indicerende plantensoorten, aan droge heide verbonden reptielen, dagvlinders en sprinkhanen, dassenleefgebied enzovoort.
Omdat bureau Schenkeveld ook in 2008/2009 natuuronderzoek heeft gedaan in het gebied, bestond er al een goed beeld van de in het gebied aanwezige kwetsbare en beschermde natuurwaarden. Het onderzoeksprogramma is op deze kennis geënt.

1.2 Ligging

Dekkerswald ligt aan de Nijmeegsebaan in het uitgestrekte bosgebied tussen Nijmegen en Groesbeek. Het plangebied van het bestemmingplan Dekkerswald 2010 is ongeveer 27,2 ha groot. Hiervan is bijna de helft, t.w. 11,4 ha bestemd als bos en groen. Andere functies zijn maatschappelijk, tuin en wonen.
Sedert 2010 heeft het gebied een transformatie ondergaan. De meeste laagbouw is gesloopt. Zorgfuncties en begeleid wonen zijn ondergebracht in meerlagige gebouwen als Eikenhorst en De Plataan. Gebleven zijn de dienstwoningen voor op het terrein, het oude sanatoriumgebouw, de kapel en de directeurswoning.

Figuur 1: ligging Dekkerswald Groesbeek

1.3 Probleemstelling

In deze notitie wordt verslag gedaan van het natuuronderzoek op Dekkerswald. Dit rapport moet inzicht geven in de aanwezigheid van beschermde en kwetsbare natuurwaarden op en rond Dekkerswald, die mogelijkerwijs beïnvloed worden door de ruimtelijke ingrepen samenhangend met de herontwikkeling.

2 Methode

Op 9 mei 2017 is het terrein een eerste keer bezocht om de beschermde planten en dieren, die het plangebied en directe omgeving bewonen en gebruiken te inventariseren.
In het kader van het aanvullend onderzoek is het terrein in het najaar van 2021 op verschillende momenten bezocht. Onderstaande tabel toont de momenten en de weeromstandigheden.

soortengroep	*datum*	*tijdstip*	*Temperatuur (°C)*	*neerslag*	*Wind (Bft)*	*bemanning*
broedvogels, zoogdieren, reptielen, amfibieën, dagvlinders	8-4-2021	10:00-16:00	6	geen	W 3	2
broedvogels, vleermuizen	25-5-2021	20:00-24:00	10	Vanaf 23:00 lichte miezer	ZW 3	3
vaatplanten, kevers	22-6-2021	10:00-16:00	16	geen	ZW 2	1
broedvogels, vleermuizen, dagvlinders, kevers	13-7-2021	21:00-24:00	19	geen	N 2	2
broedvogels, zoogdieren, reptielen, amfibieën, dagvlinders, kevers	22-7-2021	10:00-16:00	19	geen	N 3	1
vleermuizen, dagvlinders, kevers	24-7-2021	4:00-6:30	14	geen	NO 3	2
vleermuizen	8-9-2021	20:00-23:15	18	geen	ONO 1	2
vleermuizen	12-10-2021	18:50-20:50	11	geen	W 2	1
vleermuizen, reptielen	17-10-2021	18:30-20:30	11	geen	W 2	1
zoogdieren	6-1-2022	!0:00-16:00	3	geen	ZW 1	2

Huismussen en gierzwaluwen zijn gedurende alle voorjaarsronden geïnventariseerd. Alle bezoeken werden bij voorkeur uitgevoerd in de avond- of ochtendschemering. Het is van belang om rond de schemering waarnemingen te doen, omdat vogels dan het meest actief zijn. Het gebied is geïnventariseerd op nesten, sporen en territoriaal gedrag van vogels met vaste nestplaatsen (Gierzwaluw, Huismus). Het huismus- en gierzwaluwonderzoek is uitgevoerd conform de kennisdocumenten van Huismus en Gierzwaluw (Bij12, 2017).

Zoogdieren zijn onderzocht door sporenonderzoek (uitwerpselen, wissels, vraatsporen) en 2 valcamera's.

Vleermuizen zijn geïnventariseerd door middel van batdetector-onderzoek gebruikte detectors zijn: Petterson D-240X, Echo Meter Touch 2 en Echo Meter Touch 2 pro. De laatste twee zijn gebruikt in combinatie met smartphone of tablet. Met de batdetector worden de, voor mensen onhoorbare, ultrasone geluiden van vleermuizen omgezet naar de voor het menselijk oor hoorbare geluiden. Soorten kunnen door de geluiden (frequentie, ritme en klank) en in het geval van de Echo meter microfoons zichtbeelden (spectrogrammen) worden onderscheiden. Door interpretatie hiervan kan tevens het gedrag afgeleid worden en kunnen onder andere foerageerplaatsen, vliegroutes en verblijfplaatsen worden opgespoord.
De methode voor het inventariseren van vleermuizen komt overeen met Inventarisatie Protocol van het Netwerk Groene Bureaus (Netwerk Groene Bureaus, 2021) en de soortenstandaards van Gewone dwergvleermuis en Ruige dwergvleermuis (Bij12, 2017). Verder zijn ook alle vleermuiskasten en -stenen gecontroleerd op aanwezigheid van vleermuizen (zie figuur 3).

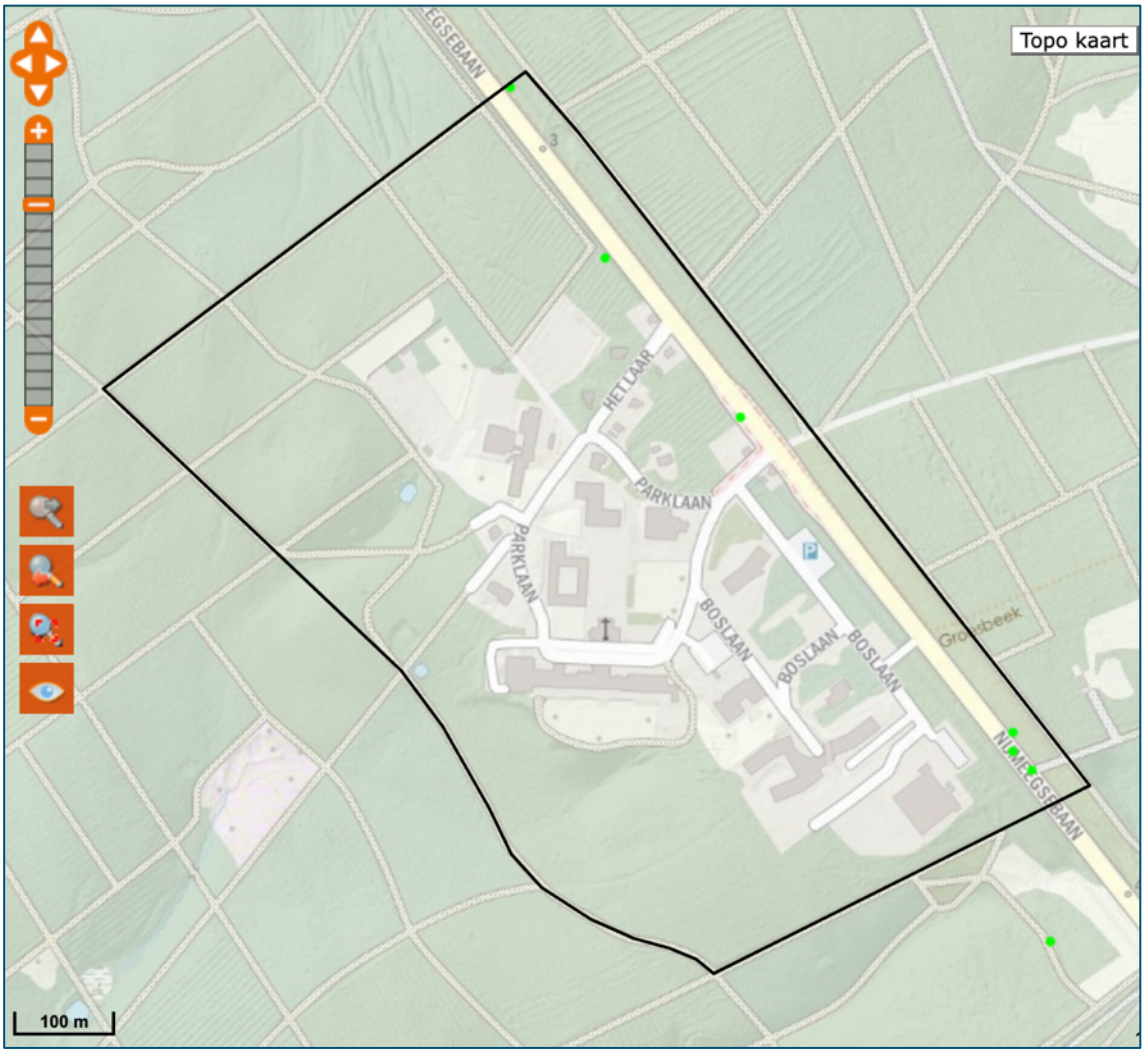
Ten behoeve van het reptielonderzoek zijn 20 houten vlondertjes van 40 x 40 cm2 verspreid neergelegd. Deze zijn in de periode 8 april tot 17 oktober 3x afgelopen om te controleren op aanwezigheid van dieren.

Ten behoeve van het amfibieonderzoek is op 4 april 2021 al het water met een schepnet afgezocht op aanwezigheid van eieren en larven.

Op 8 april 2021 zijn alle lage eikentakken afgezocht op aanwezigheid van eieren van (Bruine) eikenpage. Verder zijn in juli alle rondvliegende imago's genoteerd.

Voorafgaand aan alle vleermuisrondes in juli zijn de bosranden afgelopen op zoek naar rondvliegende exemplaren Vliegend hert of restanten van gepredateerde exemplaren. Verder zijn op 22 juli 2021 alle eikenstobben afgezocht op aanwezigheid van uittreeplekken.

Daarnaast is in de literatuur, via internet en in de database van de NDFF gezocht naar gegevens over de verspreiding van bijzondere soorten in de (wijde) omgeving. Figuur 2 toont de begrenzing van het onderzochte gebied.

Figuur 2: begrenzing zoekgebied verspreidingsgegevens NDFF met waarnemingen Das (groene stippen, voornamelijk verkeerslachtoffers)

3 Gebiedsbeschrijving

Het sanatorium is in 1913 geopend en vanaf 1965 verder uitgebreid ten dienste van andere medische zorg. Sedert 2010 heeft het gebied een transformatie ondergaan. De meeste laagbouw is gesloopt. Zorgfuncties en begeleid wonen zijn ondergebracht in meerlagige gebouwen als Eikenhorst en De Plataan. Gebleven zijn de dienstwoningen voor op het terrein, het oude sanatoriumgebouw, de kapel en de directeurswoning.
De bebouwing ligt in een parkachtige open ruimte omgeven door bos.
Het groen bestaat uit kort gras, borders met sierheesters, bodembedekkers en vaste planten, een enkele vijverpartij, laanbeplanting, solitaire bomen en houtopstanden. In het verleden werden op het terrein ook een moes- en heemtuin geëxploiteerd. De meeste wegen zijn geasfalteerd. De verharding van de parkeervakken bestaat uit vooral uit gebroken puin. Om de groene open ruimte liggen de oorspronkelijke houtopstanden. Hoofdhoutsoorten zijn Zomereik, Douglasspar, Grove den, Fijnspar, Ruwe berk.

De Kentering met solitaire Zomereik en Beuk

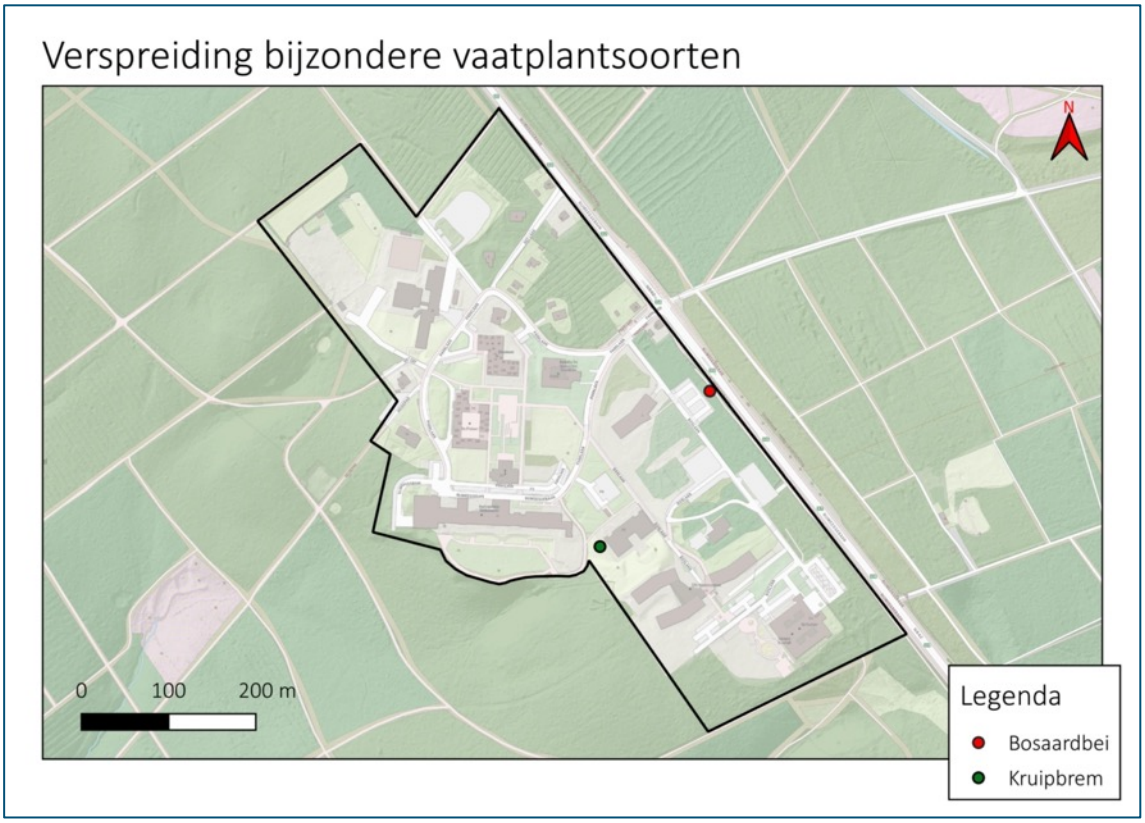

Oude moestuin begrensd door jonge opstand Grove den

4 Flora en fauna

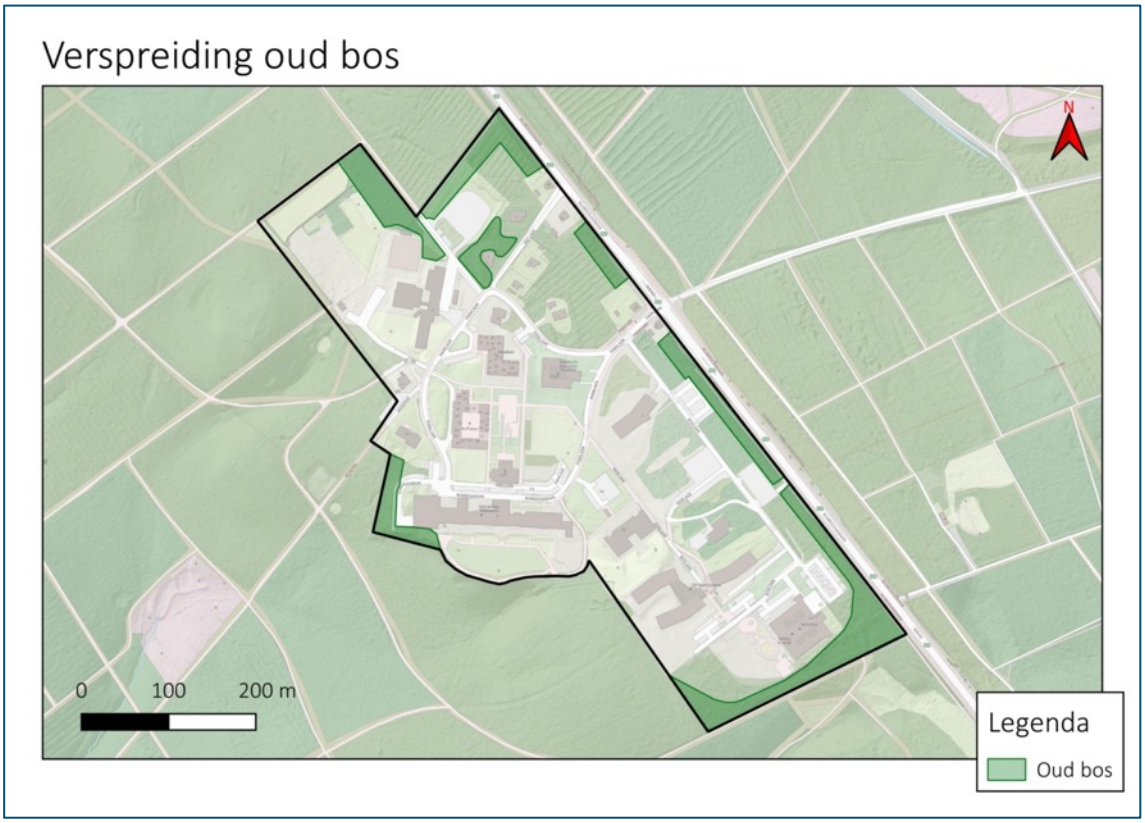
4.1 Flora en vegetatie

Bijlage 1 geeft een alfabetische opsomming van alle d.d. 22 juli 2021 in het plangebied aangetroffen wilde plantensoorten met hun zeldzaamheid, of ze op de nationale lijst van bedreigde soorten (2012) staan (GE, KW, BE, EB), of ze zich echt spontaan hebben gevestigd en het habitattype waarin ze zijn aangetroffen. De verschillende habitattypen zijn heischraalgrasland, al dan niet verstoorde bosranden, het bos zelf, het korte gras en de verharding.
Er komen in het plangebied geen beschermde soorten voor.
Er zijn tijdens de verschillende inventarisaties 2 rode-lijstsoorten (2012), t.w. Kruipbrem (kwetsbaar) en Bosaardbei (gevoelig) aangetroffen. Rode-lijstsoorten zijn soorten, waarvan het voorkomen in Nederland achteruitgaat. Hun voortbestaan is bedreigd. Deze hebben daarom een natuurwaarde van nationaal niveau. Kruipbrem groeit op de steilrand achter het oude hoofdgebouw, Bosaardbei in de houtwal langs de Nijmeegsebaan (zie figuur 3). Daarnaast zijn een aantal andere soorten vanwege hun zeldzaamheid van nationaal belang. Dit betreft alleen Borstelkrans, Kruipbrem en Ruig klokje. Borstelkrans en Ruig klokje zijn hier echter adventief.
Van de in 2009 minder algemene en karakteristieke plantensoorten is alleen Dalkruid niet terug gevonden.

Figuur 3: verspreiding bijzondere vaatplantensoorten

In het plangebied komt plaatselijk voormalig eikenhakhout voor. In figuur 4 zijn alle gebiedsdelen aangegeven waar loofhout voorkomt met verspreid daarin eiken die of meerstammig zijn en/of met grillige stammen en/of als spaartelgen met verdikte voet en/of Adelaarsvaren, Blauwe bosbes, Bosaardbei, Pilzegge, Wilde kamperfoelie in de ondergroei hebben.

Figuur 4: verspreiding oud bos

Het ongestoorde bos moet gerekend worden tot het Beuken-Eikenbos (42Aa2)[1]. Dit betreft ongeveer de helft van het oude bos. Karakteristieke soorten zijn Ruwe berk, Wilde lijsterbes, Wintereik, Beuk, Zomereik, Grove den, Amerikaanse eik, Bochtige smele, Wilde kamperfoelie, Dalkruid, Adelaarsvaren, Blauwe bosbes, Pijpenstrootje, Pilzegge. De bosranden op de overgang naar het groen (gazon of heesterborder) op het terrein herbergen veelal storingsindicatoren als Amerikaanse vogelkers, Braam, Framboos, Gewone vlier, Grote brandnetel, Klein springzaad, Gestreepte witbol, Kleefkruid, Haagwinde.
Een ander vegetatiekundig goed ontwikkeld gebiedsdeel is het schraalgrasland op de steilrand achter het hoofdgebouw. Het vegetatietype alhier heeft kenmerken van zowel de Associatie van Schapengras en Tijm, de subassociatie met Reukgras (14Bb1b) als de Associatie van Liggend walstro en Schapengras (19Aa1). Karakteristieke soorten zijn Geel walstro, Fijn schapengras, Gewone veldbies, Gewoon struisgras, Gewoon reukgras, Gewoon biggenkruid, Schapenzuring, Liggend walstro, Pilzegge, Veldzuring, Kleine bevernel, Rood zwenkgras, Sint Janskruid, Struikhei, Kruipbrem.

In het zoekgebied komen in de NDFF geen beschermde maar wel een aantal bedreigde vaatplantensoorten voor. Dit zijn naast Bosaardbei en Kruipbrem verder nog Akkerandoorn, Blauw walstro, Gestreepte klaver en Grondster voor. Dit zijn pioniersoorten, die op verschillende plekken over de laatste 10 jaar in het groen zijn aangetroffen.

In het zoekgebied komen in de NDFF geen mossen, korstmossen en schimmels van de rode lijst voor anders dan Zwartvoetkrulzoom (categorie kwetsbaar van de rode lijst 2008). Deze is in 2021 aangetroffen in de berm van de Nijmeegsebaan.

[1] Schaminee, J.H. J. e.a., 1995-1999: De vegetatie van Nederland I-V; Opulus Press, Leiden.

Struikhei en Kleine pimpernel in heischraalgrasland

Valse salie in bosrand

Blauwe bosbes en Brede stekelvaren op houtwal

Akkerklokje in nitrofiele zoomvegetatie

4.2 Vogels

Tijdens de verschillende inventarisatieronden zijn in het plangebied de volgende vogelsoorten aangetroffen (alfabetisch gerangschikt): Appelvink, Bonte vliegenvanger, Boomklever, Boomkruiper, Bosuil, Buizerd, Ekster, Fitis, Gaai, Gierzwaluw, Glanskop, Goudhaan, Goudvink, Grauwe vliegenvanger, Groene specht, Grote bonte specht, Heggenmus, Houtduif, Houtsnip, Kauw, Koolmees, Kuifmees, Merel, Pimpelmees, Roodborst, Spreeuw, Staartmees, Tjiftjaf, Turkse tortel, Vink, Winterkoning, Zanglijster, Zwarte kraai, Zwarte mees. Van deze soorten staan alleen Grauwe vliegenvanger en Zwarte mees op de Rode lijst van in Nederland bedreigde broedvogelsoorten 2016 (categorie gevoelig).

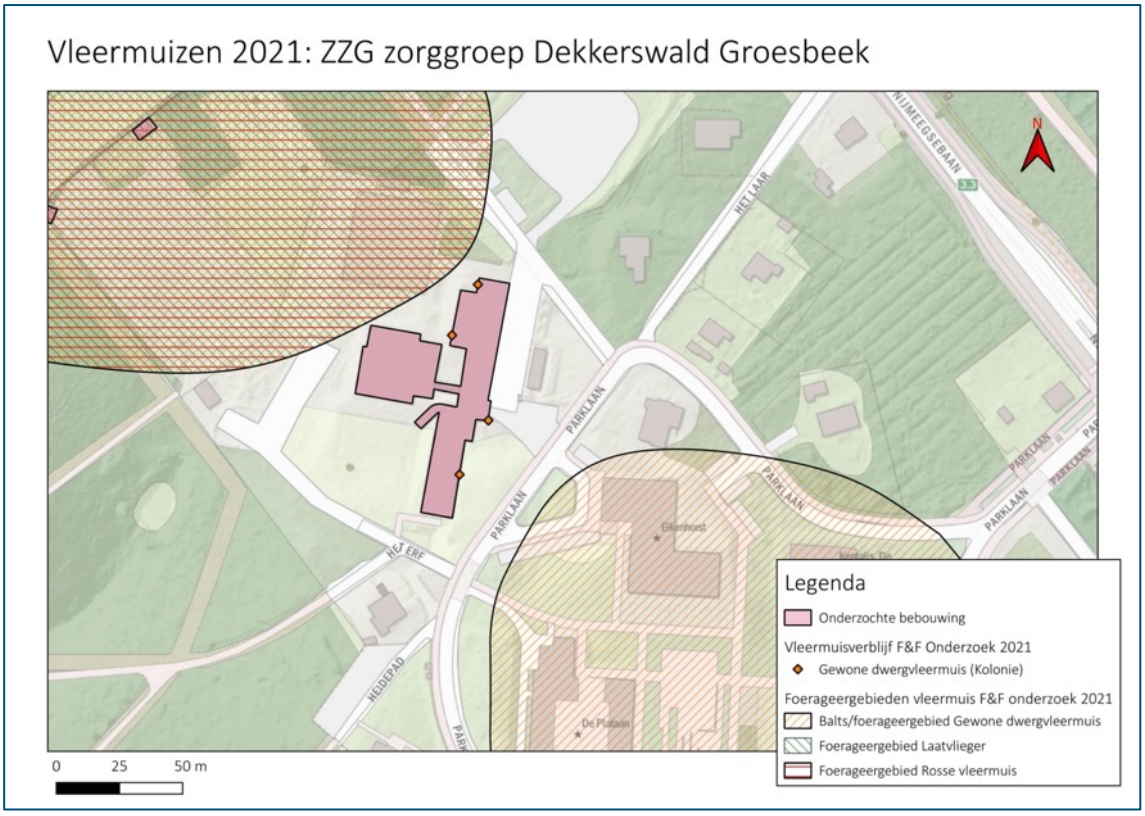
De nesten van alle vogels zijn tijdens het broedseizoen streng beschermd. Voor sommige soorten geldt dat ook buiten het broedseizoen, omdat ze jaarlijks naar dezelfde plek terugkeren. Sinds de zomer van 2009 is de lijst van jaarrond beschermde nesten gewijzigd. In het plangebied komen met uitzondering van Buizerd en Gierzwaluw alleen zogenaamde categorie 5-soorten voor. Dit zijn Bonte vliegenvanger, Boomklever, Boomkruiper, Bosuil, Ekster, Glanskop, Grauwe vliegenvanger, Groene specht, Grote bonte specht, Koolmees, Pimpelmees, Spreeuw, Zwarte kraai, Zwarte mees. Deze vogels hebben weliswaar vaste nesten, maar worden voldoende flexibel geacht om zich na verstoring of vernieling in het daarop volgende broedseizoen elders te vestigen.

Er is geen territoriaal gedrag van broedvogelsoorten met categorie 1-4 jaarrond beschermde nesten zoals Buizerd, Gierzwaluw en Huismus in het plangebied waargenomen. Buizerd en Gierzwaluw zijn alleen voorbij vliegend gezien.

4.3 Vleermuizen

Figuur 5 toont de belangrijkste resultaten van 6 vleermuisrondes. Tijdens al deze rondes zijn exemplaren Gewone dwergvleermuis in- en uitvliegend waargenomen van en naar de spouw van de Kentering. De belangrijkste uitvliegplek is gelegen dicht tegen de noordwestelijke hoek van het gebouw bovenin net onder de dakrand. De

kolonie bestaat uit ongeveer 60 exemplaren. In de figuur zijn ook de belangrijkste foerageergebieden aangegeven.

figuur 5: vleermuiswaarnemingen Dekkerswald 2021

Vleermuizen zijn beschermd (bijlage IV van de Habitatrichtlijn).

4.4 Overige zoogdieren

In het plangebied en directe omgeving zijn tijdens de diverse bezoeken (sporen van) Bosmuis, Das, Eekhoorn, Egel, Mol, Konijn, Ree, Rosse woelmuis, Vos, Wild zwijn gevonden. Al deze soorten zijn nationaal beschermd. Voor Das, Eekhoorn en Wild zwijn geldt in de provincie Gelderland geen vrijstelling voor ruimtelijke ingrepen.

Das is meer aanwezig als in 2009. Op het terrein zelf zijn aan de zuidwestelijke kant mest- en snuitputjes en een duidelijke wissel aangetroffen. In het omringende bos zijn op verschillende plekken bijburchten aangetroffen.

Van Eekhoorn is maar 1 zichtwaarneming gedaan. Er zijn op het terrein zelf geen nestbomen aangetroffen.

Wild zwijn foerageert tot op het terrein. Ook in het omringende bos en op de oude wildweiden zijn foerageersporen en uitwerpselen aangetroffen. Overigens geldt voor Wild zwijn in dit gebied de nulstand. Ze worden intensief bejaagd.

Dassenwissel op het terrein van Dekkerswald

belopen dassenpijp in het omringend bos (perceel 13h)

Foerageersporen Wild zwijn op het terrein van Dekkerswald.

zwijnenkeutels in het omringend bos (perceel 13g)

In de NDFF zijn binnen het zoekgebied 6 waarnemingen van Das aangetroffen, waarvan 5 als verkeersslachtoffer op de Nijmeegsebaan (tussen 1999 en 2007).

In de NDFF zijn binnen het zoekgebied verder 3 waarnemingen van Eekhoorn (tussen 2008 en 2017), 1 waarneming van Steenmarter en wel als verkeersslachtoffer (2013) en 1 van Wild zwijn (2011).

4.5 Vissen, amfibieën en reptielen

Ondanks het uitgebreide vlonderonderzoek zijn er geen exemplaren Hazelworm aangetroffen. De enkele vondsten van dieren onder de vlonders betroffen Gewone pad en Rosse woelmuis. In 2009 zijn tijdens een vergelijkbaar vlonderonderzoek nog 5 exemplaren aangetroffen.

In de NDFF zijn binnen het zoekgebied 4 waarnemingen van Hazelworm van alleen voor 2009 en 1 waarneming van Gewone pad uit 2009 aangetroffen.

In de NDFF zijn alleen buiten het zoekgebied waarnemingen van Zandhagedis aangetroffen. Er is alleen een waarneming van 2 exemplaren uit 2010 gedaan in de tuin ten zuiden van het hoofdgebouw[2]. Langs de spoorlijn op 1 km ten westen van het plangebied zit wel een vrij stabiele populatie.

De dichtstbijzijnde waarnemingen van Alpenwatersalamander zijn van een poel op de golfbaan het Rijk van Nijmegen. In het voorjaar van 2021 stonden alle poelen in het bos ten westen van het plangebied droog.

[2] https://waarneming.nl/observation/47379062/

4.6 Vliegend hert

Er zijn in de zomer van 2021 ondanks een intensieve speurtocht geen exemplaren Vliegend hert gezien en ook geen uittreeplekken gevonden. De laatste waarneming van exemplaren Vliegend hert bij de oude eikenstompen langs het pad naast de oude directeurswoning is van 2013. In 2009 zijn hier nog 29 exemplaren gezien. De meest recente waarnemingen op het terrein betreffen 2 exemplaren op 27 juni en 14 juli gezien bij 2 (dienst)woningen aan het Laar op meer dan 100 m van de oude vindplek.
In de NDFF zijn binnen het zoekgebied 27 waarnemingen van Vliegend hert aanwezig, waarvan dus maar 3 na 1-1-2013 en 2 na 1-1-2020.

4.7 Overige ongewervelden

Er zijn in het voorjaar eieren aangetroffen op loten van Zomereik waarschijnlijk van Eikenpage of Bruine eikenpage. In de zomer waargenomen dagvlindersoorten betreffen alleen algemene soorten als Atalanta, Bont zandoogje, Boomblauwtje, Citroenvlinder, Dagpauwoog, Kleine vuurvlinder (in heischraalgrasland), Klein geaderd witje, Klein koolwitje, Oranjetipje. Er zijn geen exemplaren Eikenpage of Bruine eikenpage gezien.
Verder bevonden zich opvallend veel mierenhopen van Zwarte wegmier in het heischraalgrasland en de jonge aanplant bij Kraayendaal.

Ei van Bruine of Gewone eikenpage op knop Zomereik

mierennest in heischraalgrasland

4.8 Conclusie

De belangrijkste natuurwaarden van het onderzoeksgebied zijn:

- De restanten voormalig eikenhakhout met karakteristieke vaatplantensoorten als Adelaarsvaren, Blauwe bosbes, Bosaardbei, Pilzegge, Wilde kamperfoelie (zie figuur 4).
- Het talud met heischraalgrasland bij Berkenhof met karakteristieke soorten als Geel walstro, Gewone veldbies, Pilzegge, Kleine bevernel, Struikhei, Kruipbrem.
- De rijke avifauna met rode-lijstsoorten als Grauwe vliegenvanger en Zwarte mees.
- De grote kraamkolonie Gewone dwergvleermuis in de Kentering
- foerageergebied van Das, Eekhoorn en Wild zwijn
- Een kwijnende populatie Vliegend hert

Ten opzichte van 2009 moet het volgende worden geconstateerd:

- De bosranden zijn meer verstoord door het inbrengen van organisch materiaal (maaisel, blad, hout). Hiervan profiteren nitrofiele plantensoorten als Braam, Grote brandnetel, Haagwinde, Kleefkruid. De bosranden verruigen en zijn zo minder geschikt als leefgebied van bijvoorbeeld Hazelworm of Zandhagedis.
- Het areaal heischraalgrasland is groter, maar ook hier dreigt verruiging door onvoldoende afvoer van organisch materiaal. De vegetatie wordt niet gemaaid of het maaisel blijft liggen.
- De broedvogelsamenstelling is diverser. Geelgors is verdwenen. Appelvink, Bonte vliegenvanger, Goudvink, Grauwe vliegenvanger, Groene specht, Houtsnip en Zwarte mees zijn verschenen.
- Er zit een grote kraamkolonie Gewone dwergvleermuis in het plangebied. De Kentering is nu veel belangrijker voor vleermuizen.
- Das, Eekhoorn en Wild zwijn worden meer waargenomen.

- Hazelworm wordt niet meer waargenomen.
- Vliegend hert wordt veel minder waargenomen. De maatregelen van het actieplan Vliegend hert (2009-2013) zijn ter plekke van het plangebied en directe omgeving niet of nauwelijks uitgevoerd.

Achtergebleven maaisel op beheertype 'gras met ecologische waarde'

Blad in bosrand

Takkenhoop in bosrand

Nitrofiele zoom

5 Vervolg

Er wordt op dit moment een stedenbouwkundig ontwerp gemaakt. Vanuit het natuurbelang zijn daarvoor de volgend eisen, randvoorwaarden en aanbevelingen te formuleren.

5.1 Eisen

- Geen ingreep in het Gelders Natuurnetwerk (GNN)
- Voor de sloop van De Kentering moet i.v.m. de aanwezige vleermuiskolonie ontheffing Wnb worden aangevraagd. Deze wordt pas verleend als het (maatschappelijk) belang daarvan is aangetoond, er geen alternatieven zijn en er voorafgaand maatregelen zijn genomen de dieren elders te huisvesten.

N.b. Voor een trits van in de omgeving voorkomende beschermde dieren heeft Dekkerswald geen of slechts een marginale ecologische functie. Dit betreft o.a. Alpenwatersalamander, Buizerd, Boommarter, Bruine eikenpage, Das, Eekhoorn, Gierzwaluw, Hazelworm, Huismus, Vliegend hert, Wild zwijn.

5.2 Randvoorwaarden

- Geen ingreep in 'oud bos'; Deze overlapt grotendeels met het GNN maar niet helemaal
- Geen ingreep op de plek van het heischraalgrasland bij Berkenhof; deze ligt in de Groene ontwikkelingszone (GO)
- Maak ruimte voor een paddenpoel
- Voer de maatregelen van het Actieplan Vliegend hert alsnog uit; in ieder geval op het terrein van Dekkerswald zelf
- Stel een actieplan Hazelworm/Zandhagedis op. Beide soorten zijn gebonden aan open bosranden, heide en heischraalgrasland
- Verbeter het ecologisch groenbeheer vooral door organisch materiaal (maaisel, blad, takken) af te voeren
- Bouw natuurinclusief (zie o.a. https://www.bouwnatuurinclusief.nl/)
- Beperk het particulier groen
- Behoud bomen met name de oudere

5.3 Aanbevelingen

- Onderzoek de mogelijkheid het bosbeheer van KHO nog natuurvriendelijker te maken door omvorming van de percelen met Japanse lariks en Fijnspar naar inheems bos en de percelen met Zomereik naar hakhout (eerst experimenteel)
- Maak in het kader van de herinrichting van de aansluiting op de Nijmeegsebaan ook een ecoduct met begeleidende rasters

5.4 Natuurtoets

Uiteindelijk zal het ontwerp ook beoordeeld moeten worden op zijn natuurgevolgen en getoetst aan de bepalingen in de Wet natuurbescherming en de Gelderse omgevingsverordening. Aanbevolen wordt om dit direct te doen voor de hele ontwikkeling ondanks het feit dat deze in 2 fasen gaat gebeuren. Neem dus op voorhand alle compensatie- en mitigatiemaatregelen. Op die manier ontstaat goodwill en kan voor het vervolg verwezen worden naar de positieve natuureffecten van het initiatief.

Faunaonderzoek Dekkerswald Groesbeek

schenkeveld
bureau voor natuur en landschap

Colofon

Veldwerk	Aart Dersjant, Alice Dalla Pietà, Bram Schenkeveld, Inês Filipa Rodrigues
Tekst	Aart Dersjant, Bram Schenkeveld
Productie	Bureau Schenkeveld Visstraat 1, 4101 AC Culemborg 0345 – 534 245 / 06 – 283 078 31 bureauschenkeveld@gmail.com
Opdrachtgever	Van de Klok Bouw en Ontwikkeling B.V.
Contactpersoon	Marcel Hovers van de Van de Klok Bouw en Ontwikkeling B.V.
Versie	27 januari 2025

Inhoudsopgave

1 Inleiding 4
1.1 Ingreep 4
1.2 Ligging 4
1.3 Doelstelling 4
1.4 Onderzoeksmethodiek 4
1.5 Veldbezoek 5
2 Resultaat 7
2.1 Vleermuizen 7
2.2 Zandhagedis 8
3 Discussie 9
3.1 Vleermuizen 9
3.2 Zandhagedis 10
4 Conclusie 11
5 Literatuur 11

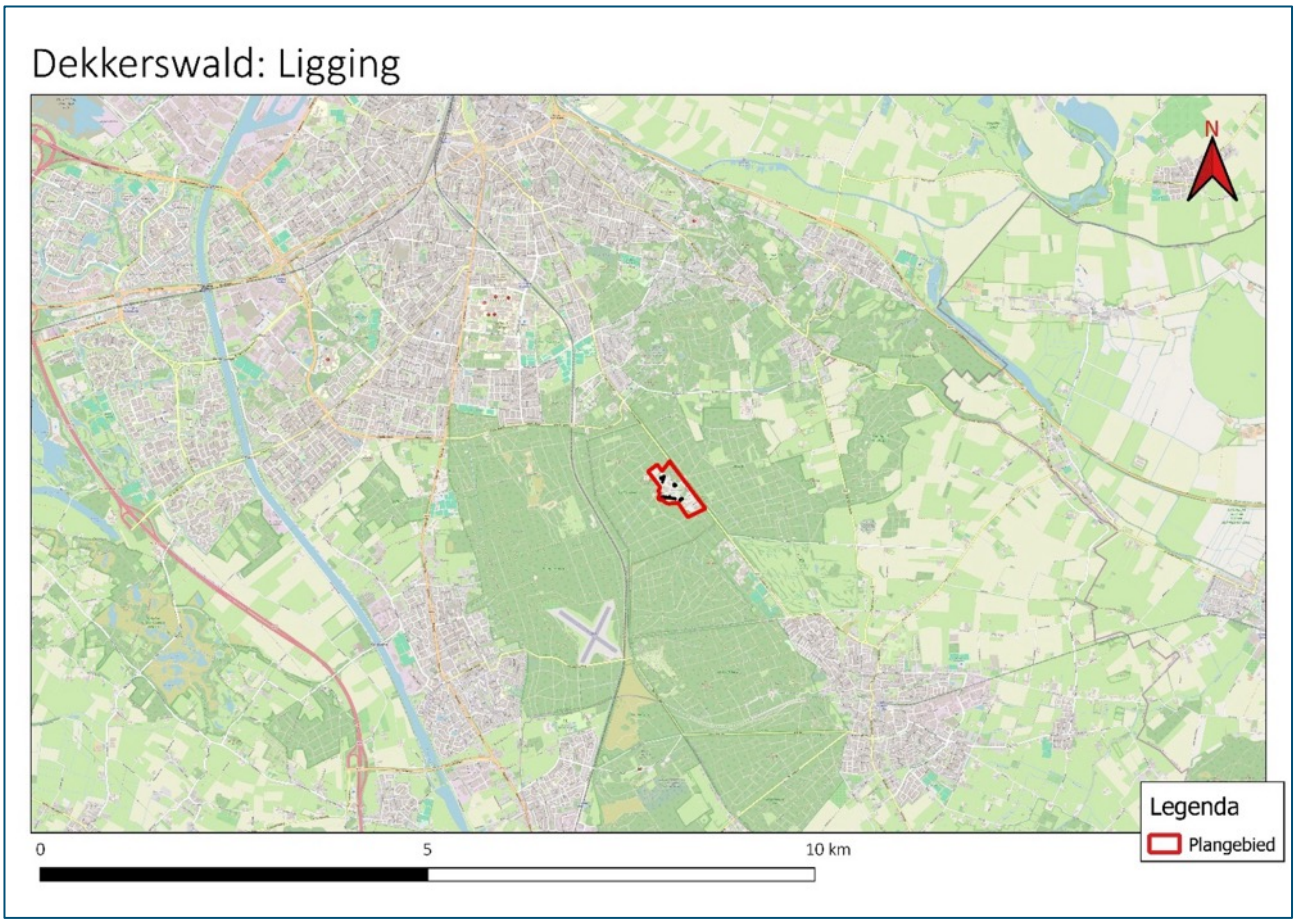
1 Inleiding

1.1 Ingreep

Bij het voormalige Tuberculose Herstellingsoord Dekkerswald tussen Groesbeek en Nijmegen staan de sloop en renovatie van een aantal panden in de planning. Het doel is om hier woningen te realiseren. Om te controleren of er bij deze werkzaamheden geen overtredingen van de Omgevingswet eerder de Wet natuurbescherming plaatsvinden is door bureau Schenkeveld in 2020, 2021 en 2022 een uitvoerig onderzoek naar de beschermde flora en fauna uitgevoerd. Om dit onderzoek te actualiseren en te laten voldoen aan de nieuwe onderzoekeisen zijn veldmedewerkers van bureau Schenkeveld opnieuw het veld in geweest om de actuele stand van de populaties van vleermuizen en Zandhagedis in beeld te brengen.

1.2 Ligging

Het plangebied betreft voormalig voormalige Tuberculose Herstellingsoord Dekkerswals tussen Groesbeek en Nijmegen. Op het terrein is een viertal panden onderzocht op de aanwezigheid van verblijfplaatsen van vleermuizen. Het gaat om de volgende 4 panden: De Kentering aan Parklaan 29, Bethelhuis/Onder de bomen, het pand met begeleid wonen aan de Nijmeegse baan 23, Berkenhof aan Parklaan 156 en het hoofdgebouw/sanatorium aan de Nijmeegsebaan 31. De ligging van de bebouwing is weergegeven in figuur 2. Daarnaast zijn relevante gebieden afgezocht naar sporen of individuen van Zandhagedis.

Figuur 1: Dekkerswald (rood omkaderd)

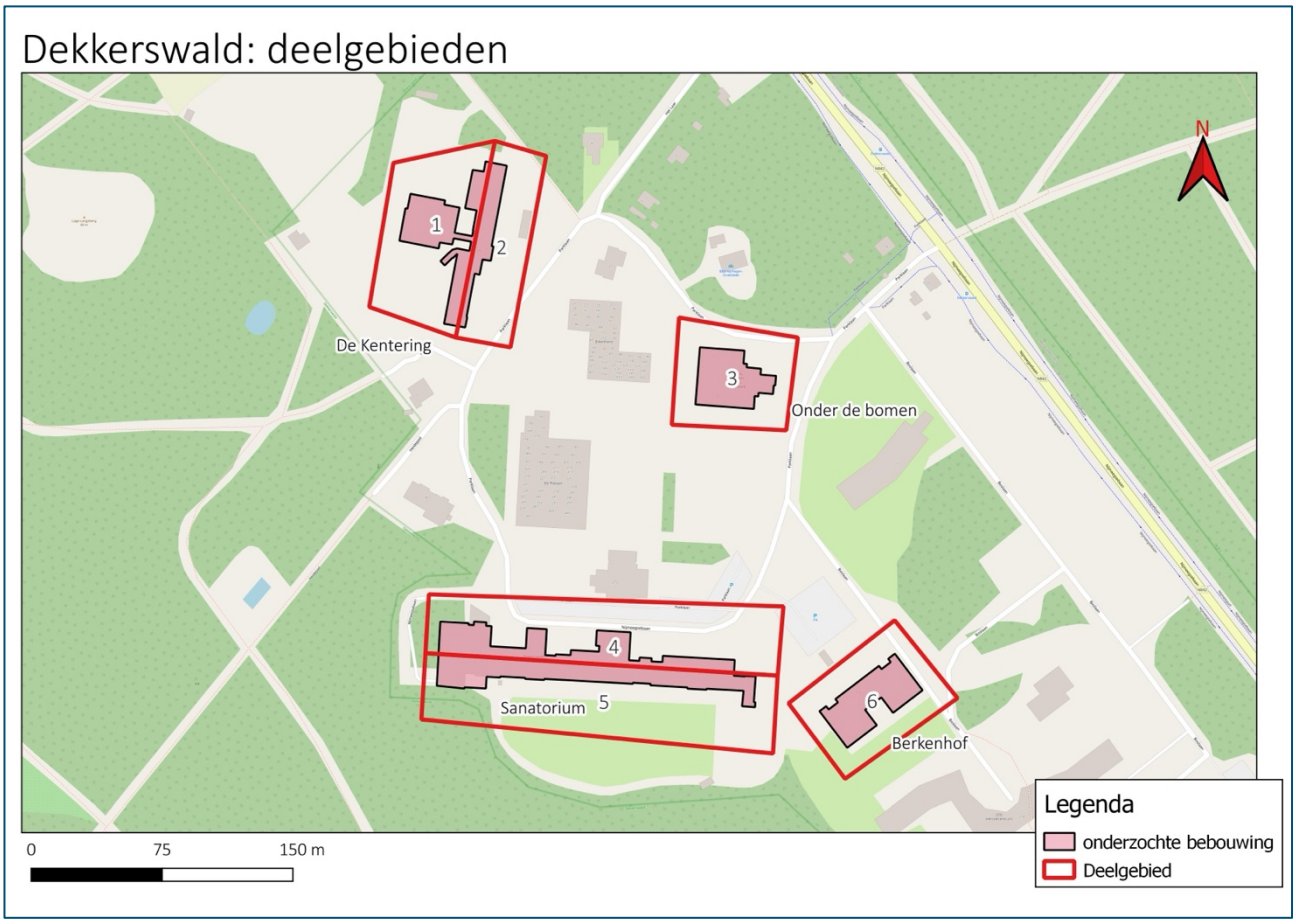
1.3 Doelstelling

Deze notitie is het verslag van het inventarisatieonderzoek naar de aanwezigheid van vleermuizen en Zandhagedis in en rond het plangebied in Dekkerswald.

1.4 Onderzoeksmethodiek

Het complex is bij de uitvoering van het vleermuisonderzoek opgedeeld in 6 deelgebieden. Deze keuze hiervoor is gemaakt omdat het een groot complex betreft. Door het complex in meerdere deelgebieden op te delen is het werk behapbaar en de bebouwing goed vanaf één centraal punt te observeren. Op het moment dat er activiteiten van

vleermuizen werden waargenomen kon de desbetreffende ecoloog snel richting de locatie lopen om deze nader te inspecteren.

Figuur 2: opdeling complex Dekkerswald in 6 deelgebieden

De bezoeken zijn steeds door 1 tot 4 ecologen uitgevoerd. Iedere ecoloog kreeg per bezoek hierbij de verantwoordelijkheid voor één van de deelgebieden. In verband met beschikbaarheid van ecologen konden de bezoeken per deelgebied niet altijd op hetzelfde moment plaatsvinden.

Vleermuizen zijn geïnventariseerd door middel van batdetector-onderzoek gebruikte detectors zijn: (**Petterson D-240X**, **Echo Meter Touch 2** en **Echo Meter Touch 2 pro**) De laatste twee zijn gebruikt in combinatie met smartphone of tablet. Met de batdetector worden de, voor mensen onhoorbare, ultrasone geluiden van vleermuizen omgezet naar de voor het menselijk oor hoorbare geluiden. Soorten kunnen door de geluiden (frequentie, ritme en klank) en in het geval van de Echo meter microfoons zichtbeelden (spectrogrammen) worden onderscheiden. Door interpretatie hiervan kan tevens het gedrag afgeleid worden en kunnen onder andere foerageerplaatsen, vliegroutes en verblijfplaatsen worden opgespoord.
De methode voor het inventariseren van vleermuizen sluit aan bij het Inventarisatie Protocol van het Netwerk Groene Bureaus (Netwerk Groene Bureaus, 2021) en de kennisdocumenten van Gewone dwergvleermuis en Ruige dwergvleermuis (Bij12, 2024).

Om Zandhagedis te inventariseren zijn het talud bij het hoofdgebouw en de randen van de puinstort in oude moestuin 3 x afgezocht in de periode van eind april tot begin juni.

1.5 Veldbezoek

Ten behoeve van de inventarisatie Zandhagedis en vleermuizen zijn 21 veldbezoeken geweest. In tabel 1 worden deze inventarisatieronden en de omstandigheden tijdens het bezoek weergegeven. Vooraf en tijdens het bezoek is steeds gecontroleerd of de weersomstandigheden nog voldeden aan het Inventarisatie Protocol van het Netwerk Groene Bureaus. (Minimaal 10 graden Celsius, wind minder dan 5 Beaufort en droog)

Datum	*Tijd*	*Doel*	*Bezoek aan deelgebied*	*Tempratuur (Celcius)*	*Wind (Beaufort)*
25-4-2024	10:00-11:00	Zandhagedis	Hele complex	12	N 2
2-5-2024	10:00-11:00	Zandhagedis	Hele complex	17	ZW 2
20-5-2024	20:00-23:15	Kraamverblijf en zomerverblijf vleermuis/ Zandhagedis hele complex	1, 2, 3	16	NO 1
29-5-2024	21:00-23:30	Kraamverblijf en zomerverblijf vleermuis	4, 5	14	ZW 2
4-6-2024	21:30-23:30	Kraamverblijf en zomerverblijf vleermuis	6	17	Z 4
12-6-2024	21:00-00:00	Kraamverblijf en zomerverblijf vleermuis	2	11	NW 1
25-6-2024	21:30-00:00	Kraamverblijf en zomerverblijf vleermuis	1, 5, 6	22	NO 2
28-6-2024	21:40-23:30	Kraamverblijf en zomerverblijf vleermuis	4	24	NO 2
1-7-2024	20:00-23:30	Kraamverblijf en zomerverblijf	3	16	WNW 2
25-7-2024	04:00-07:00	Zomerverblijf vleermuis	4, 5	14	ZO 1
17-8-2024	00:00-02:00	Zwermen massawinterverblijf/ paarverblijf vleermuis	6	18	NO 1
22-8-2024	00:00-02:00	Zwermen massawinterverblijf/ paarverblijf vleermuis	5	15	Z 2
26-8-2024	00:00-02:00	Zwermen massawinterverblijf/ paarverblijf vleermuis	1, 2	15	Z 2
29-8-2024	00:00-02:00	Zwermen massawinterverblijf/ paarverblijf vleermuis	3, 4	20	Z 2
29-8-2024	05:00-07:00	Zomerverblijf/ paarverblijf vleermuis	4,5,6	19	Z 2
7-9-2024	05:30 - 7:30	Zomerverblijf/ paarverblijf vleermuis	1, 2, 3	18	ZO 2
17-9-2024	19:00-21:30	Paarverblijf vleermuis	5, 6	18	NO 2
23-9-2024	19:00-21:30	Paarverblijf vleermuis	3	19	Z 2
25-9-2024	19:15-21:30	Paarverblijf vleermuis	1	15	Z 2
3-10-2024	18:20-20:30	Paarverblijf vleermuis	2	11	N 1
8-10-2024	18:00-20:30	Paarverblijf vleermuis	4	15	Z 2

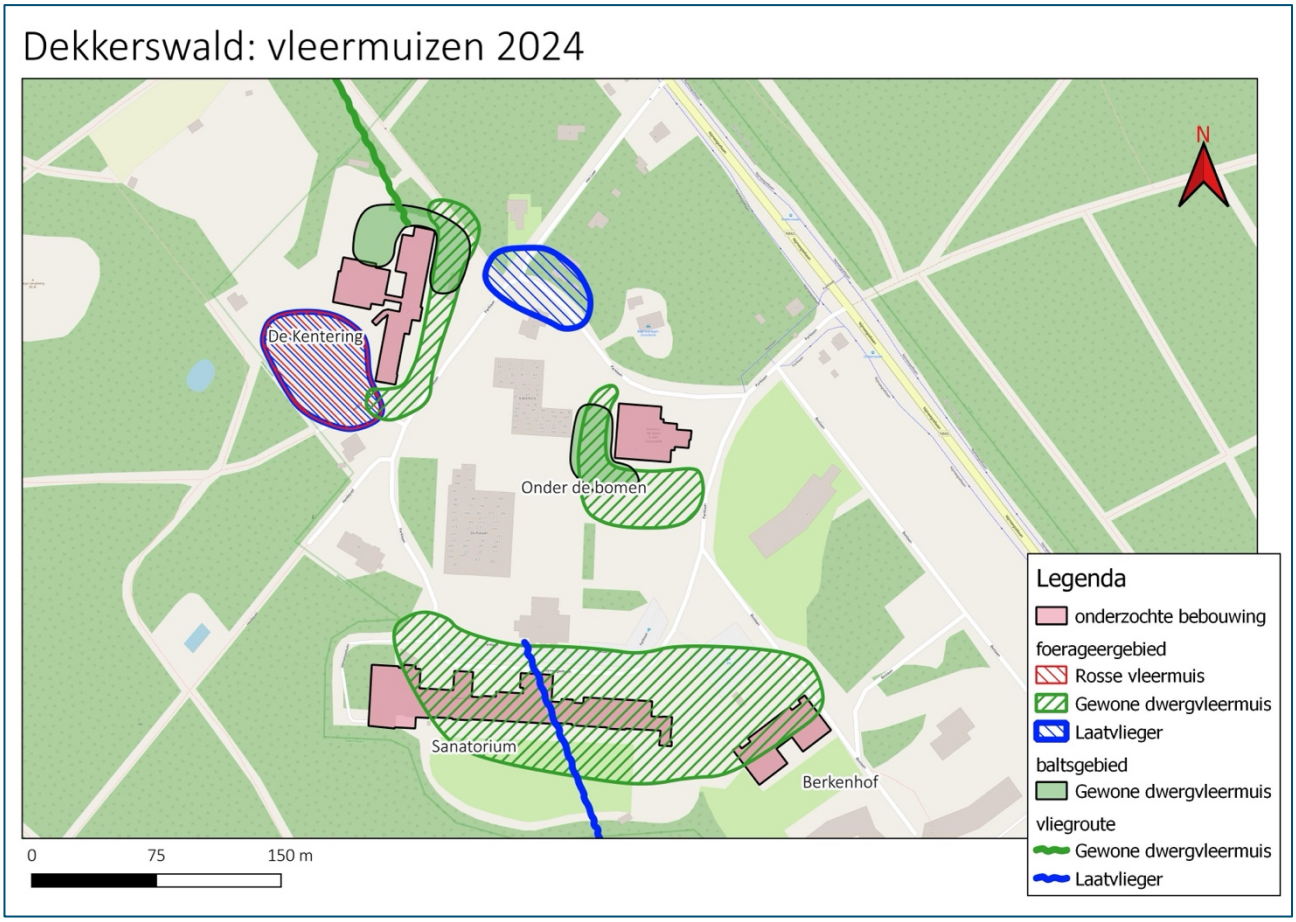
Tabel 1: Overzicht inventarisatieronden naar de aanwezigheid van Zandhagedis en vleermuizen

2 Resultaat

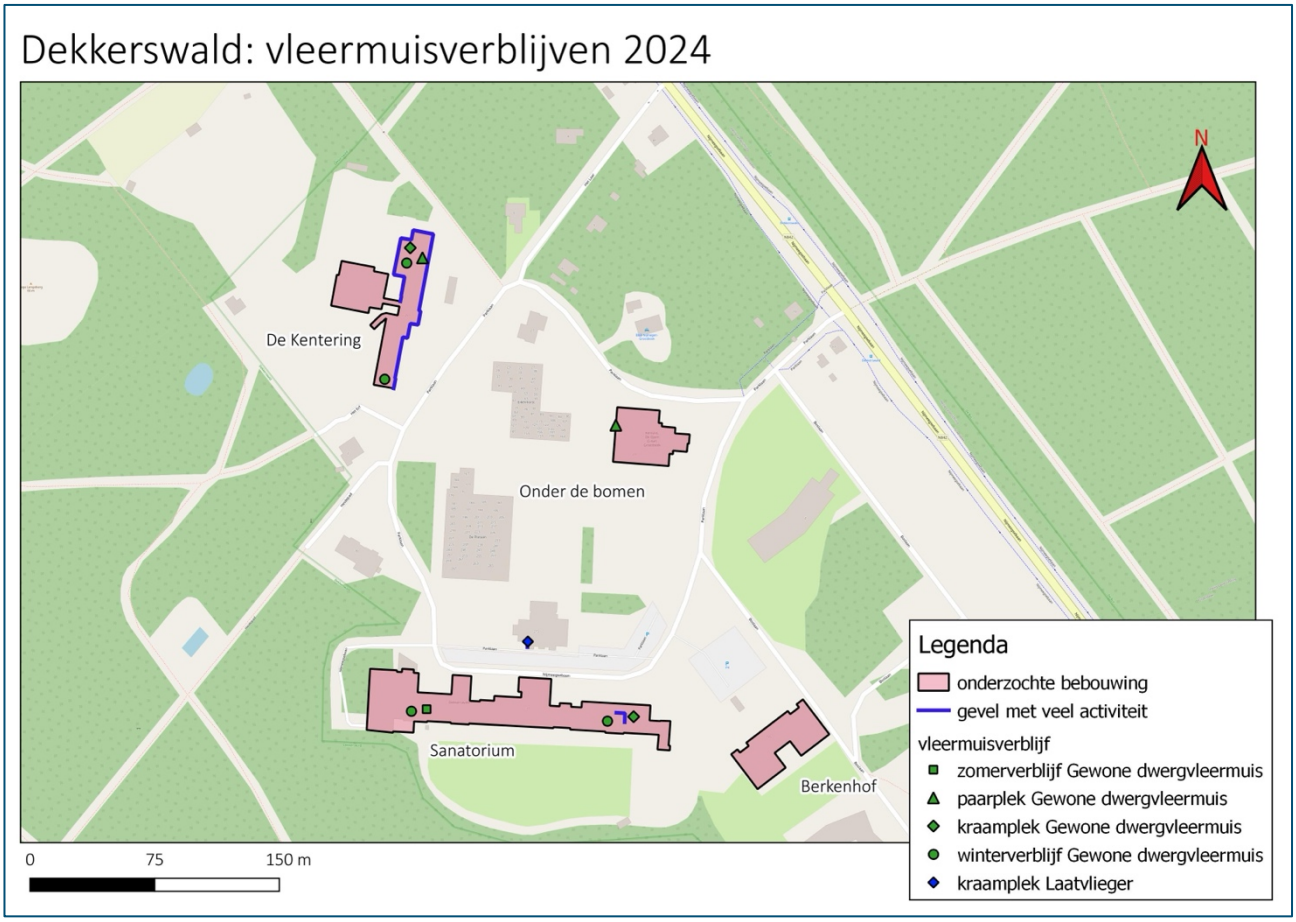
2.1 Vleermuizen

Het onderzoek aan de bebouwing in Dekkerswald toont 2 kraamverblijven, 3 winterverblijven, 2 zomerverblijven en 2 paarplekken van gewone dwergvleermuizen. Het pand “de Kentering” was hierbij de belangrijkste plaats met 120 uitgetelde dieren op 20-05-24. Daarnaast is één kraamgroep van laatvliegers aangetroffen in de kapel aan de Parklaan 273. De locaties van alle verblijfplaatsen zijn weergegeven in figuur 4.

Daarnaast gebruikte diverse individuen de omgeving rond de bebouwing als foerageergebied, baltsgebied en vliegroute. Deze zijn weergegeven in figuur 3.

Figuur 3: vliegroutes, foerageergebieden en baltsgebieden vleermuizen

Figuur 4: vleermuisverblijven

2.2 Zandhagedis

Hoewel in 2022 nog aanwezig, zijn er op het terrein van de oude moestuin en op het talud van de siertuin ten zuiden van het sanatorium geen exemplaren Zandhagedis gezien.
Op 4 mei 2024 is wel 1 vrouwtje gezien op de wildweide net achter de oude tuinmuur (zie https://waarneming.nl/observation/307769313/).

3 Discussie

3.1 Vleermuizen

Het onderzoek toont een grote activiteit van vleermuizen in het gebied. Deze concentreert zich rond het pand “De Kentering” aan de Parklaan 29. Op 20-05-24 zijn vanuit dit pand minimaal 120 uitvliegende individuen Gewone dwergvleermuis geteld. Het daadwerkelijke aantal dieren dat op dat moment gebruik maakte van het pand als verblijfplek, ligt waarschijnlijk nog hoger. Het grootste aantal dieren kwam naar buiten aan de noordwestelijke hoek van het gebouw aan zowel de noordelijke als westelijke gevel. Op dezelfde plaats is al een grote groep vastgesteld tijdens het onderzoek in 2021. Opvallend was dat het aantal uit- en invliegende vleermuizen tijdens latere bezoeken aan het pand altijd een stuk lager lag dan tijdens de eerste telling en dat dieren daarbij ook meer verspreid over de andere gevels uitvlogen. Dit maakt exacte tellingen lastig. De hoeveelheid dieren op latere bezoeken lag verspreid over de hele gevel van het gebouw op 20-50 dieren. Eenzelfde daling in aantallen dieren werd bij het pand ook al vastgesteld in 2021. Het gros van de uitvliegende dieren vloog direct in noodwestelijke richting het plangebied uit.

Foto 1 en 2: vleermuisverblijfplaatsen aan de dakrand van De Kentering

Het sterke vermoeden bestaat dat De Kentering gedurende de wintermaanden als massawinterverblijfplaats gebruikt wordt. Zwermgedrag dat is waargenomen op 26-08-24 bij dezelfde gevel en de zuidoost gevel van het pand bevestigen dit vermoeden. Een groot deel van de overwinterende dieren verlaat het pand vermoedelijk in het voorjaar waarna een kerngroep van 20-50 dieren overblijft die het pand als kraam-, zomer- en paarverblijfplaats gebruikt. Dieren zijn gedurende het hele seizoen uitvliegend aan de gevels waargenomen. Dit gebeurde uit open stootvoegen en van onder de metalen dakrand van het pand. Foto 1 en 2 geven de vleermuisverblijfplaatsen en de gevels waar in- en uitvliegende dieren zijn waargenomen weer. In de zomermaanden bleef een laag aantal dieren (3-8) na het uitvliegen rond het pand hangen om hier te foerageren. In het verloop van de avonden nam dit aantal dieren af. In het najaar werd aan de noordgevel ook baltsgedrag waargenomen.

Ook bij het hoofdgebouw aan de Nijmeegsebaan 31, het sanatorium, zijn vleermuisverblijven aangetroffen. Tijdens een bezoek op 29-05-24 werden bij de goot aantikkende dieren waargenomen aan de westelijke kant van de noordgevel (zie foto 3) en op 25-06-24 werden 4 uitvliegende dieren waargenomen aan de oostkant van de noordgevel. Het lijkt waarschijnlijk dat het hier om dieren gaat die afkomstig zijn van de groep in de Kentering.

Tijdens de ronde op 22-08-24 en 29-08-24 zijn na 00:00 in de nacht zwermactiviteiten rond deze plaatsen waargenomen. Dit indiceert dat deze plek mogelijk ook als winterverblijf gebruikt wordt.

Foto 3: vleermuisverblijfplaats sanatorium

Bij het pand 'Onder de bomen' aan de Nijmeegsebaan 23 waren gedurende zomer niet veel vleermuisbewegingen. In het najaar nam hier een mannetje Gewone dwergvleermuis zijn intrek aan de westgevel. Dit dier gebruikte de directe omgeving van het pand als balts- en foerageergebied. Op 07-09-24 is dit mannetje eenmaal uitvliegend aan de westgevel waargenomen. De exacte open stootvoeg kon niet bepaald worden.

Op 29-05-24 is een kraamgroep Laatvlieger vastgesteld aan de westgevel van de kapel tegenover het hoofdgebouw. Exacte aantallen dieren konden niet vastgesteld worden. Er is één dier uitvliegend waargenomen. Op de batdetector waren veel sociale geluiden uit het pand hoorbaar. Op 01-07-24 is hier de hele avond gepost om een beter beeld van de groep te krijgen. Helaas was de kraamgroep op deze avond niet in het pand aanwezig. Op andere avonden is de groep ook niet meer waargenomen. Laatvliegers bleven wel de hele zomer actief in het gebied.

Naast Gewone dwergvleermuis waren rond de onderzochte panden ook foeragerende exemplaren Laatvlieger en Rosse vleermuis actief. Een aantal maal leken de pulsen van Rosse vleermuis wat op die van Bosvleermuis. Omdat de dieren ook wat klein van stuk leken is op 01-07-24 gepost bij het pand waar eerder laatvliegers zijn waargenomen. Dit is gedaan om uit te sluiten dat het om een groep bosvleermuizen gaat. Van deze zeer zeldzame soort is bekend dat ze in de omgeving van Dekkerswald voorkomen. Er zijn op die dag en op andere dagen geen dieren meer waargenomen bij de kapel. De aanwezigheid van bosvleermuizen in de kapel kan daarmee worden uitgesloten.

3.2 Zandhagedis

De functionaliteit van de oude moestuin en de siertuin bij het sanatorium als leefgebied van Zandhagedis kon in 2024 niet worden aangetoond. Er is nog wel een populatie Zandhagedis is de directe omgeving van het plangebied aanwezig.

4 Conclusie

De onderzochte panden, De Kentering in het bijzonder, hebben m.u.v. de Berkenhof een belangrijke functie als kraamverblijf, massawinterverblijf, zomerverblijf en paarverblijf van Gewone dwergvleermuis. Sloop of rigoureuze renovatie heeft grote gevolgen voor de betreffende populatie. Er zal hiervoor een Omgevingsvergunning Flora- en fauna-activiteit moeten worden aangevraagd. Onderdeel hiervan zal mitigatie van de verloren verblijfplaatsen zijn. Voor het gebouw “De Kentering” geldt dat hier jaarrond vleermuizen verblijven in de winter zelfs voor een groot aantal dieren uit de wijdere omgeving. Bij sloop van dit pand gaat deze gebruiksfunctie verloren. Het is belangrijk dat de mitigatie hiervan vanaf het begin in de planuitwerking voor het hele terrein wordt opgenomen.
De kapel tegenover het hoofdgebouw doet dienst als kraamverblijf voor (waarschijnlijk) een groep Laatvliegers. Deze groep zit hier maar een deel van het seizoen en het is onduidelijk om hoeveel dieren het gaat. De kapel is geen onderdeel van het plangebied.

5 Literatuur

Bij 12, 2024. Kennisdocument gewone dwergvleermuis, Utrecht.

Bij 12, 2024. Kennisdocument ruige dwergvleermuis, Utrecht.

Bij 12, 2017. Kennisdocument zandhagedis, Utrecht.

Diepenbeek, A., van, 1999. Veldgids diersporen. Drukkerij Thieme, Nijmegen.

EEG, 1992. Richtlijn 92/43/EEG inzake de instandhouding van wilde flora en fauna. Publicatieblad van de Europese Gemeenschap, nummer L. 206/7.

Ministerie Economische zaken, 2016. Wet van 16 december 2015, houdende regels ter bescherming van de natuur (Wet natuurbescherming). Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden 2016, 1-34.

Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit, Dienst Regelingen, 2009a. Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep. Ministerie van LNV (Dienst Regelingen), Den Haag.

Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit, Dienst Regelingen, 2009b. Uitleg aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet. Ministerie van LNV (Dienst Regelingen), Den Haag.

Netwerk Groene Bureaus, 2021. Vleermuisinventarisatie-protocol; Introductie, toelichting en tabel. Odijk.

NDFF Verspreidingsatlas, 2020. https://www.verspreidingsatlas.nl/8496173#

movares smart urban engineering

Activiteitenplan soortbescherming

Dekkerswald Berg en Dal

Status: Vrijgegeven | Datum: 08-09-2025 | Kenmerk: BO-25010460

Colofon

Opdrachtgever	Van de Klok Nieuwbouw B.V. Kanaalstraat 200 6541 XN Nijmegen
Datum	29-09-2025
Projectnummer	P07163
Ondertekenaar	Renske Boelens renske.boelens@movares.nl
Projectteam	RBo, MvdS
Bron kaft	RdM
Review	
Kenmerk	BO-25010460

Inhoudsopgave

Colofon **2**

1 Aanwezigheid beschermde soorten **4**

1.1 Steenmarter 4

1.1.1 Onderzoeksinspanning 4
1.1.2 Resultaten 4

1.2 Hazelworm 4

1.2.1 Onderzoeksinspanning 4
1.2.2 Resultaten 4

1.3 Overige soorten 4

2 Effectenbeoordeling **7**

2.1 Steenmarter 7
2.2 Hazelworm 7
2.3 Overige soorten 7

3 Maatregelen **8**

3.1 Steenmarter 8

3.1.1 Alternatieve verblijfplaatsen 8
3.1.2 Ongeschikt maken bebouwing 8

3.2 Hazelworm 9

3.2.1 Afrasteren deelgebieden 9
3.2.2 Permanente inrichting 9
3.2.3 Tijdens de werkzaamheden 9

3.3 Overige soorten 9
3.4 Planning van de maatregelen 11
3.5 Ecologisch(e) werkprotocol en begeleiding 11

4 Toetsing aan wet- en regelgeving **13**

4.1 Vergunningsplichtige activiteiten 13
4.2 Wettelijk belang 13

4.2.1 Onderbouwing 14

4.3 Alternatieven 14

4.3.1 Locatie 14
4.3.2 Inrichting en werkwijze 14
4.3.3 Planning 14

4.4 Staat van instandhouding 15

4.4.1 Hazelworm 15

5 Verklarende woordenlijst **16**

1 Aanwezigheid beschermde soorten

Binnen dit hoofdstuk zijn de resultaten van het verdiepende onderzoek uitgevoerd door BRO in 2024 weergegeven. Het rapport van het verdiepend onderzoek wordt separaat meegestuurd.

1.1 Steenmarter

1.1.1 Onderzoeksinspanning

Voor de betreffende marterachtigen, zijn de *wezel, hermelijn, bunzing, boommarter, steenmarter en hazelworm*, is in de periode van 1 augustus t/m 26 september 2024 onderzoek uitgevoerd. De onderzoeksmethode en intensiteit zijn uitgevoerd conform het Kennisdocument Kleine Marterachtigen van BIJ12.

Voor het onderzoek is gebruik gemaakt van 2 struikrovers en 3 wildcamera's. De struikrovers met wildcamera zijn op een geschikte locatie ter plaatse van te kappen groen geplaatst (figuur 1). Als lokmiddel is gebruik gemaakt van een blik sardines. De drie wildcamera's zijn geplaatst in het oosten, zuiden en westen van het plangebied. De materialen hebben 8 weken in de actieve periode binnen het plangebied gestaan. Op 30 augustus zijn de materialen tussendoor gecontroleerd op sporen en beelden en zijn de batterijen en SD-kaart van de wildcamera vervangen.

1.1.2 Resultaten

Op 3 augustus, 13 augustus en 11 september zijn er waarnemingen gedaan van de steenmarter binnen het plangebied. Deze waarnemingen vonden plaats in het noordoosten van het plangebied in het groen ten zuiden van de Boslaan. Tijdens de inspectie van het Sanatorium van Dekkerswald zijn er uitwerpselen van de steenmarter aangetroffen in een van de patiëntenkamer (figuur 3). Hierdoor is aan te nemen dat de waargenomen steenmarters deze patiëntenkamer gebruiken als verblijfplaats. Tijdens het vervolgonderzoek zijn er geen waarnemingen van wezel, bunzing, hermelijn of boommarter gedaan binnen het plangebied.

1.2 Hazelworm

1.2.1 Onderzoeksinspanning

Voor *hazelworm* is conform de soortinventarisatieprotocollen van het Netwerk Groene Bureaus is op geschikte locaties binnen het plangebied reptielenplaten geplaatst (figuur 2). Na minimaal 7 dagen gewenning zijn 5 bezoeken uitgevoerd in de periode april t/m september (tabel 2). Bij de veldbezoeken is onder de platen gekeken. Ook zijn stukken hout en andere materialen gekeerd opzoek naar individuen. Tussen de bezoeken hebben minimaal 1 week gezeten. Deze inzet is gebaseerd op de het soortinventarisatieprotocol van de NGB (versie nov. 2023).

1.2.2 Resultaten

Tijdens het veldbezoek van 30 augustus is er een hazelworm aangetroffen binnen het plangebied. Deze hazelworm is aangetroffen onder een van de reptielplaten in het zuiden van het plangebied (figuur 3). Bij de overige veldbezoeken zijn er geen waarnemingen gedaan van de hazelworm binnen het plangebied.

1.3 Overige soorten

In de betreffende bebouwingen en opgaand groen kunnen ook vogels zonder jaarrond beschermd nest broeden. Hiermee dient rekening te worden gehouden door buiten het broedseizoen of na een controle te werken.

Figuur 1: Locatie van de wildcamera's binnen het plangebied (Rode ruit)

Figuur 2: Locatie van de reptielplaten binnen het plangebied (groene driehoek)

Figuur 3: Onderzoeksgebied (rood onderbroken lijn) met waarnemingen steenmarter (oranje punt) en hazelworm (paarse punt).

2 Effectenbeoordeling

2.1 Steenmarter

In het plangebied zijn meerdere waarnemingen van de steenmarter gedaan middels de wildcamera's. Ook zijn er in de patientenkamer van het Sanatorium van Dekkerswald uitwerpselen van de steenmarter aangetroffen. Hierdoor kan er van uit worden gegaan dat het plangebied onderdeel uitmaakt van het territorium van dit individu. De verblijfplaats in het Sanatorium zal bij de renovatie verdwijnen. Vanuit het voorzorgbeginsel moet er van uit worden gegaan dat in het te verwijderen struweel ook mogelijk een verblijfplaats van de steenmarter verdwijnt. Daarmee gaan twee verblijfplaatsen van steenmarter verloren. De verblijfplaatsen van de steenmarter zijn beschermd onder het beschermingsregime 'andere soorten'. Het verwijderen van de bebouwing en begroeiing betreft daarmee een overtreding van Art. 11.54 lid 1 onderdeel b Bal voor zover dit betreft het opzettelijk verstoren; het beschadigen of vernielen van voortplantings-plaatsen of rustplaatsen van de steenmarter.

2.2 Hazelworm

Binnen het plangebied, is er één individu van de hazelworm aangetroffen. Doordat er binnen het plangebied een individu is aangetroffen is aan te nemen dat het plangebied deel uitmaakt van leefgebied voor deze soort. Vanuit het voorzorgbeginsel moet er van uit worden gegaan dat bij de werkzaamheden leefgebied van de hazelworm verloren gaat. Het essentieel leefgebied van de hazelworm is beschermd onder het beschermingsregime 'andere soorten'. Het verwijderen en/of verstoren van de begroeiing betreft daarmee een overtreding van artikel 11.54 lid 1 onderdeel b inzake het opzettelijk doden of vangen, en het vernielen van vaste voortplantingsplaatsen, rustplaatsen of eieren van de hazelworm. Daarnaast worden als maatregel de dieren afgevangen uit het werkgebied, wat een overtreding betreft van artikel 11.54 lid 1 onderdeel a inzake het opzettelijk doden of vangen van de hazelworm.

2.3 Overige soorten

Andere diersoorten als vogels, zoogdieren en reptielen kunnen in het plangebied aanwezig zijn. Hiervoor geldt de zorgplicht. Dit houdt in dat men zorg moet dragen voor aanwezige individuen, ook algemene soorten. Men moet deze dieren de tijd geven om het plangebied te verlaten. Weinig mobiele soorten als egel of pad kunnen met beleid naar buiten het plangebied worden verplaatst.

Daarnaast zijn broedende vogels en hun nesten tijdens het broedseizoen beschermd. Geadviseerd wordt om het opgaand groen binnen het plangebied buiten het broedseizoen te verwijderen, om verstoring van broedende vogels te voorkomen. Het broedseizoen loopt gemiddeld van half maart tot half augustus. Geldend is echter de aanwezigheid van een broedgeval.

3 Maatregelen

De maatregelen om negatieve effecten te voorkomen dan wel te minimaliseren bestaan achtereenvolgens uit het tijdig aanbrengen van alternatieve verblijfvoorzieningen, ongeschikt maken van de verblijfplaatsen, een controleronde, en het zorgvuldig handelen (doden en verwonden voorkomen). In dit geval gaat het om het treffen van maatregelen om negatieve effecten van het vernietigen van verblijfplaatsen van de steenmarter en de hazelworm te mitigeren.

3.1 Steenmarter

3.1.1 Alternatieve verblijfplaatsen

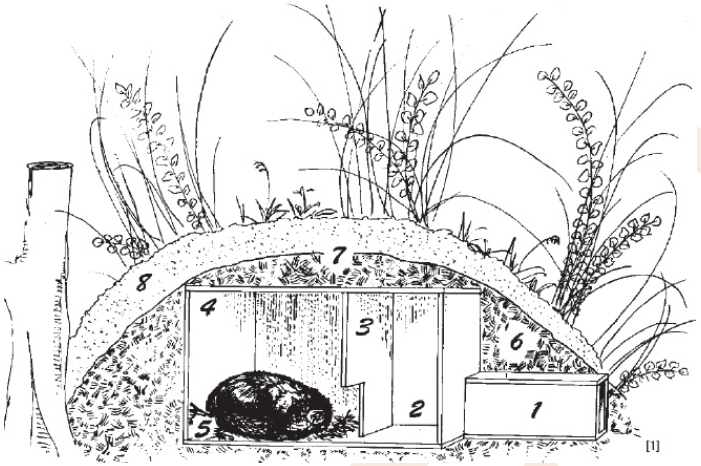
Voor de steenmarter worden alternatieve verblijfplaatsen gerealiseerd. Dit betreffen direct permanente verblijfplaatsen, omdat de opties voor tijdelijke verblijfplaatsen voor deze soort beperkt zijn. Er worden voor de verwijderde verblijfplaats in totaal 8 verblijfplaatsen gerealiseerd. Verblijfplaatsen van steenmarter kunnen in de vorm van marterhopen worden gerealiseerd. Marterhopen (figuur 4) bestaan uit stapels houten balken, stronken en takken, afgedekt met blad en eventueel aarde. Deze zullen minstens 3x2x1 (lxbxh) meter groot zijn. Onderin wordt een marterkast geplaatst, conform de eisen van de Zoogdiervereniging. Bij vier marterhopen wordt een houten nestkast toegepast, en bij vier marterhopen wordt een stenen verblijfplaats gerealiseerd, van bijvoorbeeld baksteen of grindtegels (figuur 5). De te realiseren ruimte wordt een vergelijkbare grootte als een marterkast, en wordt aan de bovenzijde afgedekt, bijvoorbeeld met plaatmateriaal.

De marterhopen zullen binnen het plangebied geplaatst worden op rustige plekken en verspreid over het plangebied. In figuur 6 is een indicatie van de locaties van de marterhopen weergegeven. De verblijfplaatsen worden minimaal 3 maanden voor het verwijderen van de huidige verblijfplaatsen gerealiseerd.

Ontzien kwetsbare periode
Werkzaamheden aan de bebouwing zullen buiten de kwetsbare periode van de steenmarter worden uitgevoerd, of de bebouwing wordt buiten deze periode ongeschikt gemaakt. De verblijfplaats kan in principe het hele jaar in gebruik zijn. De gevoelige periode van de steenmarter betreft de voortplantingsperiode, namelijk maart t/m augustus. De werkzaamheden aan het sanatorium (Sanatorium) worden gestart in Q1 2026, waardoor de meest kwetsbare periode ontzien wordt. De geschiktheid van de periode waarin gewerkt wordt, wordt bepaald door een begeleidende ecoloog.

3.1.2 Ongeschikt maken bebouwing

Indien de start van de werkzaamheden aan het beheerdersgebouw buiten de gevoelige periode plaatsvindt, wordt deze niet specifiek voor de steenmarter ongeschikt gemaakt. De gevoelige periode is maart t/m augustus. Buiten deze periode is de kans op het verwijderen van een nest met jongeren redelijkerwijs uitgesloten. De betimmering en andere werkzaamheden wordt op een langzaam tempo uitgevoerd. De steenmarter krijgt hierdoor voldoende tijd om de verblijfplaats te verlaten. Hierdoor is de kans redelijkerwijs niet aanwezig dat de steenmarter ingesloten wordt. Indien de start van de renovatie tijdens de gevoelige periode plaatsvindt wordt voorafgaand aan deze periode de bebouwing ongeschikt gemaakt voor de steenmarter. Dit wordt gedaan door alle openingen in de bebouwing groter dan 5 cm af te sluiten. Bij mogelijke in- en uitgangen van de steenmarter wordt een “exclusion flap” geplaatst, bijvoorbeeld een kattenluik welke maar naar 1 kant open kan. Hierna kan worden aangenomen dat er geen steenmarters meer in de bebouwing aanwezig zijn.

Figuur 4: Voorbeeld marterhoop doorsnede

3.2 Hazelworm

In het zuiden van het plangebied is de hazelworm aangetroffen. Al het potentieel leefgebied binnen het plangebied kan daarom door de hazelworm gebruikt worden. Om het leefgebied van de hazelworm te beschermen zijn enkele mitigerende maatregelen nodig.

3.2.1 Afrasteren deelgebieden

Voor aanvang van de werkzaamheden dient het werkgebied en eventuele aanrijroute omrasterd te worden met amfibieënschermen. Er worden reptielplaten geplaatst zodat hazelwormen kunnen worden afgevangen. Deze reptielplaten worden om de 10 meter aan de binnenkant van het scherm geplaatst. Deze platen dienen dagelijks bij geschikte weersomstandigheden gecontroleerd te worden waarna eventueel aangetroffen dieren in geschikt leefgebied in de directe omgeving worden uitgezet. Dit wordt in periode (april-aug) uitgevoerd, wanneer de hazelwormen actief zijn. Wanneer er bij 5 achtereenvolgende bezoeken geen individuen onder de reptielenplaten worden aangetroffen dan wordt het gebied vrij verklaard van hazelwormen. Voorafgaand aan het plaatsen van de amfibieënschermen moet in afstemming met een ter zaken kundige ecoloog worden bepaald waar de schermen exact worden geplaatst, om zo ook bijvoorbeeld de bouwplaats en aanrijroute te kunnen omrasteren. In figuur 7 is een voorstel van de amfibieënschermen weergegeven. Het scherm dient aanwezig te blijven en gecontroleerd danwel gerepareerd te worden gedurende de uitvoering van de werkzaamheden in het betreffende werkterrein. Pas na volledige oplevering van het werkterrein dient het scherm verwijderd te worden.

3.2.2 Permanente inrichting

Het leefgebied zal een kwaliteitsverbetering krijgen door het toevoegen van rust- en winterverblijfplaatsen. Dit wordt gerealiseerd door het toevoegen van (dood) hout. Dit kan bijvoorbeeld met hout van lokaal gekapte bomen ten behoeve van de inrichting. In figuur 8 is de versterkingskaart weergegeven met takkenrillen.

3.2.3 Tijdens de werkzaamheden

Indien er tijdens de werkzaamheden toch hazelwormen worden aangetroffen, worden de werkzaamheden onmiddellijk stopgezet. Vervolgens zal er een deskundig ecoloog worden ingeschakeld. De hazelwormen worden vervolgens verplaatst naar geschikt leefgebied waarna de werkzaamheden hervat kunnen worden.

3.3 Overige soorten

Ook andere (en onbeschermde) soorten, mogen niet moedwillig gedood worden. In het kader van de zorgplicht is het noodzakelijk om tijdens de werkzaamheden voldoende zorg te dragen voor (incidenteel) aanwezige individuen, met name een relatief trage algemeen voorkomende soort als de egel die onder beplanting verscholen kan zitten bij het plaatsen van een steiger in een voor- of achtertuin. Dit houdt in dat al het redelijkerwijs mogelijke gedaan dient te worden om het doden van individuen te voorkomen. Dieren moeten de gelegenheid krijgen om het werkgebied zelfstandig en veilig te kunnen verlaten. Indien noodzakelijk dienen soorten zorgvuldig te worden verplaatst naar buiten het werkgebied.

Figuur 5: Stenen verblijfplaats steenmarter

Figuur 6: Plangebied (rood) met locatie marterhopen (gele sterren)

Figuur 7: Plangebied (rood) met locatie amfibie schermen (oranje)

3.4 Planning van de maatregelen

In tabel 1 is een overzicht weergegeven van wanneer welke maatregelen plaats zullen vinden met betrekking tot de woningen waar verblijfplaatsen zijn aangetroffen.

3.5 Ecologisch(e) werkprotocol en begeleiding

Alle te nemen maatregelen worden in een ecologisch werkprotocol aangegeven. Dit protocol is tijdens de werkzaamheden op de locatie aanwezig en onder betrokken medewerkers bekend. Aanvullende voorwaarden uit de omgevingsvergunning worden hier tevens in meegenomen.

Tabel 1: Planning werkzaamheden

Planning	Item
Voor November 2025	*Plaatsen marterhopen*
April-mei (ongeacht jaar)	*Plaatsen amfibieënschermen en reptielplaten*
April-augustus (ongeacht jaar)	*Controleren reptielplaten*
Tussen 1 Februari en 1 maart 2026	*Ongeschikt maken bebouwing fase 1 voor steenmarter, minstens 3 maanden na plaatsen marterhopen*
Min. 3 dagen na ongeschikt maken	*Controleronde sanatorium op aanwezigheid steenmarter in bebouwing*
Q2 2026	*Aanvang werkzaamheden*
Tijdens werkzaamheden	*Amfibierasters controleren*
Q3 2034	*Afronden werkzaamheden*

Figuur 8: Versterkingskaart met natuurlijke inpassingen

4 Toetsing aan wet- en regelgeving

In het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) staat beschreven aan welke voorwaarden een aanvraag moet voldoen. In artikel 8.74l van de Bkl staan de voorwaarden beschreven voor de soorten beschermd in artikel 11.58 Bal. Bij dit beschermingsregime wordt een omgevingsvergunning enkel verleend indien deze aan de volgende drie voorwaarden voldoet:

- Er bestaan geen andere bevredigende oplossingen (**Alternatievenafweging**)
- De omgevingsvergunning is nodig ten behoeve van een of meer van de in de wet beschreven belangen (**Wettelijk belang**)
- Er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan (**Staat van instandhouding**)

4.1 Vergunningsplichtige activiteiten

De werkzaamheden hebben niet tot doel (de intentie) om de steenmarter of de hazelworm te verstoren. Echter ten behoeve van het (mogelijk) ongeschikt maken van de bebouwing en het bouwrijp maken van het werkgebied kan een aanwezige steenmarter of hazelworm tijdelijk (onbedoeld) worden verstoord. Door middel van het aanbieden van alternatieve maatregelen (marterhopen en leefgebied) zullen, ten tijde van de verstoring, in de directe omgeving voldoende alternatieve verblijfsmogelijkheden aanwezig zijn. Desalniettemin wordt er op voorhand toch een omgevingsvergunning gevraagd voor de activiteiten genoemd in Artikel 11.54 lid 1 onderdeel b van de Bal:

" het opzettelijk beschadigen of vernielen van de vaste voortplantingsplaatsen, rustplaatsen of eieren van dieren als bedoeld onder a;".

Om te voorkomen dat er hazelwormen verstoord of gedood worden tijdens de werkzaamheden zal van tevoren geschikt leefgebied van de hazelworm afgeschermd worden door amfibieschermen. Na het plaatsen van de amfibieschermen worden reptielplaten geplaatst. De hazelwormen die onder de reptielplaten aanwezig zijn zullen worden gevangen en in geschikt leefgebied binnen het plangebied weer uitgezet worden. Doordat de hazelwormen gevangen worden wordt er een omgevingsvergunning aangevraagd voor de activiteiten genoemd in Artikel 11.46 lid 1 onderdeel a:

"het opzettelijk doden of vangen van in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in bijlage IX, onder A".

4.2 Wettelijk belang

In het kader van de uitvoering van de werkzaamheden wordt een omgevingsvergunning aangevraagd voor het aantasten (verstoren, beschadigen of vernielen) vaste rust- en verblijfplaatsen van de steenmarter en het vangen van de hazelworm (artikel 11.54 Bal). Deze verblijfplaatsen zijn het hele jaar beschermd.

Onder artikel 8.74l van het Bkl kunnen de volgende belangen gebruikt worden:

- in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
- ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendom;
- in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;
- voor onderzoek en onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten, of voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten, of
- om het onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de omgevingsvergunning vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen of onder zich te hebben, respectievelijk een beperkt bij de omgevingsvergunning vastgesteld aantal van bepaalde planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben.
- in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
- in het algemeen belang;

De omgevingsvergunning voor een activiteit zoals genoemd in artikel 11.46 lid 1 onderdeel a en b wordt in dit geval aangevraagd *"in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied en in het kader van algemeen belang"*.

4.2.1 Onderbouwing

Het voornemen bestaat om de huidige woonzorg locatie Dekkerswald, nabij de kern Groesbeek, te transformeren naar een inclusieve woonbuurt met een mix van woningen waarbij de unieke landschappelijke setting wordt bevorderd. De afgelopen jaren is er al een verandering ingezet waarbij de zorgfunctie langzaam minder wordt en het gebied steeds meer een woonfunctie krijgt. Het besloten karakter van het zorginstituut Dekkerswald is hiermee reeds langzaam aan het verdwijnen, waardoor de behoefte ontstaat voor een impuls van het gebied. De ontwikkeling streeft naar een nieuwe woonbuurt waar mensen samenkomen om verzorgd te worden maar ook om te wonen, recreëren en te verblijven of als passant het gebied betreden. Dekkerswald moet onderdeel worden van de samenleving van Groesbeek en veel meer een openbaar karakter krijgen waar je voor je plezier naartoe komt en verblijft. Een gebied waar niet met name vooral zorgbehoevende mensen wonen en kort verblijven maar een buurt waar mensen uit alle lagen van de bevolking samenkomen.

4.3 Alternatieven

Voor het verkrijgen van een omgevingsvergunning voor het uitvoeren van de vergunningsplichtige flora- en fauna-activiteit is het noodzakelijk dat is aangetoond dat er geen andere bevredigende oplossing is. Dit betekent dat voor alle beschermde soorten waarvoor de omgevingsvergunning wordt aangevraagd, aangetoond dient te worden dat er geen alternatief is voor de voorgenomen activiteit, die geen of minder negatieve effecten heeft voor de betreffende soort(en). Het alternatievenonderzoek dient zowel gericht te zijn op de locatieafweging als op de inrichtings- en uitvoeringsalternatieven (waaronder werkwijze en planning van de werkzaamheden).

4.3.1 Locatie

De structuurvisie Groesbeek 2025 is vastgesteld op 27 juni 2013 door de toenmalige gemeente Groesbeek. De gemeente Berg en Dal hanteert deze visie, samen met de structuurvisies Buitengewoon Ubbergen 2020 en Millingen aan de Rijn 2025, nog steeds. Het plangebied is gelegen binnen het deelgebied 'stuwwal'. Onderhavig planvoornemen voorziet ter plaatse in een herontwikkeling van het woonzorggebied Dekkerswald, welke bijdraagt aan de woonkwaliteit in het buitengebied van Groesbeek. Het ontwikkelingsplan is flexibel en toekomstbestendig. De nieuw te realiseren woningen zijn een combinatie van grondgebonden woningen, appartementen en levensloopbestendige woningen. Hierdoor zijn de woningen voor verschillende doelgroepen te gebruiken. Geconcludeerd kan worden dat onderhavig plan bijdraagt aan de ambities zoals geformuleerd in de structuurvisie.

4.3.2 Inrichting en werkwijze

Bij de inrichting is zoveel mogelijk rekening gehouden met de natuurwaarden, en daarmee leefgebied van de steenmarter en de hazelworm. Er wordt zo min mogelijk aan de randen en houtopstanden van het plangebied gewerkt. De takkenrillen worden rondom de parkeerplaatsen gelegd om effecten hiervan op de naastgelegen bosschages af te schermen.

Het hoofgebouw, waar nu de steenmarter verblijft, kan redelijkerwijs niet geschikt blijven voor de steenmarter. een verblijf van deze soort in dit gebouw kan leiden tot overlast en is daarmee niet gewenst. Omdat de steenmarter wel aan stenen gebouwen gewend is, wordt een deel van de nieuwe verblijfplaatsen in steen uitgevoerd.

Daarnaast zou een aanpassing van de inrichting geen nieuwe positieve effecten hebben voor de steenmarter en de hazelworm. Er wordt ruim voldoende mitigatie uitgevoerd om de verblijfplaatsen te kunnen mitigeren, waardoor het terrein weer grootschalig geschikt wordt voor de steenmarter en de hazelworm.

De werkwijze is conform de eisen gesteld in het kennisdocument kleine marterachtigen en de handreiking kleine marters. Er wordt permante vervanging gerealiseerd ruim voorafgaand aan de werkzaamheden en de gebouwen worden voorafgaand aan de sloop ongeschikt gemaakt. Er is gekozen voor marterhopen. Ook voor het doden en verwonden van de hazelworm wordt de meest gunstige werkwijze toegepast. Er is in dit geval geen betere werkwijze voorhanden.

4.3.3 Planning

De planning is aangepast om zoveel als mogelijk rekening te houden met de kwetsbare periodes van de aanwezige soorten, middels het werken buiten de gevoelige periode dan wel het ongeschikt maken van de panden in een minder gevoelige periode. In deze situatie is er geen gunstigere oplossing voorhanden, waarbij het geheel ook

uitvoerbaar blijft voor de aannemer en de maatschappelijke functies welke gebruik maken van de bebouwing zo min mogelijk overlast zullen ondervinden.

4.4 Staat van instandhouding

Naast het voldoen aan een 'wettelijk belang' (6.2) en het ontbreken van alternatieven (6.3) is een derde voorwaarde voor vergunningsverlening dat de activiteit 'geen afbreuk doet aan de gunstige staat van instandhouding' van de betreffende (populatie van de) soort. Bij deze afweging gaat het niet meer om individuen maar om de populatie van een soort in een gebied.

6.4.1 Steenmarter

De steenmarter is een algemene, wijd verspreide soort welke een sterke opmars maakt in verspreiding en dichtheid. De soort ontwikkelt zich steeds sterker tot een binnenstedelijke soort. De landelijke en regionale staat van instandhouding van de steenmarter wordt in 2018 beoordeeld als gunstig (Arcadis, 16 mei 2018). Lokaal zijn geen trends bekend, maar er is geen reden om aan te nemen dat het in de omgeving van Berg en Dal slechter gaat met de steenmarter. Bij de werkzaamheden komt een geschikte verblijfplaats van de steenmarter te vervallen. Door te nemen mitigerende maatregelen worden eventuele negatieve effecten op de staat van instandhouding voldoende gemitigeerd. De gunstige staat van instandhouding van de steenmarter komt hiermee niet in het geding.

4.4.1 Hazelworm

Huidige situatie

De hazelworm komt voor op de pleistocene zandgronden en is met name algemeen in Zuid-Limburg en op de Veluwe en Utrechtse heuvelrug. Meer dan andere reptielen komt de soort ook voor in bos. (RAVON). De hazelworm kan in meerdere landschapstypes overleven, mits er maar voldoende voedsel (wormen, naaktslakken, spinnen) aanwezig is in de bodem. Er zijn geen grootschalige bedreigingen voor de soort voor de nabije toekomst bekend, alleen het verkeer en versnippering is een bekende doodsoorzaak voor deze soort. Door de relatief ruime habitatkeuze en de afwezigheid van grootschalige bedreigingen is het toekomstperspectief voor hazelworm als gunstig beoordeeld (expert judgement). Ook is de landelijke trend van de instandhouding van de hazelworm stabiel.

In Gelderland is de grootste aaneengesloten verspreidingskern van Nederland gelegen, in de Veluwe. Daaromheen zijn ook kleinere populaties aanwezig op de Oost-Veluwe, in de Gelderse Vallei, op stuwwallen (Nijmegen en Montferland) en verspreid in de Achterhoek. De populaties op en rond de Veluwe en op de stuwwallen (Nijmegen en Montferland) zijn vrijwel aaneengesloten en groot genoeg om ook op lange termijn te overleven. De hazelworm vertoont in de Gelderse aantalstrend nagenoeg dezelfde ontwikkeling als in de Nederlandse aantalstrend, dit ook omdat de Gelderse populatie de helft van de Nederlandse populatie omvat. Beide trends zijn voor de aantallen voor de laatste 10 jaar stabiel en gunstig

Volgend de NDFF zijn in de directe omgeving van het plangebied in totaal 299 waarnemingen van de hazelworm gedaan in een straal van 5 km rondom het plangebied. Dit geeft aan dat de hazelworm met enige regelmaat is waargenomen in de natuurgebieden rondom het plangebied. Echter is het lastig in te schatten hoe groot de populatie hazelwormen is in de directe omgeving van het plangebied.

Door te voorkomen dat dieren met de werkzaamheden worden gedood en ervoor te zorgen dat het leefgebied geschikt blijft voor de hazelworm, door het treffen van mitigerende maatregelen beschreven in paragraaf 5.2, vindt er geen negatief effect plaats op de lokale staat van instandhouding.

- fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.
- Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging (2017) Vleermuisprotocol 2017, maart 2017.

5 Verklarende woordenlijst

Activiteitenplan
Een activiteitenplan dient als begeleidend document voor een aanvraag omgevingsvergunning. In het activiteitenplan zijn maatregelen verwoord waarmee de functionaliteit van een rust- of verblijfplaats van een beschermde soort behouden blijft en schade aan individuen wordt voorkomen.

Expert Judgement
Inschatting van een deskundige op grond van zijn/haar kennis en ervaring.

Foerageerhabitat
Het gebied waarbinnen een soort voedsel zoekt.

Foerageren
Zoeken en vinden van voedsel door dieren (jachtgebied).

Functioneel leefgebied
Hiermee wordt het gebied dat is benodigd om de functionaliteit van een voortplantingsplaats of van een vaste rust- of verblijfplaats te behouden. Een nestlocatie of voortplantingsplaats kan bijvoorbeeld alleen succesvol functioneren, wanneer er voldoende habitat (schuilgelegenheid, voedsel etc.) van voldoende kwaliteit aanwezig is om te kunnen paren, eieren te leggen en jongen groot te brengen.

Gunstige staat van instandhouding
Er is sprake van een gunstige staat van instandhouding van een soort of habitattype als de omstandigheden waarin de soort of het habitattype voorkomt perspectief bieden op een duurzaam voortbestaan van die soort of dat habitattype.

Habitat
Omvat de plaatsen waar een bepaald organisme voorkomt doordat de abiotische en biotische factoren (niet levende en levende natuur) van die plaatsen voldoen aan de eisen en toleranties die het organisme stelt om te kunnen overleven, groeien en zich voortplanten.

Mitigerende maatregelen
Maatregelen die negatieve effecten bij een ingreep voorkomen of reduceren.

Omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit
De Omgevingswet bevat vergunningsplichtige gevallen rondom activiteiten die de natuur betreffen. Deze zijn gemaakt om plant- en diersoorten die vrij in het wild leven te beschermen. Onder bepaalde voorwaarden mogen de activiteiten wel doorgaan, daarvoor kan een omgevingsvergunning benodigd zijn. Een omgevingsvergunning is een besluit waarbij in een individueel concreet geval een uitzondering op een wettelijk verbod wordt gemaakt.

Populatie
Een biologische populatie is een groep individuen van dezelfde soort die zich onderling voortplant en als zodanig geïsoleerd is van andere zulke groepen.

Vaste rust- of verblijfplaats
Een plek binnen het leefgebied van een soort die essentieel is voor de levenscyclus van een individu. De Omgevingswet omschrijft niet exact wat een vaste rust- of verblijfplaats is. Dit is soortafhankelijk.

movares

smart
urban
engineering

movares smart urban engineering

Notitie Vliegend Hert

Dekkerswald

Status: Concept | Datum: 07-04-2026 | Kenmerk: BO-26004064

Colofon

Opdrachtgever	ZZG Zorggroep
Datum	07-04-2026
Projectnummer	P07163
Ondertekenaar	Renske Boelens renske.boelens@movares.nl
Projectteam	RBo, RdM, LBo
Bron kaft	RdM
Kenmerk	BO-26004064

Aanleiding
In onderstaande memo is uiteengezet in hoeverre de maatregelen ter bevordering en in stand houding van het Vliegend hert, zoals genoemd in diverse actie- en beheerplannen gevolgd zijn bij de totstandkoming van het Versterkingsplan Dekkerswald.
De aanleiding hiervoor is (mede) de ingediende zienswijze van WMG over de verhouding tussen de maatregelen zoals voorgesteld in het Actieplan Vliegend Hert uit 2008 en het versterkingsplan dan wel opgenomen planregels in het TAM-Omgevingsplan.

Actieplan Vliegend hert (2008-2023)
Het actieplan uit 2008 richt zich voornamelijk op (zie figuur 1 voor visualisatie):

- het verbeteren en uitbreiden van leefgebied (deels op terrein van ZZG, bij de parkeerplaats achter de bebouwing van Parklaan 70);
- het aanleggen van verbindingszones (deels op gronden van KHO die door Bosgroep Midden Nederland worden beheerd);
- het realiseren van potentiële leefgebieden verder in het noorden en zuiden (grotendeels op gronden van Staatsbosbeheer).

De voorgestelde maatregelen uit dit actieplan zijn gevisualiseerd op de kaarten o de navolgende pagina.

In de gebieden 3 en 4 zijn dat lijnvormige structuren waar per strekkende 100 meter 2 eiken met een diameter van minimaal 40 centimeter omgezaagd dienen te worden, waarbij de wortelkluit achterblijft en een deel van het hout wordt ingegraven als toekomstige ontwikkelingsplek voor de larven. Daarnaast dient per strekkende 100 meter tenminste 1 eik, het liefst met een grotere diameter geknot te worden.

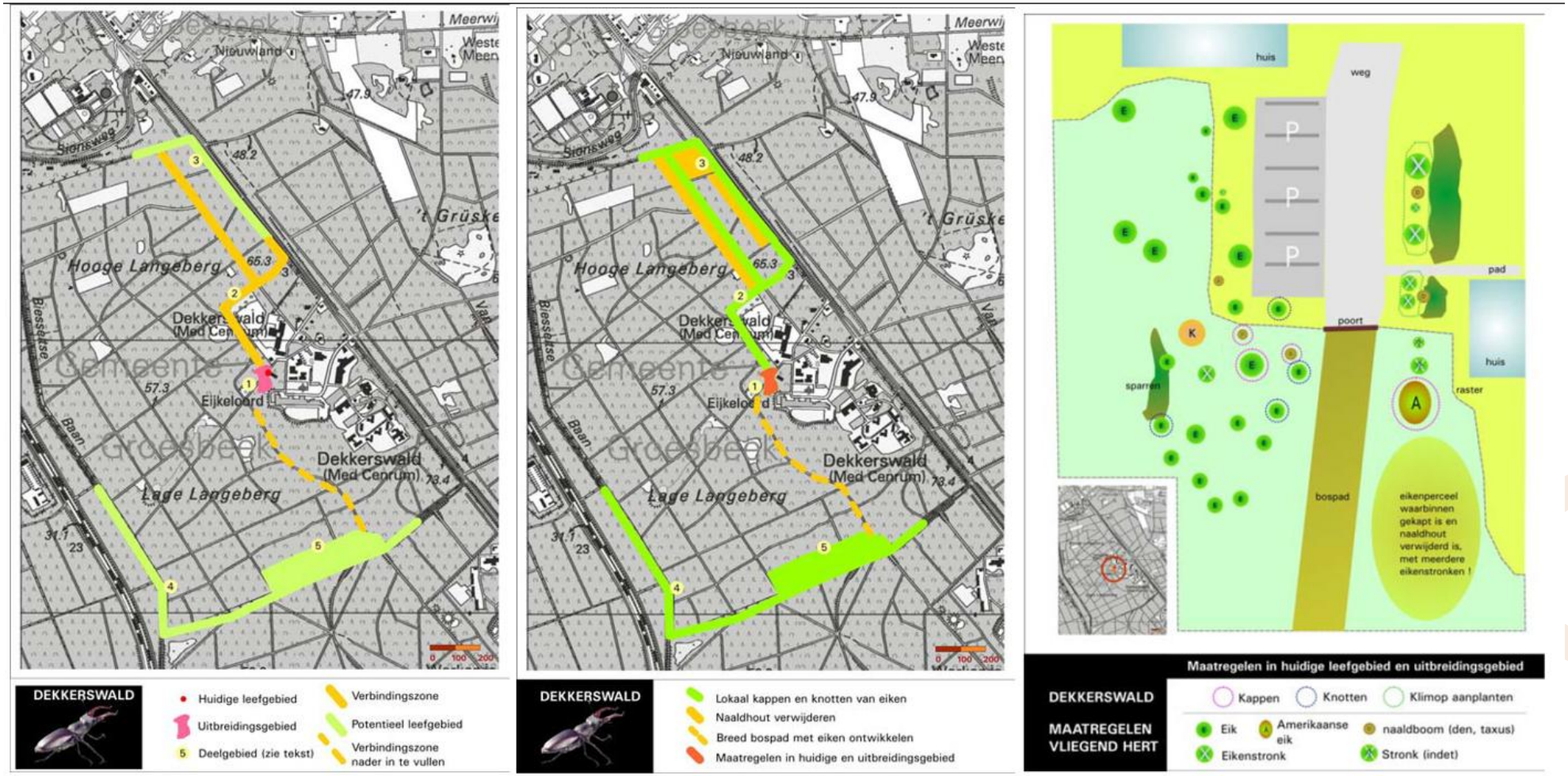
Daarnaast dienen er eiken aangeplant te worden om ook op de lange termijn het voortbestaan van de populatie te kunnen waarborgen. Voor het creëren van een open bos is het gewenst de aanliggende stukken met naaldhout of struiken terug te zetten. Daardoor is er meer zoninstraling op de eiken en is er voor de mannetjes van het Vliegend hert meer gelegenheid om rond te vliegen.

Het deelgebied 5 bevat naast de lijnvormige eikenwallen langs het pad ook een eikenperceel met hier en daar een den. Dit bos dient open gekapt te worden, per 5 eikenbomen mag er 1 blijven staan, de andere 4 worden geveld. Wederom kan een deel van het hout ingegraven worden. Ook is het raadzaam 1 of 2 eiken te knotten.

In de deelgebieden 2 en 6 zal het in eerste instantie moeilijk zijn een verbindingszone aan te leggen.

Toch is dit van vitaal belang voor het overleven van de populatie op het terrein van het Dekkerswald, die momenteel geen uitwijkmogelijkheden heeft. Om bij de potentieel geschikte leefgebieden (nr.'s 3, 4 & 5) te kunnen komen zal het tussenliggende gebied dusdanig ingericht moeten worden dat de dieren zich daarheen kunnen verspreiden. Idealiter wordt er een mooie structuurrijke bosrand ontwikkeld, voornamelijk bestaand uit eik en met voldoende dood hout. Dat betekent dat er eiken aangeplant moeten worden en dus een deel van het bos omgevormd zal moeten worden.

De uitvoering van deze maatregelen is opgepakt door Bosgroep Midden Nederland in 2010, zowel binnen als buiten het ontwikkelgebied. In een brief uit 2024 van Bosgroep Midden Nederland (zie bijlage) beschrijft de heer Westerhof hoe deze maatregelen zijn uitgevoerd (zie volgende alinea).

Figuur 1: Kaarten visualisatie voorgestelde maatregelen Actieplan Vliegend Hert (2008)

Bosgroep Midden Nederland
De Bosgroep Midden Nederland constateert dat in 2024 zonder twijfel te stellen is dat de in 2010 uitgevoerde herstelmaatregelen hebben geleid tot het behouden en versterken van de op Dekkerswald aanwezige populatie Vliegend hert en dat deze steeds meer gebruik maakt van het hiervoor geschikt gemaakte leefgebied (zie memo Ing. P. Westerhof, Bosgroep Midden Nederland, Ede 24 juli 2024 en bijlagen daarbij). Deze omschrijving komt overeen met de beschrijving van de maatregelen die in het natuurbeheerplan van Dekkerswald (2010) zijn benoemd. Aanvullend daarop is vermeld dat periodiek onderhoud in de vorm van ringen en kandelaberen van eiken sinds 2010 iedere 4 à 5 jaar is uitgevoerd. De laatste keer was in 2023. Daarnaast is er jaarlijks gemonitord, waaruit blijkt dat de populatie vliegend hert juist vooruitgaat.

Blauwe markering op boom
In de aan te leggen verbindingszone voor het Vliegend Hert zijn 5 bomen met blauwe verf gemarkeerd. De markering is aangebracht rondom de stam op borsthoogte. Deze 5 bomen worden gekandelaberd (verwijderen van kroon en zijtakken) om te voorzien in voedsel voor het Vliegend Hert. Op figuur 2 is de locatie van de te snoeien bomen aangegeven. Aanvullend wordt bij de poel ook nog een Amerikaanse eik gekandelaberd. Deze staat op de lijst om te worden verwijderd maar blijkt een spechtengat te hebben en mag dus niet worden gezaagd.

Rode markering op boom
De bomen voorzien van een rood blesmerk (2 rode strepen op borsthoogte op de stam) worden allen verwijderd. In totaal worden ongeveer 250 bomen geveld. Het gaat om de volgende soorten en aantallen:

Fijnspar	63 stuks
Douglas	71 stuks
Inlandse eik	49 stuks
Grove den	88 stuks
Amerikaanse eik	8 stuks (1 x houtveling???)
Japanse lariks	4 stuks
Berk	2 stuks
Tamme kastanje	1 exemplaar (mog. houtveiling)
Beuk	11 stuks
Tsuga	5 stuks

Het te zagen loofhout is grotendeels brandhout. Een groot gedeelte van de eikenstammen wordt na vellen ingegraven. Het te zagen naaldhout is voornamelijk vezelhout. Daarnaast worden enkele zwaardere exemplaren lariks en douglas verwijderd. Deze worden lang laten (langhout Willemsen). Verder worden nog enkele bomen gezaagd ten behoeve van de Nederlandse Rondhoutveiling.

Blauw gemarkeerde piketten
Rondom de stronken waar een blauw piketpaaltje is geplaatst worden een aantal klimopplanten geplant. Per stronk worden 5 stuks geplant. Bij het planten dient voorzichtig te werk te worden gegaan in verband met de aanwezigheid van de larven van het vliegend hert in de grond onder de stronk. In totaal worden er 85 stuks klimop geplant rondom 17 verschillende stronken.

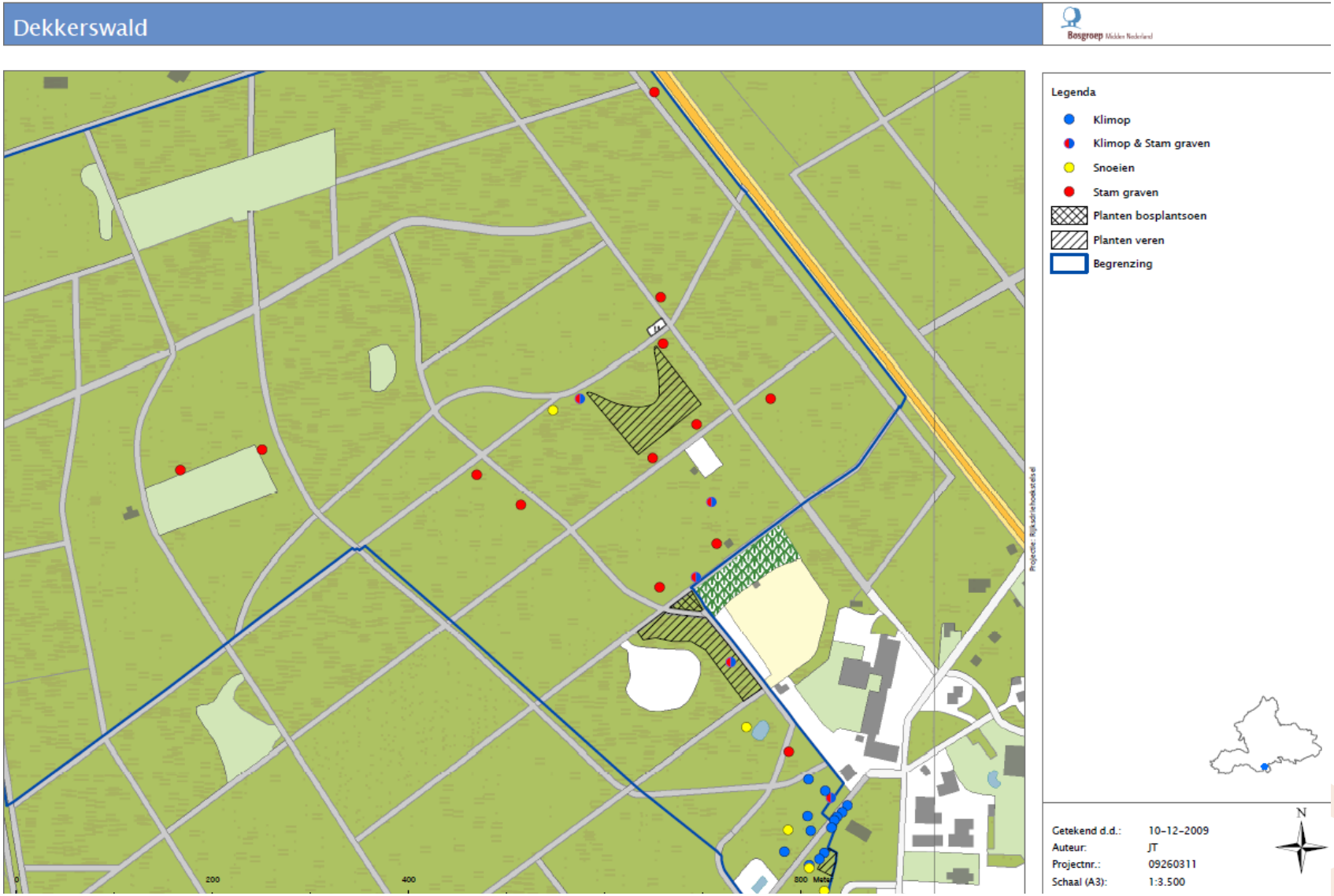
Rood gemarkeerde piketten
In de nabijheid van rode piketten wordt een stronk inlands eiken ingegraven. Dit gebeurt op de meest voor de hand liggende plek in de directe nabijheid van het piketpaaltje. Er wordt niet in de wallen gegraven en ook niet in de nabijheid van holen en de voortplantingsplek van het vliegend hert. Voor het ingraven van stronken wordt een lengte tussen de 2 en 4 meter gebruikt. Voorkeur gaat uit naar delen waar takkransen in aanwezig zijn. Dit zijn voor de industrie de minst waardevolle delen en juist dele delen zullen eerder gaan rotten in de grond.

De blauw-rode piketten betekenen een combinatie van bovenstaande maatregelen. Hier wordt zowel klimop om de stobbe geplant als een stam ingegraven.

Herplant
In de drie verschillende open plekken worden in totaal 275 eikenveren geplant. De eiken worden voorzien van een wildbeschermingskoker ter voorkoming van vraatschade. Ter voorbereiding op de plantwerkzaamheden wordt de bodem geklepeld. Hierin wordt ook het bij de dunningswerkzaamheden vrijgekomen tak en tophout zoveel mogelijk meegenomen.
In de drie verjongingsgroepen worden de volgende aantallen geplant:

Gat A:	15 zomereiken
Gat B:	100 zomereiken en 100 stuks bosplantsoen
Gat C:	155 zomereiken

De laatste 5 eiken worden in een rij geplant langs de Nijmeegse baan op de locatie waar enige tijd geleden een zware beuk is geveld. De onderlinge plantafstand bezien vanuit het middelpunt van de open plek is 4 meter.

Figuur 2: Reeds uitgevoerde maatregelen met betrekking tot het vliegend hert uitgevoerd door Bosgroep Midden Nederland

Doorwerking en uitwerking in Versterkingsplan Dekkerswald (*Reactie wUrck en Movares)*

Wat betreft maatregelen binnen de ontwikkellocatie (aansluitend op het actieplan) wordt het leefgebied van het vliegend hert verder versterkt in het noordwestelijke gedeelte van het plan. Op enkele locaties in het noorden en noordwesten van Dekkerswald wordt eikenhakhout gerealiseerd, juist nabij de routes die als verbindingszones zijn aangeduid in het actieplan en nabij de vastgestelde en vermoedelijke voortplantingsplaatsenIn figuur 3 zijn de voortplantingslocatie en de aangetroffen verblijfslocatie met rood aangegeven. De oranje gebieden betreffen nieuw eikenhakhout in combinatie met poelen. De groene cirkels geven de transformatie van naaldbos naar loofbos weer, eveneens met een hakhoutregime. Deze maatregelen worden gefaseerd uitgevoerd en kunnen direct na uitvoering al effect hebben voor het vliegend hert. De blauwe lijn in het zuiden van figuur 3 markeert de ontwikkelingszone zoals opgenomen in het Actieplan 2008–2023. Daarnaast gelden voor het hele terrein volgende maatregelen die eveneens een positief effect hebben:

- takkenrillen langs bosranden (aka dood hout laten liggen en ingraven);
- bosranden met mantel- en zoomvegetatie (betere zoninstraling in de bosrand);
- het omvormen van naaldbos naar loofbos (o.a. eiken).

In figuur 4 is de themakaart ecologie weergegeven waarbij de voorgenomen maatregelen in kaart zijn gebracht.

Conclusie

Gelet op het bovenstaande kan geconstateerd worden dat de getroffen/reeds uitgevoerde maatregelen ter bescherming en bevordering van het Vliegend Hert in combinatie met de voorgestelde maatregelen uit het versterkingsplan evident een bijdrage leveren aan de instandhouding en versterking van het leefgebied van het Vliegend Hert. Bijstellen van de voorgestelde maatregelen in het Versterkingsplan is niet strikt noodzakelijk om aan te tonen dat er met het ontwikkelingsplan voor Dekkerswald sprake is van een evenwichtige toedeling van functies aan locaties. De uitvoering van de maatregelen zoals voorgesteld in het Versterkingsplan zijn voorwaardelijk verplichtend gekoppeld aan de ontwikkelmogelijkheden uit het TAM-Omgevingsplan en zijn als zodanig dan ook juridisch-planologisch geborgd.

Overleg met WMG op 23-03-2026 *(aanwezig ZZG, wUrck en Movares)*

Binnen het overleg met Werkgroep Milieubeheer Groesbeek, dat heeft plaatsgevonden op 23 maart 2026, is een toelichting gegeven op de bestaande plannen met betrekking tot de ecologie binnen de grenzen van Dekkerswald. Vanuit WMG is de vraag gesteld hoe deze plannen zich verhouden tot het Actieplan Vliegend Hert (2008–2023). Hierbij is verwezen naar waarnemingen uit de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF), waaruit blijkt dat KHO (via Bosgroep) als uitvoerende partij heeft gehandeld en dat de in het actieplan opgenomen maatregelen reeds zijn uitgevoerd en effect lijken te hebben.

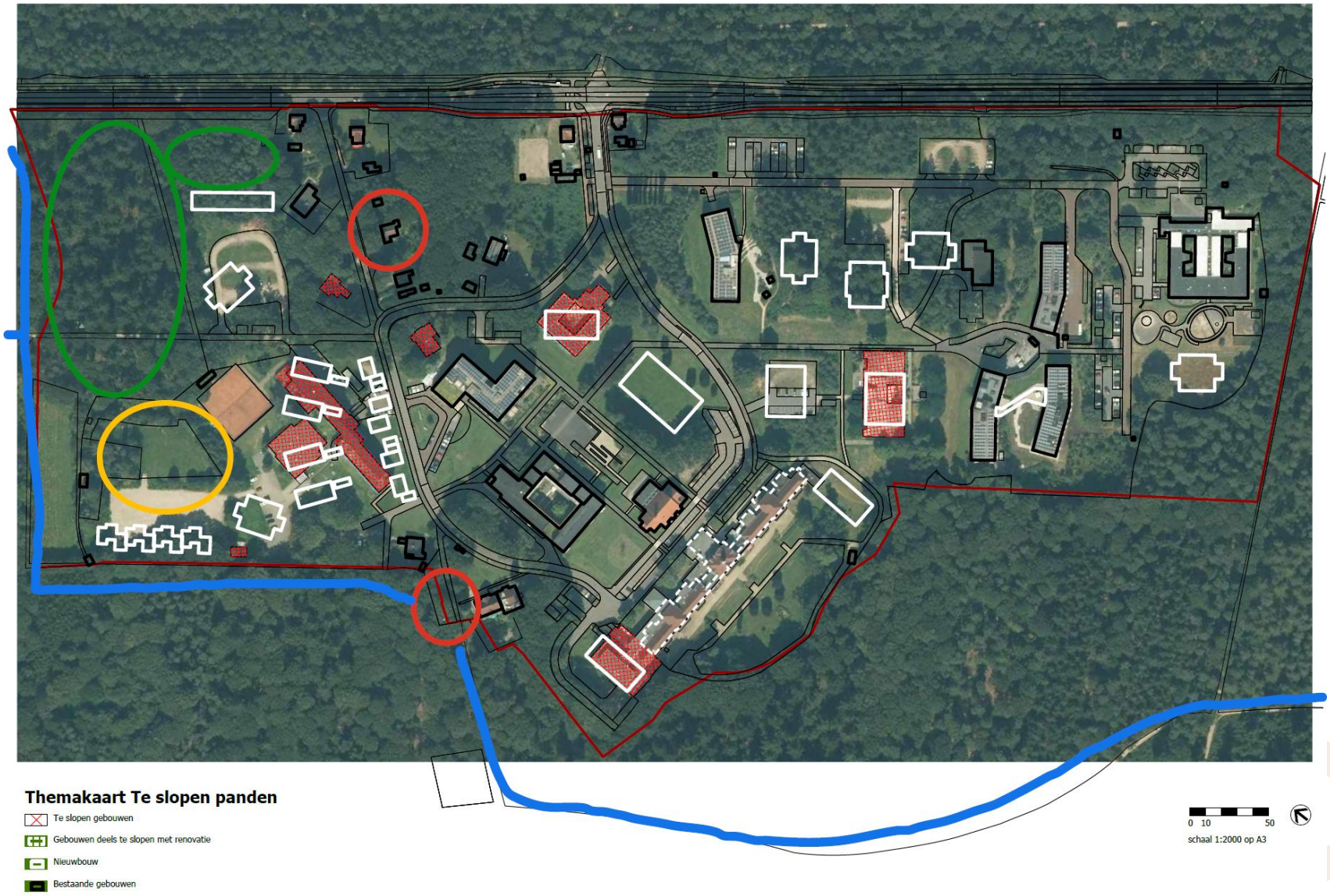
Vervolgens is met WMG gesproken over de huidige plannen binnen Dekkerswald en de mogelijkheden om aanvullende maatregelen te treffen ter versterking en verbinding van het leefgebied van het vliegend hert. De gele cirkel in figuur 3 geeft aan dat op gronden van ZZG kansen liggen om het leefgebied verder te versterken.

In combinatie met maatregelen ter vermindering van natuurbrandrisico's kan ZZG hier tevens aanpassingen doorvoeren die bijdragen aan de versterking van het leefgebied van het vliegend hert.

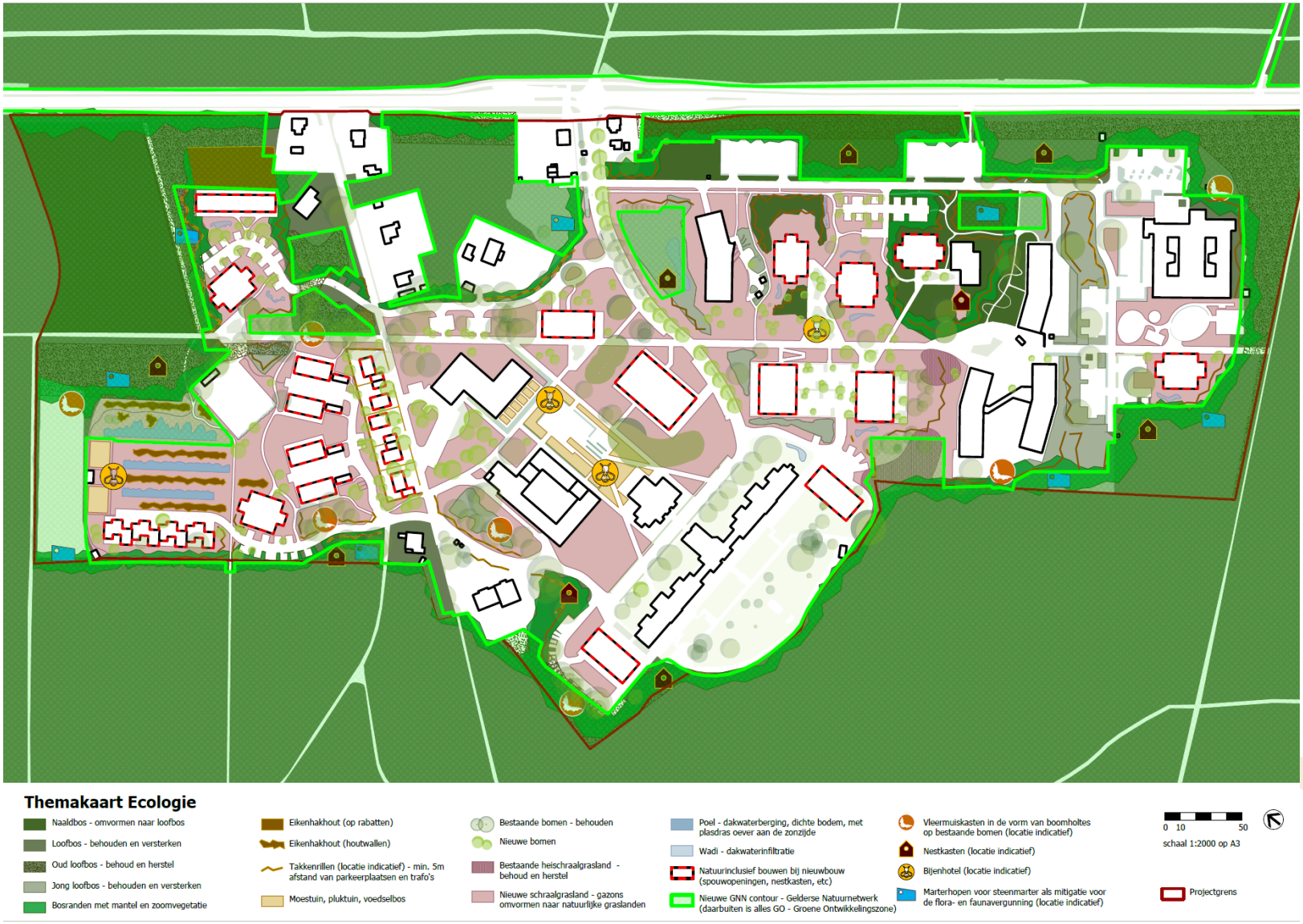
Overleg VNC op 30-03-2026 *(aanwezig; ZZG, wUrck en Movares)*

Binnen een overleg met het Nederlands Cultuurlandschap dat heeft plaatsgevonden op 30 maart 2026 zijn de tot nu toe genomen acties voor het vliegend hert binnen en in de directe omgeving van Dekkerswald en voorliggende notitie is toegelicht. Daarnaast heeft het ZZG de eigendomssituatie van de omliggende bospercelen toegelicht. Enkel de gronden binnen het Dekkerswald zijn in eigendom van het ZZG, de omliggende bospercelen zijn in eigendom van Katholieke Hersteloorden (KHO).

VNC heeft in het gesprek aangegeven graag in overleg te gaan met alle stakeholders welke binnen en rond Dekkerswald bospercelen in eigendomen hebben (ZZG, KHO, Staatsbosbeheer, de Bosgroep en Provincie Gelderland) om tot een vernieuwd actieplan voor het vliegend hert te komen. ZZG heeft hier positief op gereageerd en geeft aan bereidt te zijn hieraan mee te werken.

Figuur 3: Plangebied met aangetroffen waarnemingen van het vliegend hert (rood omrand) en locaties met extra te treffen matregelen

Figuur 4: Themakaart ecologie met voorgenomen maatregelen

Bronnen

- Westerhof, P. 24 juli 2024. Memo Vliegend hert op Dekkerswald. Bosgroep Midden Nederland.
- Smit, J.T. & R.F.M. Krekels 2008. Vliegend hert in het Rijk van Nijmegen, Actieplan 2009-2013. – EIS-Nederland en Bureau Natuurbalans - Limes Divergens, Leiden – Nijmegen.
- Smit, J.T. 2005. Vliegend hert in het Rijk van Nijmegen.

movares

smart
urban
engineering

Landgoed Dekkerswald

Eigendom van de stichting KHO Dekkerswald

Vliegend hert op Dekkerswald

In 2008 hebben EIS en Natuurbalans een onderzoek uitgevoerd naar de aanwezigheid van Vliegend hert in het Rijk van Nijmegen. Een van de in dit gebied aanwezige populaties bevindt zich op landgoed Dekkerswald. De populatie op Dekkerswald heeft het volgens de rapportage heel zwaar en de populatie dreigt, zonder gerichte maatregelen te gaan verdwijnen. In het actieplan staan een aantal maatregelen voorgesteld. Het rapport is als bijlage bijgevoegd. De aanleiding voor het actieplan was een in 2005 door EIS uitgevoerde inventarisatie. Deze is ook als bijlage bijgevoegd (bijlage 2).

In 2009 is door de Bosgroep Midden Nederland op basis van dit actieplan, een herstelplan gemaakt om het leefgebied van het vliegend hert te versterken en de populatie op landgoed Dekkerswald, een voor de soort geschikt leefgebied te bieden. Dit is gedaan met financiering vanuit de Vlinderstichting. De daadwerkelijke uitvoering van het plan heeft in 2010 plaats gevonden. De werkomschrijving, als onderdeel van het herstelplan, opgesteld door de Bosgroep Midden Nederland is als bijlage 3 bijgevoegd. Er zijn 5 eiken gekandelaberd, ruim 20 stammen, variërend in lengte, zijn ingegraven en 17 stronken zijn rondom beplant met klimop. Ook de kaart is als bijlage bijgevoegd.

Naast het uitvoeren van de bovengenoemde maatregelen is ten behoeve van het versterken van het leefgebied en het behoud hiervan op Dekkerswald sinds 2010 ruim 5 ha. bos aangemerkt als bosreservaat. In dit deel van het bos worden sinds 2010 geen maatregelen uitgevoerd anders dan die noodzakelijk/ wenselijk zijn voor de instandhouding van het leefgebied van het vliegend hert. In 2018 is het areaal bosreservaat vergroot naar in totaal 20 ha. Deze gebieden staan op het natuurbeheerplan van de provincie Gelderland ingetekend als natuurbos, N15.02 (dennen-, eiken-, en beukenbos). De meest recente kaart is als bijlage 5 bijgevoegd. De delen die hiervoor zijn aangewezen zijn de op het landgoed aanwezige eikenopstanden, veelal voormalig hakhout dat al meer dan 80 jaar niet meer is afgezet. De aanwijzing als natuurbos is gedaan om het als leefgebied aangewezen bos zowel op de korte als langere termijn ook als zodanig in stand te houden. Dit alles is ook vastgelegd in het vingerende beheerplan dat in 2023 is opgesteld.

Als onderdeel van het herstelplan Vliegend hert zijn in 2010, zoals eerder vermeld, op meerdere plaatsen eiken geringd en eiken gekandelaberd. Deze maatregel is sinds 2010 ieder 4/5 jaar herhaald. De reden van de maatregel is dat de dode bomen, en dan met name de dode wortels een broedplek zijn voor de kevers. De bomen die zij gekandelaberd, zijn een belangrijke voedselbron voor de kevers zelf. Door steeds opnieuw een aantal bomen te ringen en

kandelaberen is er ook telkens nieuwe aanwas van dergelijke bomen. De bomen die in 2010 zijn gekandelaberd, zijn ondertussen afgestorven en op deze manier houden we het aandeel dode eiken maar ook het aandeel bomen die als voedselbron dienen op pijl. Deze maatregel zal, als onderdeel van de reguliere houtoogst op Dekkerswald, steeds terug keren. Dit is als zodanig in de meerjarenbegroting opgenomen. De laatste keer dat deze maatregel is uitgevoerd is geweest in 2023.

Sinds 2010 wordt er jaarlijks gemonitord en zijn de eerste waarnemingen gedaan in het gebied dat destijds als leefgebied voor het vliegend hert is aangemerkt. De soort lijkt zich steeds verder te verspreiden, het gaat niet heel erg snel maar in dit geval is geduld een schone zaak. Het uiteindelijke doel is om de populatie Dekkerswald te verbinden met de populatie Sionshof, waarbij de eikenopstanden op Dekkerswald als leefgebied in stand worden gehouden.

In 2024 is zonder twijfel te stellen dat de in 2010 uitgevoerde herstelmaatregelen hebben geleid tot het behouden en versterken van de op Dekkerswald aanwezige populatie en dat deze steeds meer gebruik maakt van het hiervoor geschikt gemaakte leefgebied.

Ede, 24 juli 2024

Ing. P. Westerhof

Bosgroep Midden Nederland

Literatuurlijst

Vliegend hert in het Rijk van Nijmegen; Actieplan 2009-2013; John Smit & Rene Krekels.

Vliegend hert in het Rijk van Nijmegen; 2005; John Smit

Bijlage 1:

Vliegend hert in het Rijk van Nijmegen; Actieplan 2009-2013

ACTIEPLAN 2009 - 2013

VLIEGEND HERT

in het RIJK VAN NIJMEGEN

provincie GELDERLAND

EIS

VLIEGEND HERT IN HET RIJK VAN NIJMEGEN

ACTIEPLAN 2009 - 2013

John Smit & René Krekels

EIS stichting european invertebrate survey nederland

Centraal bureau EIS-Nederland

Postbus 9517, 2300 RA Leiden
Tel : (071) 568 75 94
e-mail: smitj@naturalis.nl

natuur BALANS limes DIVERGENS

Bureau Natuurbalans - Limes Divergens B.V.

Postbus 31070, 6503 CB Nijmegen
Tel: (024) 352 88 01 / 352 88 02
e-mail: krekels@natuurbalans.nl

Colofon

© 2008 EIS-Nederland en Bureau Natuurbalans - Limes Divergens BV, Leiden – Nijmegen

Rapportnummer: EIS2008-06

Tekst en samenstelling: John Smit & René Krekels

In opdracht van: Provincie Gelderland

Foto omslag: Dekkerswald en resten van door vogels gepredeerde vliegende herten.

Wijze van citeren: Smit, J.T. & R.F.M. Krekels 2008. Vliegend hert in het Rijk van Nijmegen, Actieplan 2009-2013. – EIS-Nederland en Bureau Natuurbalans - Limes Divergens, Leiden – Nijmegen.

INHOUDSOPGAVE

1. INHOUDSOPGAVE 5
2. SAMENVATTING 7
3. INLEIDING 9
4. METHODE 9
5. VLIEGEND HERT IN HET RIJK VAN NIJMEGEN 11
5.1. HEILIG LANDSTICHTING 13
Gebiedsbeschrijving 13
Knelpunten en maatregelen 13
5.2. DEKKERSWALD 21
Gebiedsbeschrijving 21
Knelpunten 21
6. MONITORINGPLAN 27
7. REFERENTIES 28

SAMENVATTING

Het vliegend hert is een beschermde keversoort met een lange ontwikkelingsduur tot volwassen insect, minimaal 4 tot zo'n 8 jaar, en een beperkte verspreidingscapaciteit. Deze beide facetten maken haar tot een kwetsbare soort. Daar komt bij dat de weinige vindplaatsen veelal geïsoleerd liggen waardoor de soort extra kwetsbaar is.

Het oorspronkelijke verspreidingsgebied van het vliegend hert in Nederland is de afgelopen decennia teruggedrongen tot vier kerngebieden. Twee hiervan liggen in ieder geval deels in de provincie Gelderland, waarmee deze provincie een centrale rol voor het behoud van deze soort inneemt. In een eerder onderzoek is reeds een beschermingsplan voor het kerngebied de Veluwe opgesteld (Smit & Krekels 2008a). In dit voorliggende rapport wordt een actieplan gepresenteerd voor het Gelderse deel van het kerngebied het Rijk van Nijmegen.

Binnen dit gebied zijn twee leefgebieden te onderscheiden; de Heilig Landstichting en Dekkerswald. Het eerste leefgebied bevat verschillende populaties, waarvan echter van geen enkele de exacte locatie van de voortplantingsplekken bekend is. Het leefgebied Dekkerswald bevat slechts één populatie, waarvan wel de voortplantingsplek bekend is. Deze staat al enkele jaren onder grote druk, het is dan ook absoluut noodzakelijk dat op deze plek zo snel mogelijk maatregelen getroffen worden. Deze plek wordt dan ook uitgebreider behandeld dan de overige deelgebieden.

Het uiteindelijke streefbeeld is om de verschillende leefgebieden binnen het Gelderse deel te verbinden met de populaties in het Limburgse deel, rond de Sint Jansberg en aan de zuidrand van het Reichswald. Op deze manier wordt er een groot verspreidingsgebied gecreëerd in het Rijk van Nijmegen, waarbij met behulp van de verbindingszones uitwisseling tussen de verschillende populaties mogelijk is en het areaal aan geschikt biotoop uitgebreid wordt.

Het doel van het voorliggende rapport is het duurzaam behouden van de populaties in de huidige leefgebieden in het Gelderse deel van het Rijk van Nijmegen. De focus ligt met name op het verstevigen van de huidige populaties en het onderling verbinden hiervan. Veel van de populaties in het Rijk van Nijmegen zijn te vinden in bosranden, houtwallen en tuinen.

De in dit rapport voorgestelde maatregelen vormen de basis voor het behoud van het vliegend hert in het Rijk van Nijmegen. Het juiste beheer van houtwallen, bosranden en natuurgebieden zal dankzij de verschillende beherende instanties vorm moeten krijgen. Gezien de verspreiding van het vliegend hert zal de uitvoering over de grenzen van de formeel aangewezen natuurgebieden heen moeten reiken. Voorlichting aan beheerders en particulieren zal de uitvoering van de voorgestelde maatregelen zeer ten goede komen.

INLEIDING

Het vliegend hert is vertegenwoordigd op bijlage II van de Habitatrichtlijn en opgenomen als beschermde soort op de Flora en Faunawet. De lange ontwikkelingsduur tot volwassen insect, minimaal 4 tot zo'n 8 jaar, en de beperkte verspreidingscapaciteit maken haar tot een kwetsbare soort.

Het oorspronkelijke verspreidingsgebied van het vliegend hert in Nederland is de afgelopen decennia teruggedrongen tot vier kerngebieden. Waarbij in 2008 is vast te komen staan dat er in midden Limburg ook nog een vijfde leefgebied van het vliegend hert aanwezig is, zei het dat de soort er maar zeer sporadisch wordt waargenomen. Twee van de kerngebieden liggen in Gelderland, het Rijk van Nijmegen en de Veluwe, waarmee deze provincie een centrale rol inneemt in het behoud van deze soort in Nederland. Het verspreidingsgebied op de Veluwe is de grootste in Nederland en herbergt ook de meeste populaties. Het verspreidingsgebied in het Rijk van Nijmegen loopt door in Limburg, met enkele waarnemingen rond de Sint Jansberg en een sterke populatie aan de zuidrand van het Duitse Reichswald. Idealiter worden deze verschillende populaties op den duur met elkaar verbonden zodat er een aaneengesloten leefgebied ontstaat waarbij de mogelijkheid gecreëerd wordt tot uitwisseling tussen de populaties.

In 2008 heeft de stichting European Invertebrate Survey – Nederland (EIS) in samenwerking met bureau Natuurbalans – Limes Divergens BV, in opdracht van de provincie Gelderland, een eerste onderzoek uitgevoerd naar het voorkomen van Vliegend hert in het Gelderse deel van het verspreidingsgebied het Rijk van Nijmegen. In voorliggend rapport worden de beide onderscheiden leefgebieden behandeld met concreet geformuleerde maatregelen per (potentieel) deelgebied.

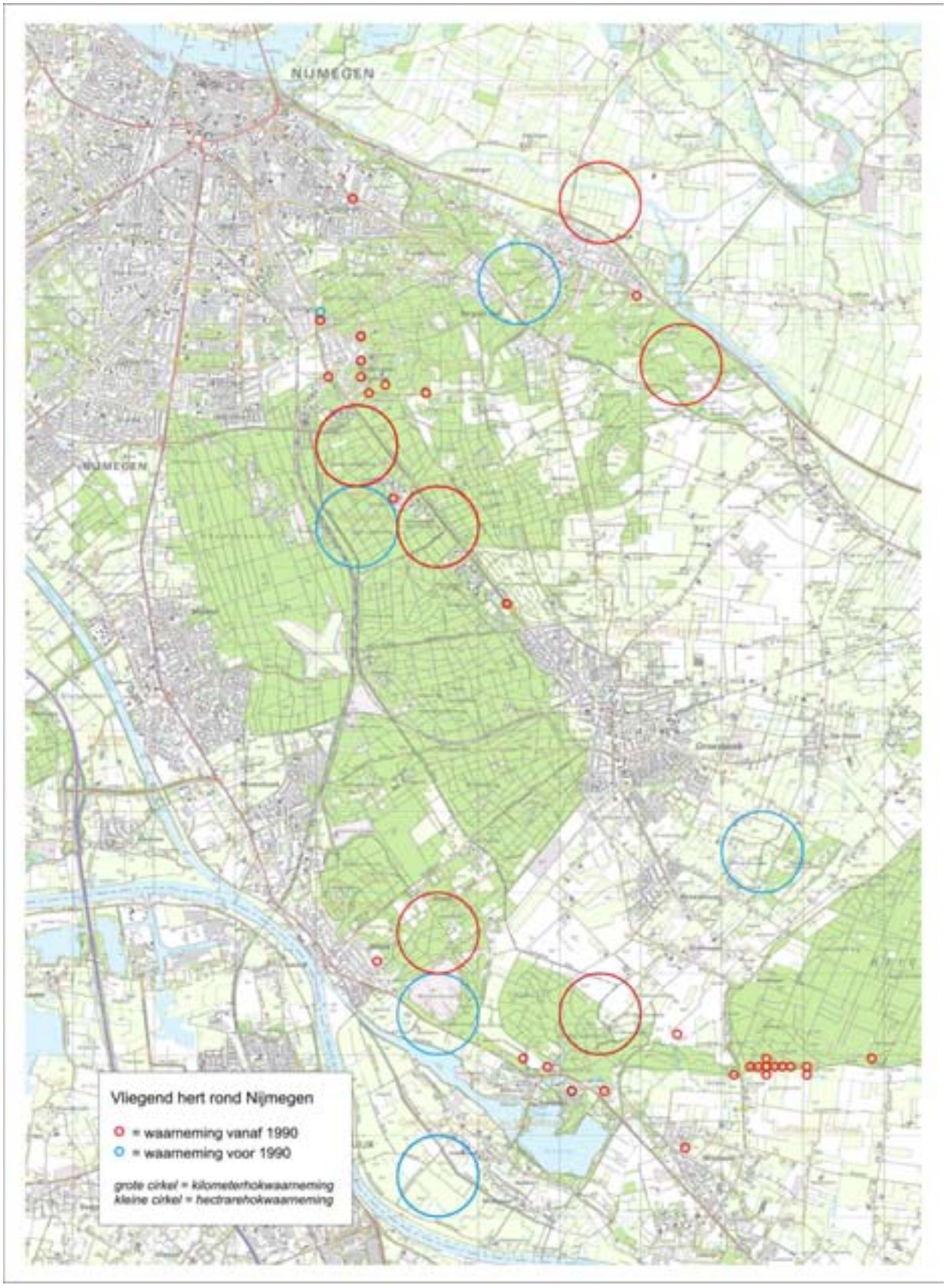
Voor een overzicht van de landelijke verspreiding, de biologie, ecologie, knelpunten en maatregelen met betrekking tot het vliegend hert wordt verwezen naar het eerder gepubliceerde beschermingsplan voor het vliegend hert op de Veluwe (Smit & Krekels 2008a).

METHODE

Voor de opsplitsing in de twee leefgebieden is uitgegaan van de concentraties van waarnemingen aanwezig in het databestand van EIS-Nederland, gecombineerd met de opgedane kennis in de afgelopen jaren van de aanwezigheid van voortplantingspopulaties (Smit 2005, Smit & Krekels 2006) en aanvullende informatie van geïnterviewde omwonenden.

Per leefgebied zijn alle plekken bezocht waar de soort is waargenomen. Daarnaast is er in de tussenliggende gebieden gekeken of en hoe deze verschillende deelgebieden met elkaar te verbinden zijn. Hiertoe worden per leefgebied de deelgebieden besproken met de bijbehorende knelpunten en maatregelen.

Voor een overzicht van de verschillende knelpunten en maatregelen die in het algemeen gelden voor het vliegend hert in Nederland verwijzen we naar de eerder gepubliceerde beschermingsplannen van de Veluwe en Mander (Smit & krekels 2008a, 2008b). Voor de maatregelen in bossen, bosranden, houtwallen en houtsingels verwijzen we naar Veling et al. (2004).

NIJMEGEN
NIJMEGEN
Vliegend hert rond Nijmegen
= waarneming vanaf 1990
= waarneming voor 1990
grote cirkel = kilometerhokwaarneming
kleine cirkel = hectarehokwaarneming

VLIEGEND HERT IN HET RIJK VAN NIJMEGEN

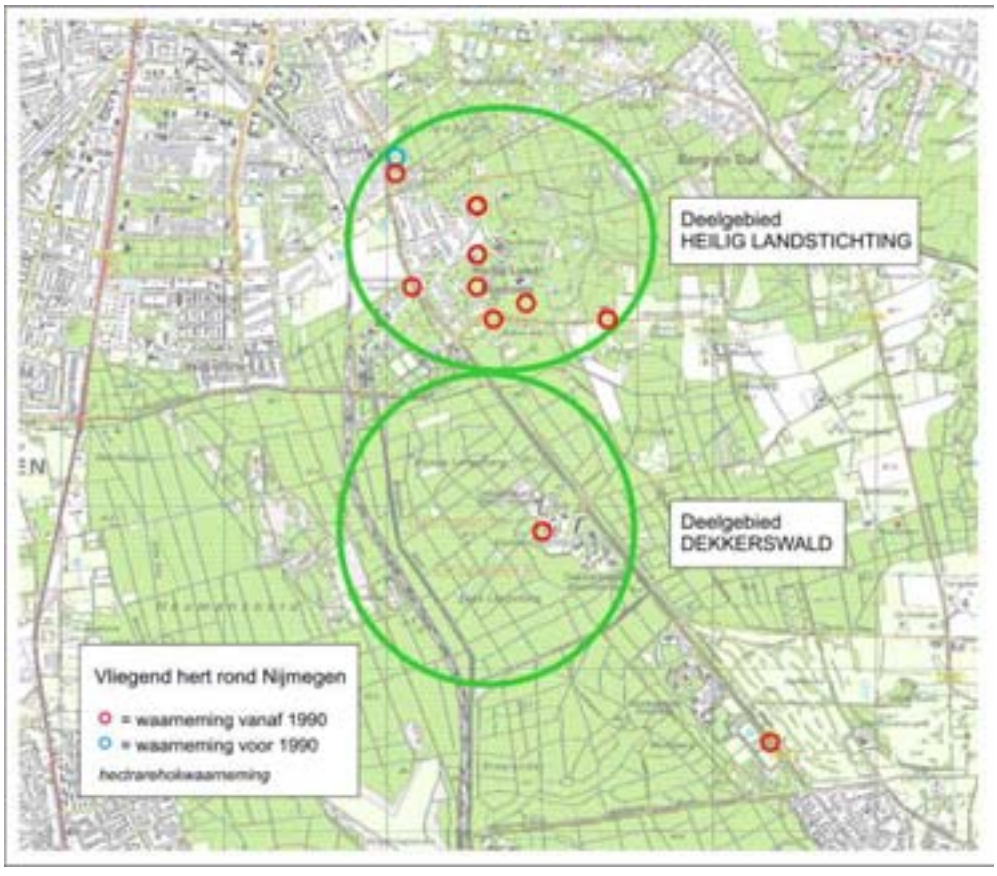
Het kerngebied Rijk van Nijmegen ligt voor een deel in Gelderland en voor een deel in Limburg. Het gebied strekt zich uit van de oostkant van Nijmegen, op de stuwwal tot aan de zuidrand van het Reichswald (Smit 2005, Smit & Krekels 2006).

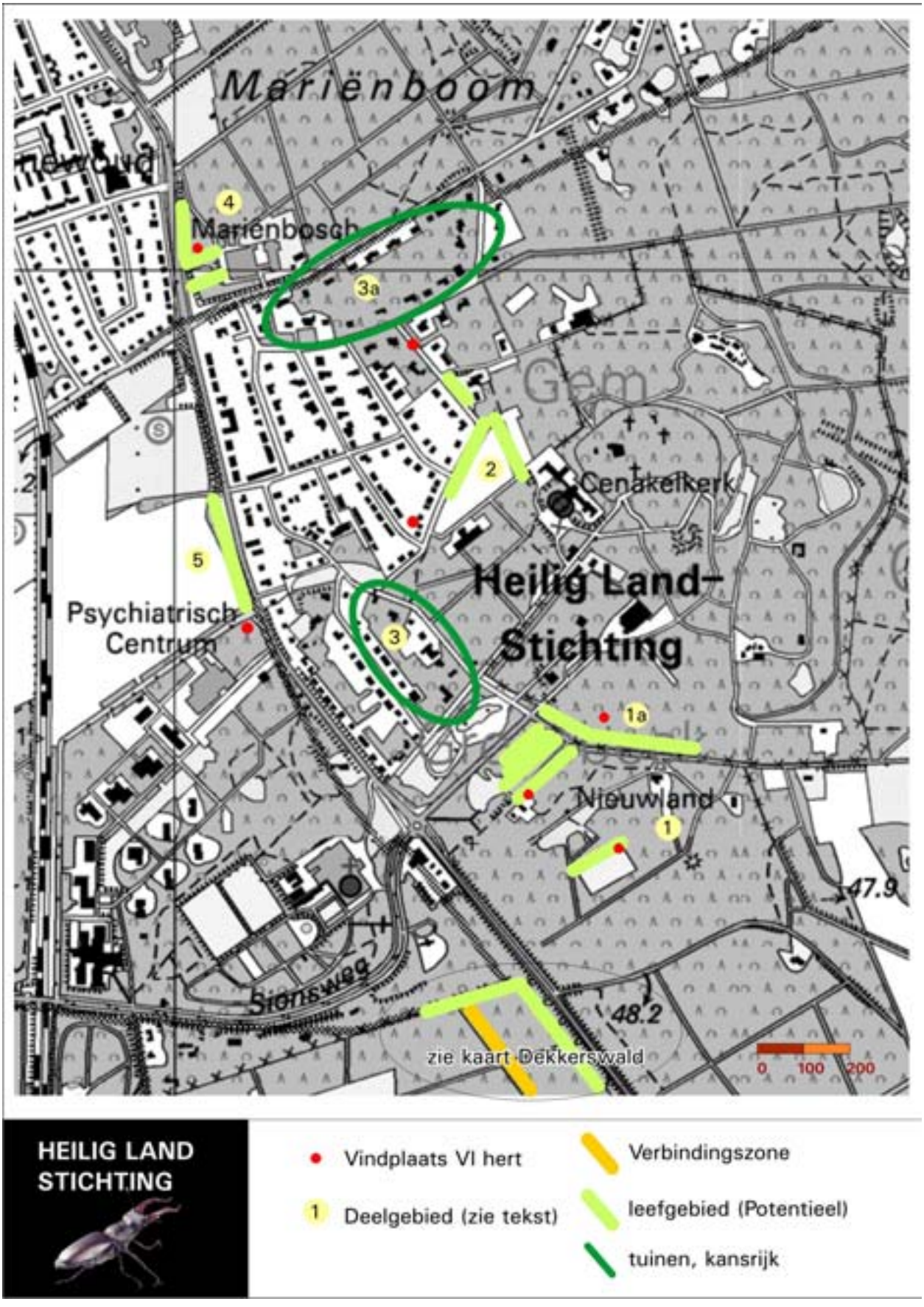
Vanaf het begin van de 20ste eeuw tot in de jaren zestig heeft een populatie gezeten op de Sint Jansberg bij Plasmolen (Wegman 1959). Nadien zijn zo'n 35 jaar geen waarnemingen meer gedaan in die omgeving. De laatste jaren zijn er echter weer enkele exemplaren in de omgeving waargenomen. Vermoedelijk afkomstig van de florerende populatie langs de zuidrand van het Riechswald. Deze nieuwe waarnemingen zijn aanleiding geweest voor Natuurmonumenten om enkele broedstoven aan te leggen rond de Jansberg in de hoop zo het verspreidingsgebied vanuit het Reichswald weer uit te breiden. Beide gebieden liggen in het Limburgse deel van het Rijk van Nijmegen.

Daarnaast zijn er ook op twee plekken in het Gelderse deel voortplantingspopulaties bekend (zie figuur hieronder):

- Heilig Landstichting; in bosgebieden en tuinen in de Heilig Landstichting.
- Dekkerswald; op het terrein van het Medisch centrum Dekkerswald

Deze gebieden zijn onder te verdelen in verschillende deelgebieden, waar al een populatie van het vliegend hert is te vinden of die potentieel geschikt zijn en strategisch gezien een belangrijke verbindingszone vormen voor de aanwezige populaties.

Marienboom
Marienbosch
4
3a
2
Cenakelkerk
Heilig Land–
Stichting
5
Psychiatrisch
Centrum
3
1a
Nieuwland
1
47.9
48.2
Sionsweg
zie kaart Dekkerswald
0 100 200
HEILIG LAND
STICHTING
Vindplaats VI hert
Deelgebied (zie tekst)
Verbindingszone
leefgebied (Potentieel)
tuinen, kansrijk

HEILIG LANDSTICHTING

Gebiedsbeschrijving
Het leefgebied Heilig Landstichting bestaat voornamelijk uit tuinen, bosranden en houtwallen. De waarnemingen liggen enigszins verspreid en van geen enkele vindplaats is bekend welke boom of boomstronk gebruikt wordt door de larven. Wel zijn er verschillende plekken waar vrijwel jaarlijks dieren worden gezien, zoals op het landgoed Nieuwland.
De deelgebieden 1, 2 en 4 bevatten bosranden met redelijk veel eik.
Deelgebied 3 vormen de achtertuinen en tuinscheidingen van particuliere woningen.
Deelgebied 5 is een eiken houtwal die momenteel nog erg dicht is en weinig dood hout bevat.

Knelpunten en maatregelen
Het belangrijkste knelpunt voor de verschillende populaties in dit leefgebied is het gebrek aan dood hout voor de larven. Op de meeste bezochte locaties zag de biotoop er goed uit voor het vliegend hert maar waren er geen of slechts zeer weinig dode eikenstronken te vinden. In de volgende deelgebieden worden de gewenste maatregelen besschreven.

1 NIEUWLAND

Voor het landgoed Nieuwland, deelgebied 1, wordt voorgesteld om in de aangegeven bosranden het aanbod aan dood eikenhout te vergroten. De zuidelijke vindplaats, aan de bosrand van een weilandje, bevat een mooie bosrand vrijwel geheel bestaand uit zomereik (zie foto). Het verdient aanbeveling hier één flinke eik om te zagen of extern dood eikenhout in te brengen als ontwikkelingsplek voor de larven.

Foto's Nieuwland.
De noordrand van het grasveld op landgoed Nieuwland staat vol met oude(re) eiken (foto links). Hier is vliegend hert ook aangetroffen.
Noordelijker op het landgoed is de soort eveneens vliegend waargenomen boven een graslandje (foto onder). In de achtergrond is een rand met eiken zichtbaar.

1a BIJBELS OPENLUCHTMUSEUM IN DE HEILIG LANDSTICHTING

Deelgebied 1a is een bosrand met een deel eiken. Het verdient aanbeveling deze bosrand natuurlijk te ontwikkelen waarbij de eiken grotendeels gespaard blijven en de andere soorten verwijderd worden, met name de berken en dennen. Net buiten de bosrand staat een hek, vlak langs het fietspad. Vanaf dit hek kan er prima een brede bosrand ontwikkeld worden, waarbij de diepste inhammen 1 à 2 boomlengten het bos in mogen gaan zodat er qua structuur een zeer gevarieerde en open bosrand ontstaat. Ook hier dient een enkele eik toch te worden omgezaagd om zo dood hout als voedingsbodem voor de larven van het vliegend hert te verzorgen.

Foto's Bijbels openluchtmuseum. De bosrand is door de weg en het aanliggende fietspad goed beschenen door de zon.

1b EIKENLAAN EN BOS NABIJ NIEUWLAND

Dwars op de bosrand van het Bijbels openluchtmuseum en aan de rand van landgoed Nieuwland zijn nog kansen voor ontwikkeling van biotoop voor vliegend hert. Een strook met eiken binnen Nieuwland is afgescheiden door een smal pad en een hek. Hier mag wederom het aanbod aan dood hout verhoogd worden. Aan de buitenzijde staat een strook gemengd bos. Het verdient aanbeveling dit om te vormen tot een open eikenbos met voldoende zoninstraling, waarbij in totaal drie tot vijf eiken alsnog omgehakt worden om dood hout te creëren.

Noordelijke rand van landgoed Nieuwland met aan de rechterzijde het bosje van de gemeente.

2 VOLKSTUIN en JOHANNESLAAN

Gelegen tussen enkele weilanden en volkstuintjes is een strook gemengd bos aanwezig met onverhard wandelpad, waarin een aantal flinke eiken te vinden zijn. Er bevindt zich redelijk wat dood hout in deze strook, het is echter niet duidelijk van welke boomsoort dit afkomstig is. Van het aandeel dat niet eik is raden we aan de helft te verwijderen zodat het een meer open structuur krijgt en de eiken meer ruimte krijgen. Daarnaast kunnen twee eiken geveld worden om dood eikenhout in de wal in te brengen.

Tevens is de laan langs de Johanneslaan bezet met een enkele rij dikke eiken, als afscheiding tussen de weg en de weilanden ten zuidwesten ervan. Aangezien deze eiken erg groot zijn en dus oud, wordt voorgesteld deze niet onder handen te nemen. Het verdient echter wel aanbeveling hier wat dood in aan te brengen.

Foto's Volkstuin en Johanneslaan
De eiken aan de rand van het grasland (foto boven links), met daarachter de volkstuinen, zijn een goede locatie voor vliegend hert. In de bosrand is volop eik aanwezig (foto boven rechts). De eiken langs de Johanneslaan bieden een doorkijkje naar de houtwal (foto links)

3 TUINEN WOONGEBIED HEILIG LANDSTICHTING

Deelgebied 3 en 3a omvatten twee gebieden met huizen en tuinen waarin eiken, soms zelfs zeer oude, aanwezig zijn. Aangezien dit allemaal particulier bezit is kunnen er geen directe maatregelen uitgevoerd worden. Om die reden raden we aan de bewoners actief middels een voorlichtingsfolder op de hoogte te brengen van de aanwezigheid van het vliegend hert in hun omgeving en de bijzondere waarde daarvan. Tevens dient hierin aandacht te zijn voor de behoeften van het vliegend hert en de maatregelen die ze zelf kunnen treffen om deze soort te behouden.

Binnen de bebouwing van Heilig Landstichting zijn veel veel oudere eiken te vinden in plantsoenen en in paricularieren tuinen. Behoud van eikenstronken en heraanplant van eiken kan de populatie ten goede komen.

4 MARIENBOSCH

Deelgebied 4 is een smalle bosstrook op het terrein van voormalig klooster Marienbosch. Op dit moment wordt het gebouw beheerd door een antikraakstichting, het is echter niet duidelijk wie momenteel de eigenaar is. In de tuin voor het gebouw, aan de zijde van de Groesbeekseweg, is een waarneming gedaan van het vliegend hert. Het stukje bos bevat eiken en dood eikenhout, maar ook vele exoten. Echter het heeft wel potenties zeker omdat het niet ver van deelgebied 2 ligt, waar ook vliegende herten zijn waargenomen en de tuinen die er tussenin liggen (deelgebied 3a) geschikt lijken voor het vliegend hert. Daarom wordt voorgesteld alle, of in ieder geval het merendeel van, de exoten te verwijderen, evenals enkele andere bomen, om de aanwezige eiken meer ruimte te geven. Recht voor de ingang van het gebouw Marienbosch ligt een grasveldje, ingeklemd tussen bos. Dit zorgt ervoor dat de eiken aan de noordrand van dit grasveld profijt hebben van de zoninstraling; zeer geschikt voor het vliegend hert! Hier zou één van de eiken geveld of geknot kunnen worden. Wordt deze geknot dan moet het afgehaalde takhout weer ingegraven worden als voedsel voor de larven.

Foto's Marienbosch. In het dichte bos langs de Groesbeekseweg is wel eik voorhanden, maar exoten belemmeren de groei van deze eiken. Het grasveld voor het hoofdgebouw zorgt voor een bosrand met zoninstraling. Het bos aan beide zijden van het grasveld is door open bosbeheer en het kappen van enkele eiken geschikt(er) te maken voor vliegend hert.

5 GROESBEEKSEWEG

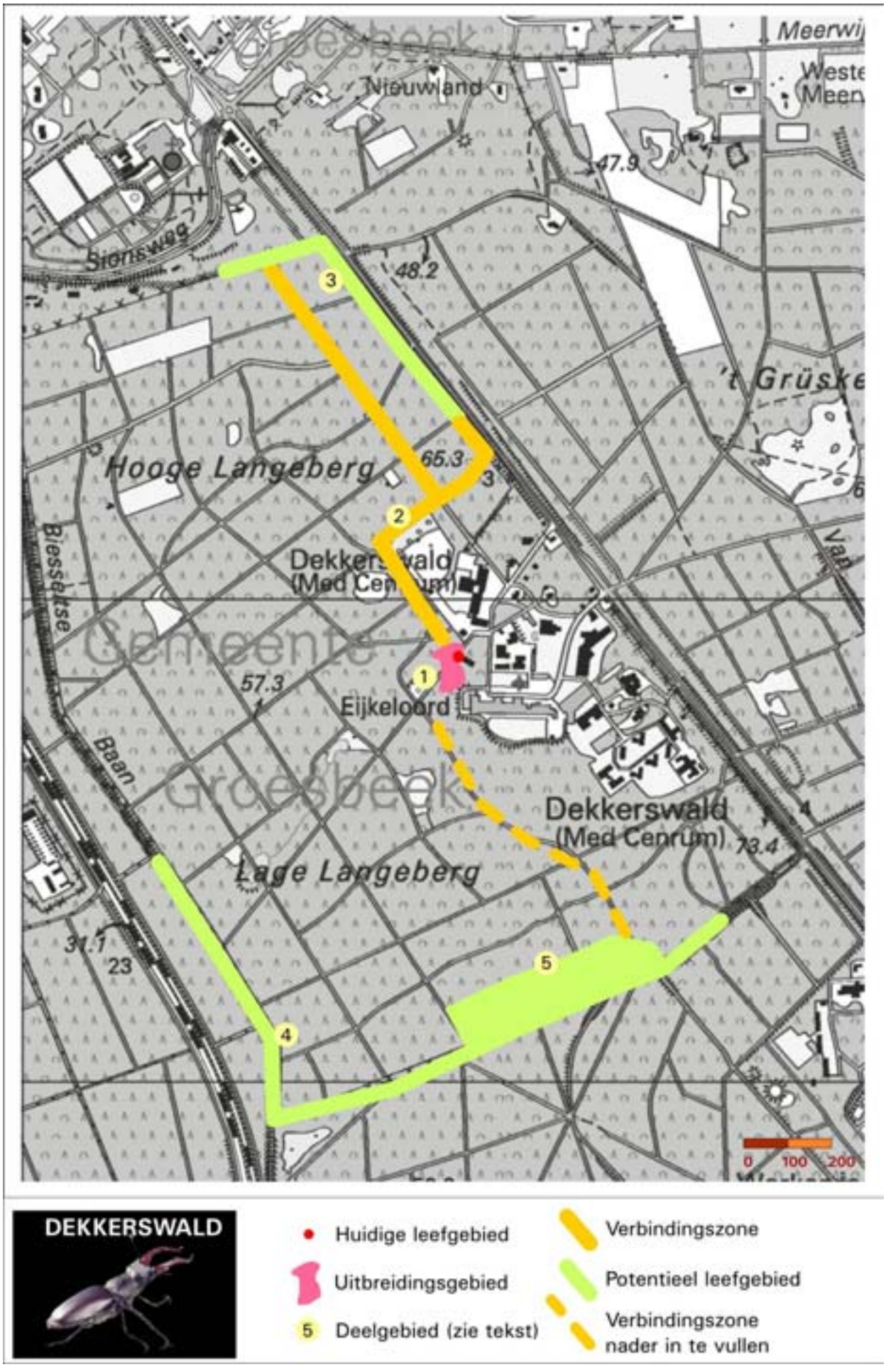
Deelgebied 5 is een zeer dichte eikenwal, aan de rand van de Groesbeekseweg. Doordat er een braak liggend terrein ten oosten van ligt en de houtwal zelf op een helling staat wordt er beter geprofiteerd van de zoninstraling en is deze zeker geschikt voor het vliegend hert. De houtwal is echter zeer dicht en moet uitgedund worden. Aangezien het merendeel eiken is kunnen enkele hiervan geveld worden zodat het aanbod aan dood hout tevens verhoogd wordt.

Foto's deelgebied Groesbeekseweg.
De houtwal bezien vanaf het grasland. Daarachter loopt de Groesbeekseweg. De houtwal is vrij dicht begroeid.

Meerwijk
Nieuwland
47.9
Sionsweg
48.2
't Grüske
Hooge Langeberg
65.3
Biesbeekse
Dekkerswald
(Med Centrum)
Gemeente
Graesbeek
57.3
Eijkeloord
Baan
Dekkerswald
(Med Centrum)
73.4
Lage Langeberg
31.1
23
0 100 200
DEKKERSWALD
Huidige leefgebied
Uitbreidingsgebied
5 Deelgebied (zie tekst)
Verbindingszone
Potentieel leefgebied
Verbindingszone nader in te vullen

DEKKERSWALD

Gebiedsbeschrijving
Het leefgebied Dekkerswald omvat zowel het terrein van het eigenlijke Medische centrum, genaamd Dekkerswald, als het omliggende bosgebied, bestaande uit het Hooge Langeberg, ten noordwesten, en het Lage Langeberg, ten zuidwesten. Op dit gehele terrein is slechts één zekere voortplantingsplek vastgesteld, reeds in 2005, die onder grote druk staat. Het omliggende bosgebied bevat zowel puur loof-, puur naald- als gemengd bos. Op basis van het veldwerk is vastgesteld dat er enkele zeer geschikte plekken op niet al te grote afstand van de bekende populatie liggen. Voor andere stukken wordt aanbevolen deze om te vormen tot geschikt biotoop om zo als verbindingszone te kunnen dienen naar andere (eventueel toekomstige) populaties.

Knelpunten
De belangrijkste knelpunten naast de isolatie van deze ene voortplantingsplek zijn, een uitputting van de voedselbron voor de larven, een hoge predatiedruk en het verkeer. De gehele populatie bestaat uit niet meer dan 3 oude eikenstronken waar al minstens 10 à 15 jaar een populatie in zit.
Het formaat van de mannetjes die hier worden waargenomen is drastisch verandert in de loop van deze periode, waren er in het begin nog mooie forse exemplaren tot wel 8 centimeter, de laatste paar jaar worden er alleen maar kleine mannetjes gevonden van hooguit 5 a 6 centimeter. Dit grootte verschil uit zich met name in de ontwikkeling van de kaken, kleinere exemplaren hebben veel minder ontwikkelde gewei-vormige kaken dan de forse exemplaren. Vermoedelijk is deze afname aan grootte van de exemplaren over de loop van de jaren te wijten aan een uitputting van de voedselbron: het hout van goede kwaliteit is op.

De drie stronken staan langs de rand van een doodlopende weg waar zich een parkeerplaats bevindt (foto onder links). Hierdoor vallen er nogal eens exemplaren ten prooi aan de auto's.

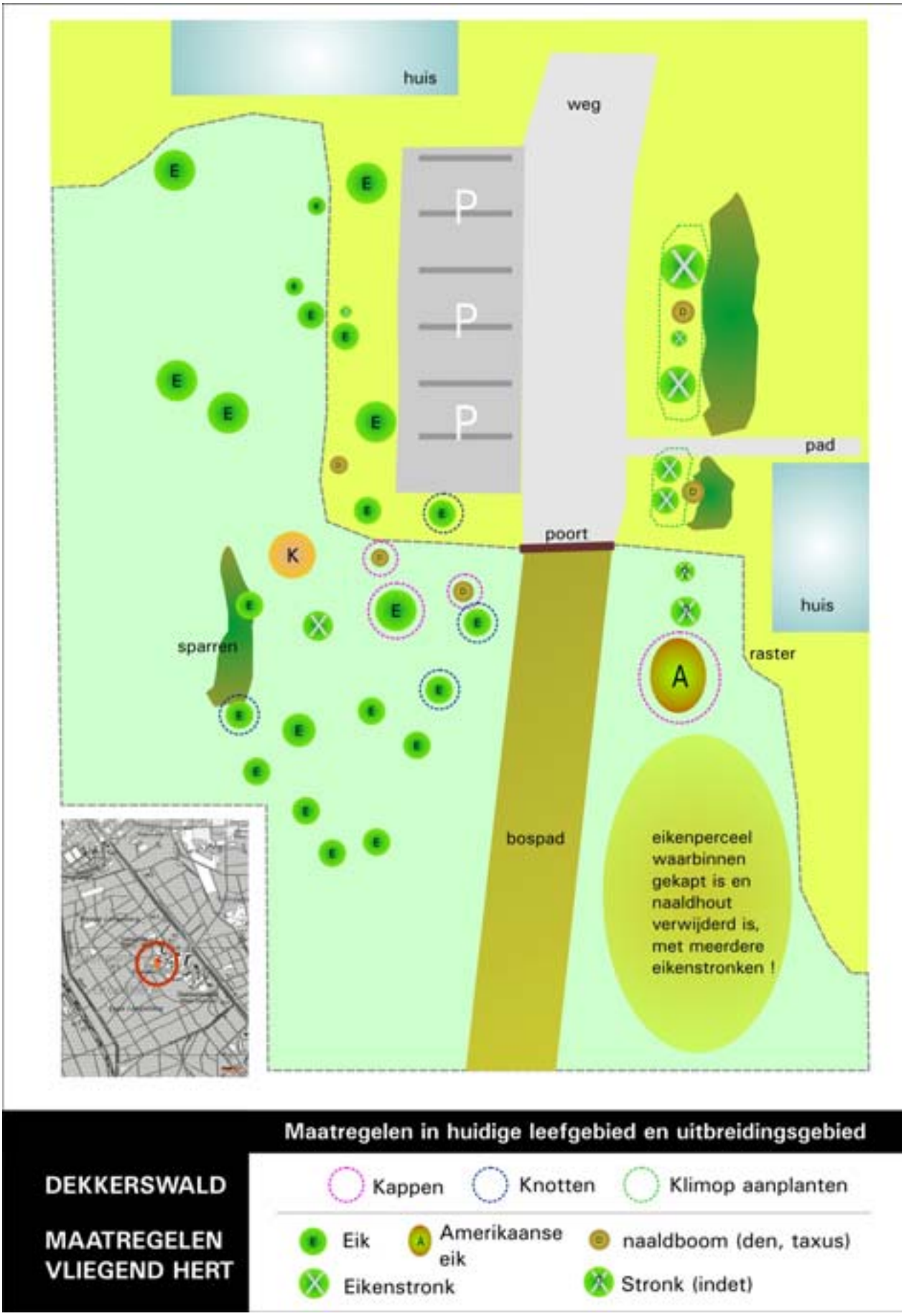
Een bijkomend probleem is dat rond de stronken geen bodembedekkende vegetatie aanwezig is, hierdoor vallen de uit de grond kruipende volwassen dieren gemakkelijk ten prooi aan predatie (foto's onder rechts). In het geval van deze populatie met name aan vogels, vermoedelijk lijsters en kraaiachtigen. Let op de pikgaten in de dekschilden van de kever.

In de volgende deelgebieden worden de gewenste maatregelen besschreven.

huis
weg
P
P
P
pad
poort
K
sparren
raster
huis
A
bospad
eikenperceel waarbinnen gekapt is en naaldhout verwijderd is, met meerdere eikenstronken !
DEKKERSWALD
MAATREGELEN VLIEGEND HERT
Maatregelen in huidige leefgebied en uitbreidingsgebied
Kappen
Knotten
Klimop aanplanten
Eik
Amerikaanse eik
naaldboom (den, taxus)
Eikenstronk
Stronk (indet)

1 KERNGEBIED DEKKERSWALD

Het is absoluut noodzakelijk dat het aanbod aan voedsel voor de larven wordt uitgebreid. Op de kaart hiernaast is een schets gegeven van de huidige situatie met de voorgestelde ingrepen. Daarmee ontstaat een open plek in het bos, aansluitend op de huidige vindplaats van Vliegend hert.

Naast het vellen van enkele bomen wordt er ook voorgesteld enkele eiken te knotten. Dit zorgt voor waterlot die over het algemeen een slechte aanhechting hebben waar vaak wondvocht uit loopt, dit vormt voedsel voor de volwassen dieren en tevens dienen deze plekken als ontmoetingsplaats.

Met de voorgestelde maatregelen wordt meteen de populatie verder het bos in geleidt, zodat ook de nadelige invloed van het verkeer op den duur uitgesloten wordt. Bovendien vormt dit tevens een aanzet voor de voorgestelde verbindingszone naar de potentiële leefgebieden (nr.'s 4, 5 en 6).

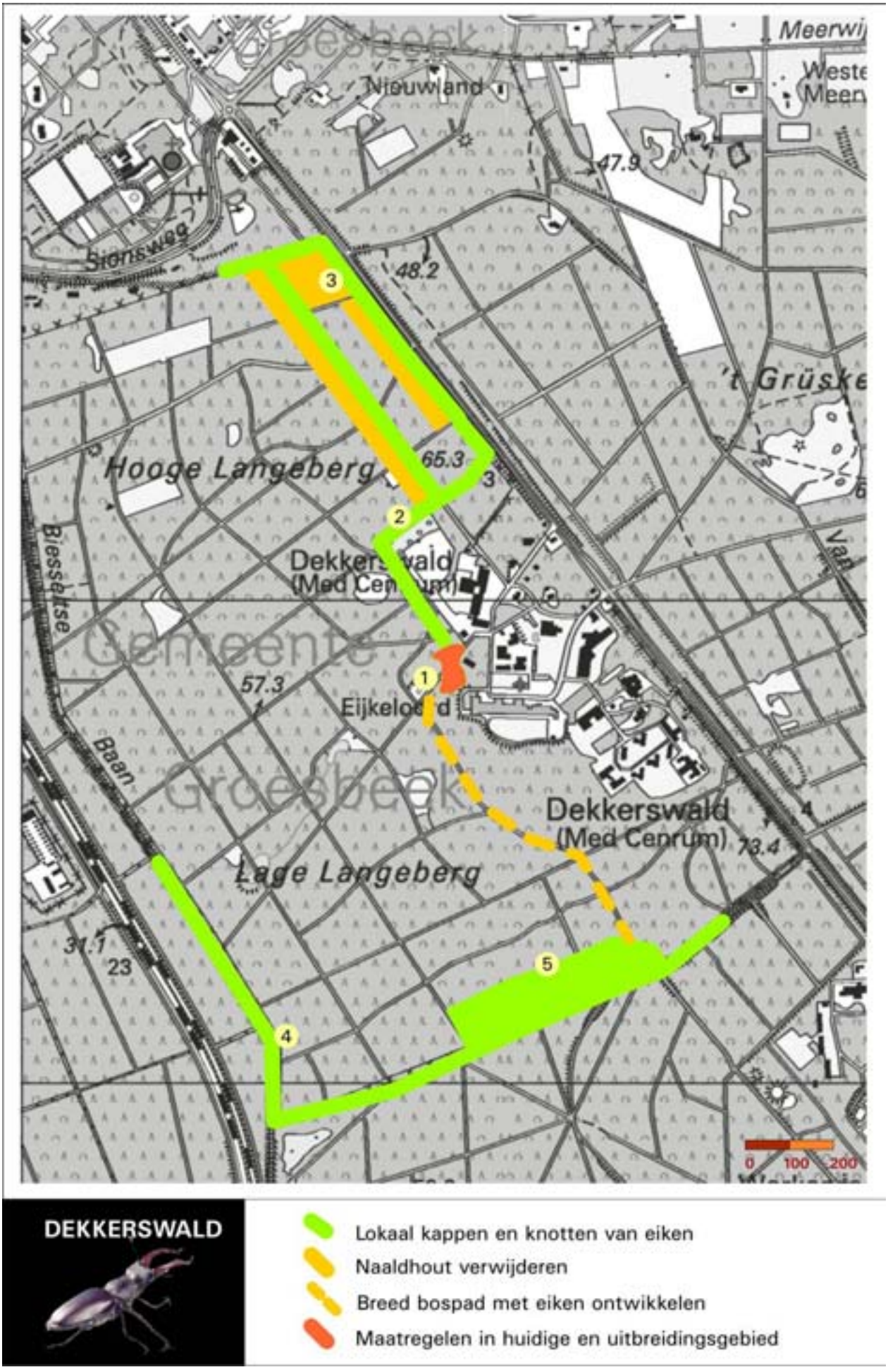

Foto's Dekkerswald. Links is het aanliggende bos te zien, met op de achtergrond de parkeerplaats en de drie stronken. Rechts is te zien dat Staatsbosbeheer al werkzaamheden heeft uitgevoerd, ten zuiden van de amerikaanse eik (zie ook figuur hiernaast).

Links zijn de boomstronken te zien waarin de huidige populatie tot ontwikkeling komt. Het aanplanten van klimop is noodzakelijk om de zware predatiedruk te verminderen.

Meerwijk
Nieuwland
47.9
Sionsweg
48.2
3
't Grüske
Hooge Langeberg
65.3
2
Dekkerswald
(Med Centrum)
Biesséétse
Gemeente
Grodesbeek
57.3
1
Eijkelo d
Baan
Dekkerswald
(Med Centrum)
73.4
Lage Langeberg
31.1
23
5
4
0 100 200
DEKKERSWALD
Lokaal kappen en knotten van eiken
Naaldhout verwijderen
Breed bospad met eiken ontwikkelen
Maatregelen in huidige en uitbreidingsgebied

Om de isolatie van de populatie op te heffen is het noodzakelijk een verbinding met andere populaties tot stand te brengen. De dichtstbijzijnde populaties liggen echter te ver weg. Hiertoe zal er geschikt leefgebied tussen deze gebieden in aanwezig moeten zijn.

Op de kaart op pagina 20 zijn naast de populatie ook nog een drietal potentiële leefgebieden ingetekend (nr.'s 3, 4 & 5). Dit zijn gebieden waar reeds eiken aanwezig zijn. In de gebieden 3 en 4 zijn dat lijnvormige structuren waar per strekkende 100 meter 2 eiken met een diameter van minimaal 40 centimeter omgezaagd dienen te worden, waarbij de wortelkluit achterblijft en een deel van het hout wordt ingegraven als toekomstige ontwikkelingsplek voor de larven. Daarnaast dient per strekkende 100 meter tenminste 1 eik, het liefst met een grotere diameter geknot te worden. Daarnaast dienen er eiken aangeplant te worden om ook op de lange termijn het voortbestaan van de populatie te kunnen waarborgen.
Voor het creeëren van een open bos is het gewenst de aanliggende stukken met naaldhout of struiken terug te zetten. Daardoor is er meer zoninstraling op de eiken en is er voor de mannetjes van het Vliegend hert meer gelegenheid om rond te vliegen.

Strook met eiken aan de rand van de Groesbeekseweg in deelgebied 3. Rechts op de foto staan sparren die zorgen voor (te)veel beschaduwing.

Op de grens van Dekkerswald en Sionshof staat een strook eiken op een aarden wal (de noordelijkst gelegen oost-west lopende strook in deelgebied 3). Ook zijn er oude stronken voorhanden. Het vrijzetten van deze wal zorgt voor veel zoninstraling en met het kappen van een enkele eik ontstaan goede kansen voor vliegend hert.

Het deelgebied 5 bevat naast de lijnvormige eikenwallen langs het pad ook een eikenperceel met hier en daar een den. Dit bos dient open gekapt te worden, per 5 eikenbomen mag er 1 blijven staan, de andere 4 worden geveld. Wederom kan een deel van het hout ingegraven worden. Ook is het raadzaam 1 of 2 eiken te knotten.

In de deelgebieden 2 en 6 zal het in eerste instantie moeilijk zijn een verbindingszone aan te leggen. Toch is dit van vitaal belang voor het overleven van de populatie op het terrein van het Dekkerswald, die momenteel geen uitwijk mogelijkheden heeft. Om bij de potentieel geschikte leefgebieden (nr.'s 3, 4 & 5) te kunnen komen zal het tussenliggende gebied dusdanig ingericht moeten worden dat de dieren zich daarheen kunnen verspreiden. Idealiter wordt er een mooie structuurrijke bosrand ontwikkeld, voornamelijk bestaand uit eik en met voldoende dood hout. Dat betekent dat er eiken aangeplant moeten worden en dus een deel van het bos omgevormd zal moeten worden.

Deelgebied 4 biedt kansen door de aanwezigheid van oude eiken en het open bos, mede door het fiets en wandelpad (foto links en linkslinks).

Kappen van eiken voor vliegend hert kan hout opleveren voor broedstoven. Een beperkt aantal kan bijdragen aan geschikte ei-afzetplaatsen.

In Dekkerswald zijn grote blokken met naaldhout voorhanden (zie foto linksonder).
De verbindingszone van deelgebied 1 naar 4 en 5 dient langs een strook met eiken te verlopen. Nabij het meest oostelijke deel van deelgebied 5 zijn al percelen met eik te vinden (zie foto rechts).

MONITORINGPLAN

Tijdens het onderzoek van de afgelopen jaren is gebleken dat een soortgerichte inventarisatie bij het vliegend hert erg moeilijk is (Smit 2004, 2007). Het vliegend hert is hiervoor te zeldzaam en komt in te lage dichtheden voor. Enkel op plekken waar grote populaties aanwezig zijn is het opsporen in het veld enigszins mogelijk.
Veruit de beste methode om waarnemingen te verzamelen is door middel van het plaatsen van oproepen in diverse media zodat recreanten, omwonenden en beheerders op de hoogte zijn en hun waarnemingen doorgeven. Met deze methode zijn goede resultaten behaald tijdens de verspreidingsonderzoeken van de laatste jaren (Smit 2004, 2007).

Deze methode stellen we hier ook voor om het effect van de uitgevoerde beheersmaatregelen te monitoren. Doel blijft het bereiken van veel mensen en zoveel mogelijk waarnemingen binnen te krijgen.

Omdat voorlichting in dit actieplan een aanbeveling is, met name voor de populaties in tuinen, raden we aan dit te betrekken in de monitoring. Een mogelijkheid hiervoor is om de verschillende ronden van oproepen plaatsen gepaard te laten gaan met een inhoudelijk artikel in een regionaal natuurtijdschrift waarin elke keer een ander facet doorgelicht wordt. Enkele voorbeelden van facetten zijn; kwijnende eiken, vliegende herten en bosranden, en bijvoorbeeld in tuinen, waarbij het belang van eikenhouten bielzen wordt uitgelegd.

Methode:
- Oproep tot het doorgeven van waarnemingen voorzien van een foto ter herkenning en een verspreidingskaart voor een visualisatie van het verspreidingsbeeld. Deze dient verspreid te worden onder zoveel mogelijk regionale media zoals huis aan huis bladen.
- Een inhoudelijk artikel in een natuurtijdschrift, voorzien van een oproep.
- Een oproep op een relevante e-mail nieuwsgroep.

Met behulp van de voorgestelde monitoringsmethode is goed inzichtelijk te maken of de verspreiding van het vliegend hert, de presentie op kilometerhokniveau, toe- of afneemt. Het is zelfs tot op zekere hoogte mogelijk om inzicht te krijgen over een eventuele uitbreiding van het aantal voortplantingspopulaties.
Om een goed beeld te krijgen van de veranderingen in de huidige deelgebieden is het aan te bevelen deze te laten inventariseren waarbij actief gezocht wordt naar vliegende herten of aanwijzingen dat ze aanwezig zijn. Hierbij kan gedacht worden aan bezoeken in de zomer tijdens de avondschemering dan wel ’s avonds waarbij de plekken van de huidige populaties onderzocht worden.

Het monitoren zal op twee verschillende manieren moeten gebeuren:
1) Verspreidingsonderzoek door middel van een publiciteitsoffensief.
2) Evaluatie van het beheer in de huidige kernleefgebieden door een gerichte monitoring.

REFERENTIES

Smit, J.T. 2004. Inhaalslag verspreidingsonderzoek vliegend hert. - EIS-Nederland, Leiden.

Smit, J.T. 2005. Vliegend hert in het Rijk van Nijmegen. - EIS-Nederland, Leiden.

Smit, J.T. 2007. Actuele en potentiële verspreiding van het vliegend hert in Nederland. – EIS-Nederland, Leiden.

Smit, J.T. & R. Krekels 2006. Vliegend hert in het Rijk van Nijmegen. – De Levende Natuur 107(4): 177-181.

Smit, J.T. & R.F.M. Krekels 2008a. Vliegend hert op de Veluwe, Beschermingsplan 2009-2013. – EIS-Nederland en Bureau Natuurbalans - Limes Divergens, Leiden – Nijmegen.

Smit, J.T. & R.F.M. Krekels 2008b. Vliegend hert Mander, Beheerplan 2009-2013. – EIS-Nederland en Bureau Natuurbalans - Limes Divergens, Leiden – Nijmegen.

Veling, K., J.T. Smit & V. Siebering 2004. Bosrandbeheer voor vlinders en andere ongewervelden. KNNV Uitgeverij, Utrecht.

Wegman, F.W. 1959. Vliegende herten op de Jansberg. – Toeristen-Kampioen 20: 442-443.

Bijlage 2:

Vliegend hert in het Rijk van Nijmegen

2005

EIS stichting european invertebrate survey nederland

VLIEGEND HERT IN HET RIJK VAN NIJMEGEN

JOHN T. SMIT

Vliegend hert in het Rijk van Nijmegen

2005

- tekst: John T. Smit
- productie: Stichting European Invertebrate Survey - Nederland
  Postbus 9517, 2300 RA Leiden
  Tel. 071-5687670, e-mail: eis@naturalis.nl
- rapportnummer: EIS2005-10
- oplage: 50 exemplaren
- opdrachtgever: Expertisecentrum LNV
- relatienummer LNV: 150433
- verplichtingnummer LNV: 3.912.080
- contactpersonen: drs. A.H. Hoffmann & ir. F. Koomen
- foto voorpagina: De bosrand van het Reichswald langs de Grensweg, tijdens de excursie op de voorlichtingsdag Vliegend hert op 5 juli 2005. Foto John Smit.

INHOUDSOPGAVE

1. Inhoudsopgave....3
2. Samenvatting....4
3. Dankwoord....5
4. Inleiding....6
5. Methoden....7
   5.1. Publiciteit....7
   5.2. Voorlichtingsdag....8
   5.3. Veldwerk....8
6. Resultaten....9
   6.1. Waarnemingen....9
   6.2. Voorlichtingsdag....9
   6.3. Veldwerk....9
7. Discussie....11
   7.1. Verspreiding....11
   7.2. Voorlichtingsdag....11
   7.3. Mortaliteit....11
8. Aanbevelingen....14
9. Literatuur....15

10. Bijlage 1. Oproep....16
11. Bijlage 2. Poster....17
12. Bijlage 3. Deelnemerslijst voorlichtingsdag....18
13. Bijlage 4. Waarnemingen Rijk van Nijmegen....19

SAMENVATTING

In 2005 heeft EIS-Nederland in opdracht van het Expertise centrum van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit een onderzoek uitgevoerd naar de verspreiding van het vliegend hert in het Rijk van Nijmegen. Dit betrof een inhaalslag verspreidingsonderzoek in het kader van het Amendement van der Ham.

De voorgenomen doelen daarbij waren:
- Een zo'n goed mogelijk beeld te krijgen van de actuele verspreiding van het vliegend hert in het Rijk van Nijmegen.
- Het achterhalen van de voortplantingsplekken.
- Door middel van een voorlichtingsdag de verschillende beherende instanties te attenderen op het voorkomen van het vliegend hert in het Rijk van Nijmegen, in de hoop meer waarnemingen binnen te krijgen.

Een regionaal mediaoffensief, onder andere in de kringen van natuurliefhebbers, heeft er voor gezorgd dat er 23 betrouwbare waarnemingen van vliegende herten zijn binnengekomen uit het Rijk van Nijmegen. Dit is bijna 10% van het totaal aantal Nederlandse waarnemingen uit 2005. Dit is een groot aandeel gezien het geringe oppervlakte ten opzichte van de overige verspreidingsgebieden in Nederland. Naast de waarnemingen van volwassen kevers zijn er ook op twee zekere voortplantingsplekken aangetroffen. Deze informatie geeft, gecombineerd met de verspreidingsgegevens uit Nordrhein-Westfalen, een goed inzicht in de verspreiding van het vliegend hert in het Rijk van Nijmegen en het aangrenzende Duitse Reichswald.
Tijdens de voorlichtingsdag georganiseerd op 5 juli in Groesbeek heeft Klaus Kretschmer van het Biologisch station im Kreis Wesel e.V. een lezing gehouden over het voorkomen van het vliegend hert in Nordrhein-Westfalen, waarbij ook de ervaringen met het beheer aan bod kwamen. Tevens was een vertegenwoordiger van het NABU Naturschutzstation e.V. uit Kranenburg aanwezig. Met deze contacten is de kiem gelegd voor een internationale samenwerking tot het behoud van het vliegend hert in het Rijk van Nijmegen en aangrenzend Duitsland.

DANKWOORD

De volgende personen worde hartelijk bedankt voor hun bijdrage aan het vliegend hert project in de omgeving Nijmegen. Paul Hendriks (Tolbert) en Klaus Kretschmer (Wesel, Duitsland) voor het geven van een lezing op de voorlichtingsdag te Groesbeek. Dietrich Cerff (Kranenburg, Duitsland) voor het vertalen van de uitnodiging en het programma van de voorlichtingsdag. René Krekels wordt bedankt voor zijn inbreng in het verspreidingsonderzoek.

INLEIDING

In 2004 is door EIS-Nederland in opdracht van het Expertisecentrum van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit een onderzoek uitgevoerd naar de verspreiding van het vliegend hert in Nederland. Uit dat onderzoek is gebleken dat het vliegend hert nog in vier kerngebieden voorkomt. In navolging van dat onderzoek heeft EIS-Nederland in 2005 een inhaalslag uitgevoerd naar de verspreiding in het Rijk van Nijmegen, één van de vier kerngebieden. Beide betroffen een inhaalslag verspreidingsonderzoek in het kader van het Amendement van der Ham.
De voorgenomen doelen hierbij waren:

- Een zo'n goed mogelijk beeld krijgen van de verspreiding van het vliegend hert in het Rijk van Nijmegen.
- Het achterhalen van de voortplantingsplekken.
- Door middel van een voorlichtingsdag de verschillende beherende instanties te attenderen op het voorkomen van het vliegend hert in het Rijk van Nijmegen, in de hoop meer waarnemingen binnen te krijgen.

METHODEN

Voor het onderzoek zijn de volgende activiteiten uitgevoerd:

- Het schrijven van oproepjes voor verschillende media om waarnemingen van het vliegend hert door te geven.
- Het organiseren van een voorlichtingsdag voor de verschillende beherende instanties in de omgeving Nijmegen.

PUBLICITEIT

Om een zo'n goed mogelijk beeld te krijgen van de verspreiding van het vliegend hert in het gebied is er een regionaal mediaoffensief ontketent. Zo zijn er oproepjes verstuurd naar diverse regionale en landelijke media. Daarnaast zijn in verschillende natuurtijdschriften artikelen verschenen over het vliegend hert, met daarin een oproep tot het doorgeven van waarnemingen (zie bijlage 1). Tevens is er een poster gemaakt over het voorkomen in het Rijk van Nijmegen en een oproep tot het doorgeven van waarnemingen (zie bijlage 2). Daarnaast zijn er op twee relevante e-mail nieuwsgroepen oproepjes geplaatst. In totaal zijn de volgende aantallen verspreid:

- 133 oproepjes voor regionale en landelijke media.
- 7 uitgebreide oproepjes, of zelfs inhoudelijke artikelen, voor natuurtijdschriften.
- 93 posters voor campings, bungalowparken, bezoekerscentra en natuurverenigingen in en rond het Rijk van Nijmegen.

De media hebben veel aandacht gegeven aan het vliegend hert. Er zijn diverse mensen die bij het doorgeven van hun waarnemingen refereren aan een oproep. Van de landelijke media hebben in ieder geval het Reformatorisch Dagblad, de Telegraaf en Trouw aandacht besteed aan het vliegend hert. Voor het item in het Reformatorisch Dagblad heeft er een veldbezoek plaatsgevonden op de Veluwe, waar ook Gerrit Rekers bij aanwezig was vanwege zijn betrokkenheid bij het vliegend hert op de Veluwe.
In de tijdschriften Argus, Natura en het Natuurhistorisch Maandblad zijn inhoudelijke artikelen verschenen over het vliegend hert. Daarnaast zijn uitgebreide oproepjes verschenen in de tijdschriften Grasduinen, Natuurgids en Op pad. Zie de literatuurlijst voor een overzicht.

Op diverse websites zijn oproepjes en artikelen over het vliegend hert te vinden, deels zijn dit nog die van vorig jaar en deels zijn het nieuwe artikelen en of oproepjes van dit jaar. De belangrijkste websites voor het binnenkrijgen van waarnemingen, waarop een vernieuwde oproep dan wel een inhoudelijk artikel is geplaatst zijn die van het IKL (www.ikl-limburg.nl) en die van het natuurmuseum Nijmegen (www.natuurmuseum.nl). Op onze eigen website (www.naturalis.nl/vliegendhert) hebben we een extra pagina gezet met informatie over het voorkomen van het vliegend hert in de provincie Limburg.
Op de volgende twee e-mail nieuwsgroepen is een oproep geplaatst;
insectinfolimburg@yahoogroups.com en geldersepoort@yahoogroups.com. De eerste betreft een groep mensen die in Limburg actief zijn en naar insecten kijken, de tweede betreft een groep mensen die zeer actief zijn in de Gelderse Poort, waaronder het Rijk van Nijmegen, en die onder andere naar insecten kijken.

VOORLICHTINGSDAG

Op 5 juli is er in Groesbeek een voorlichtingsdag gehouden over het voorkomen van het vliegend hert in het Rijk van Nijmegen. Het belangrijkste doel hierbij was het attenderen van de verschillende beheerders op het voorkomen van het vliegend hert in het Rijk van Nijmegen om zo meer waarnemingen binnen te krijgen. Een ander aspect van deze dag was het samenbrengen van de verschillende beherende instanties uit de omgeving om ze inzicht te verschaffen over de mogelijkheden met betrekking tot beheer en behoud van het vliegend hert in dit gebied. De Duitse bioloog Klaus Kretschmer van het Biologisch station im Kreis Wesel was bereid gevonden een lezing te geven over het voorkomen, beheer en behoud van het vliegend hert in Nordrhein-Westfalen.

De dag bestond uit een ochtenddeel met enkele lezingen en een middagdeel met een bezoek aan het Reichswald om de beheerders een beeld te geven van een geschikt biotoop voor het vliegend hert.

VELDWERK

Naast de excursie op de voorlichtingsdag zijn er nog enkele bezoeken gebracht aan het gebied. Dit veldwerk is gedaan voor een ander project, het soortbeschermingsplan voor de provincie Limburg. Dit is een samenwerkingsproject met bureau Natuurbalans, in opdracht van de stichting Instandhouding Kleine Landschapselementen Limburg (IKL) en mogelijk gemaakt dankzij het programma ‘Zuid-Limburg, Vitaal Platteland’ met subsidie van de EU en de Provincie Limburg.

RESULTATEN

WAARNEMINGEN

In totaal zijn er dit jaar 298 waarnemingen binnengekomen, waarvan er 235 daadwerkelijk betrekking hebben op het vliegend hert. De overige waarnemingen betroffen of andere soorten of onduidelijk en oncontroleerbare waarnemingen. Er zijn 23 betrouwbare waarnemingen afkomstig uit het Rijk van Nijmegen, zie bijlage 4. Dit is bijna 10% van het totaal aantal binnengekomen waarnemingen wat erg veel is gezien de geringe oppervlakte van het gebied ten opzicht van de overige verspreidingsgebieden in Nederland. Van deze 23 waarnemingen zijn er 2 afkomstig uit 1962, 1 uit 2003 en de overige 20 uit 2005.

VOORLICHTINGSDAG

Alle belangrijke terreinbeherende organisaties uit de omgeving waren aanwezig. Daarnaast waren er ook nog enkele natuurliefhebbers aanwezig, zie bijlage 3 voor een volledige deelnemerslijst. De enige organisatie die niet aanwezig kon zijn was het Forstamt Kleve, de beheerder van het Duitse Reichswald, waar zich een grote populatie vliegende herten bevindt. Wel was er een vertegenwoordiger van het Duitse NABU naturschutzstation e.V. uit Kranenburg aanwezig.

VELDWERK

In totaal is het gebied vier keer bezocht. Het eerste bezoek vond plaats op 28 juni, hierbij is de voortplantingsplek ontdekt van de populatie in het Medisch centrum Dekkerswald nabij Groesbeek (fig. 1 en 5). Bij de betreffende boomstronken zijn enkele uitkruipgaten en dode dieren gevonden (fig. 2 en 3). De vondst van de dode exemplaren was de reden om op 5 juli, 4 en 30 augustus dezelfde plek nog een keer te bekijken. Bij alle bezoeken zijn dode exemplaren aangetroffen, alleen op 5 juli is er een levend vrouwtje gevonden, het dier bevond zich in één van de uitkruipgaten.

Figuur 1. Eén van de drie oude eikenstronken waar zich een populatie van het vliegend hert in bevindt.

Figuur 2. Twee uitkruipgaten van het vliegend hert.

Figuur 3. Twee koppen van mannetjes van het vliegend hert, beide slachtoffer van predatie door vogels.

Figuur 4. Een verkeersslachtoffer op het fietspad 'de Grensweg', 3 juli 2005. Foto Peter Eekelder.

DISCUSSIE

VERSPREIDING

De waarnemingen van afgelopen seizoen verduidelijken het verspreidingsbeeld in het Rijk van Nijmegen (Smit 2004). Naast de verschillende waarnemingen van volwassen individuen zijn er ook twee voortplantingsplekken met zekerheid vastgesteld: één op het terrein van het Medisch centrum Dekkerswald en één langs de Grensweg aan de zuidkant van het Reichswald. Beide betreffen vindplaatsen waar gedurende de laatste jaren jaarlijks verschillende vliegende herten zijn aangetroffen, soms een aantal tegelijk. Dit zijn naar alle waarschijnlijkheid niet de enige voortplantingsplekken in dit gebied. In figuur 5 zijn alle waarnemingen van het vliegend hert in het Rijk van Nijmegen en het aanliggende Duitse Reichswald aangegeven. De twee meest oostelijke vindplaatsen in Duitsland betreffen, gezien het groot aantal waarnemingen, vermoedelijk populaties.

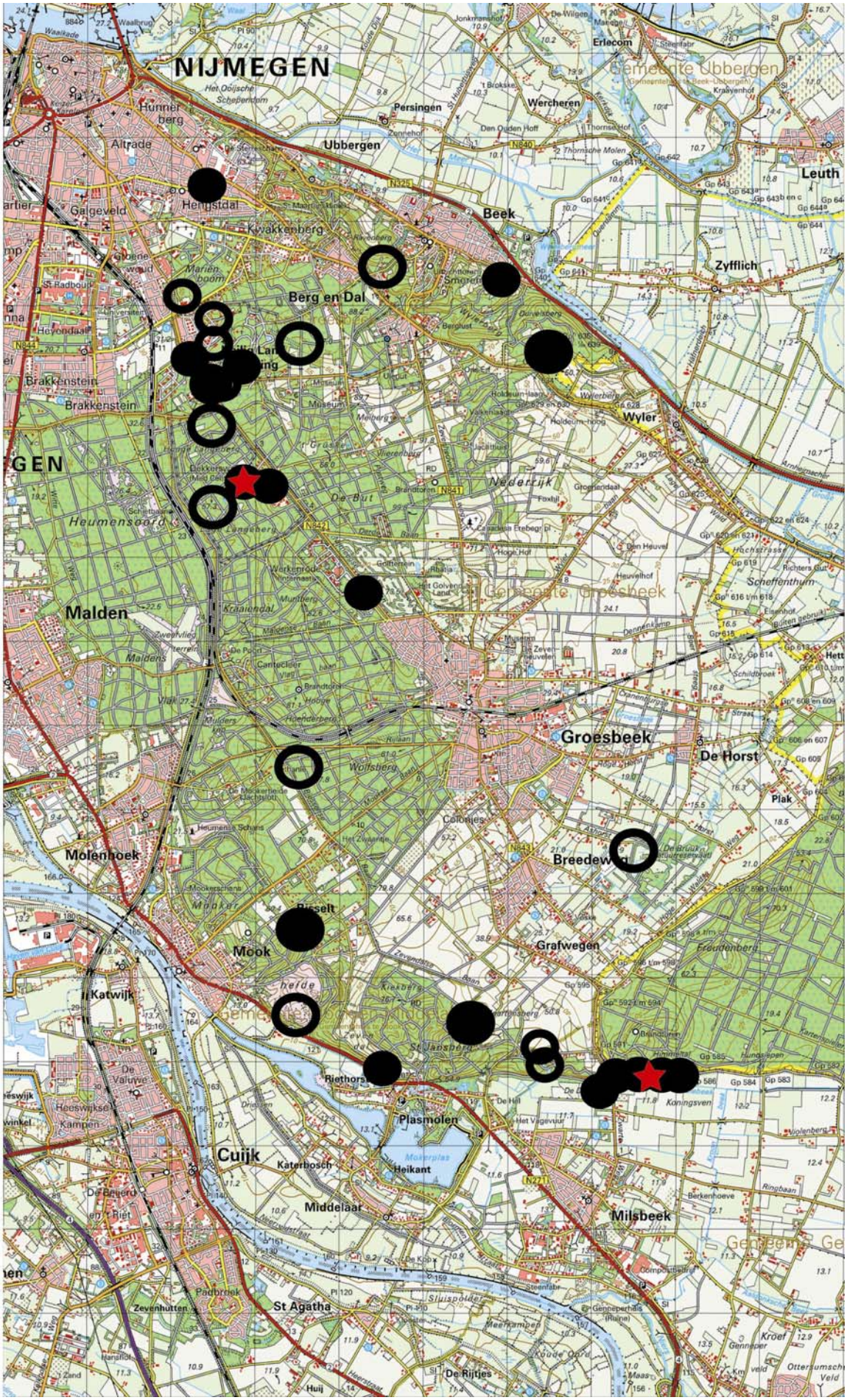
De onderlinge afstanden tussen de verschillende deelpopualties is vrij groot. Uit verschillende onderzoeken is gebleken dat het vliegend hert erg honkvast is en zich hooguit enkele honderden meters verplaatst (Pratt 2000, Sprecher Uebersax & Durrer 2001). Hierdoor is het van belang om in het tussenliggende gebied rekening te houden met het vliegend hert en waar mogelijk het aanbod aan ondergronds dood (eiken)hout te waarborgen danwel te vergroten. Op die manier kunnen de onderlinge deelpopulaties met elkaar verbonden worden om zo een goede en levensvatbare populatie te waarborgen.

VOORLICHTINGSDAG

Er is erg enthousiast gereageerd op de voorlichtingsdag in Groesbeek. Er is veel infromatie verstrekt over de biologie en de verspreiding van het vliegend hert. Deze informatie heeft, in combinatie met het veldbezoek van die middag, voor de meeste mensen een goed beeld opgeleverd van de plekken waar het vliegend hert in het veld te vinden is.
De bereidheid van de verschillende organisaties om zich in te zetten voor het vliegend hert is hoog. Wel leefde nadrukkelijk de wens nog eens concrete beheersvoorstellen op papier te hebben. In het kader van het soortbeschermingsplan voor de provincie Limburg zullen in ieder geval de Zuid-Limburgse populaties behandeld worden, waarbij ook concrete beheersmaatregelen voorgesteld zullen worden. Daarnaast is het de bedoeling een samenvattend artikel te publiceren in het tijdschrift 'De Levende Natuur', aangezien dit door veel beheerders gelezen wordt.

MORTALITEIT

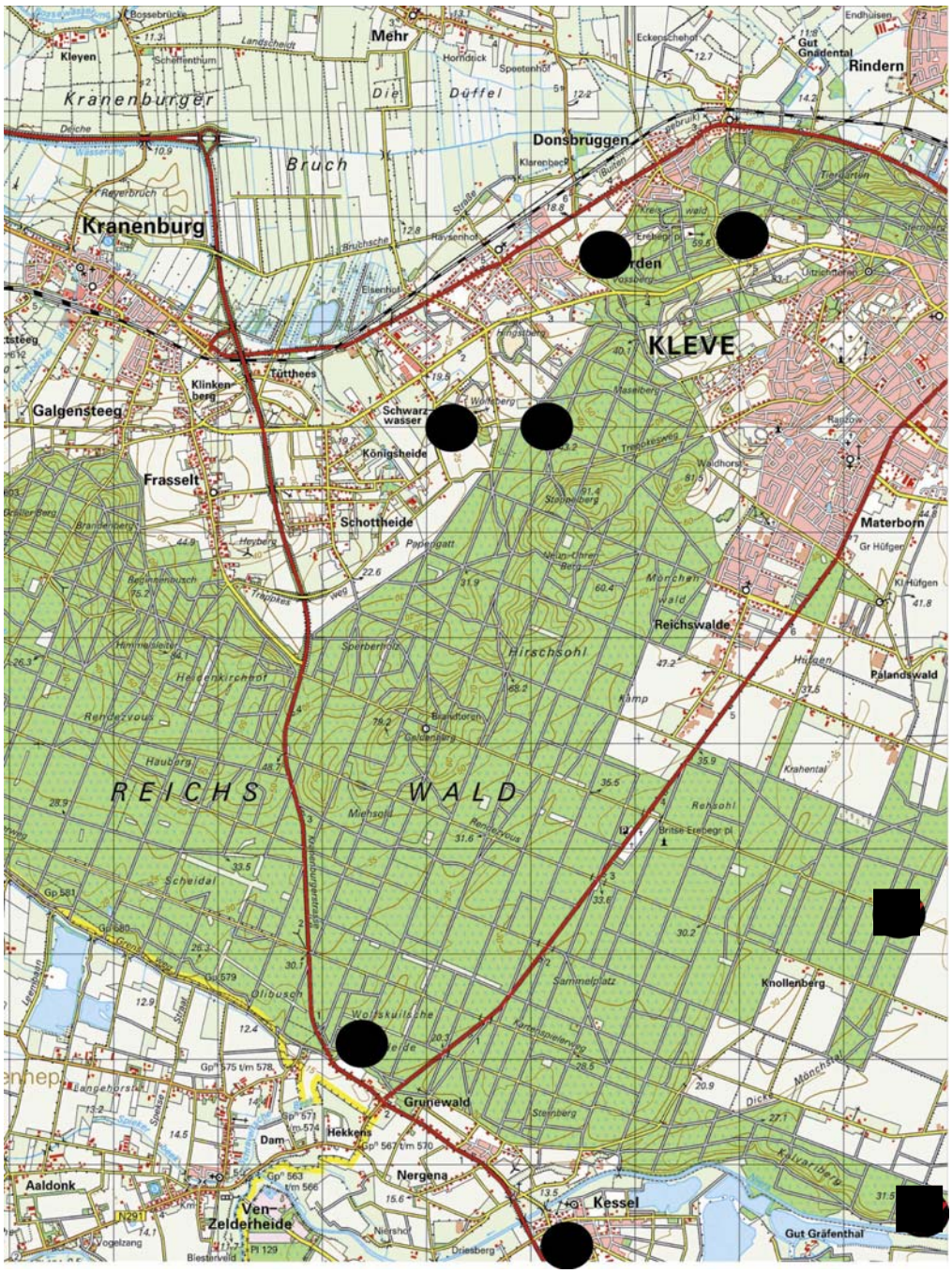
Bij de populatie op het terrein van het Dekkerswald zijn er bij alle bezoeken dode dieren aangetroffen. Dit betrof altijd dieren die hun achterlijf misten, wat er op duidt dat het slachtoffers van predatie zijn, naar alle waarschijnlijkheid van vogels, zoals lijsters en kraaiachtigen, die het zachte achterlijf opeten maar de hardere delen zoals de kop en het borststuk ongemoeid laten (fig. 3). Ditzelfde is dit jaar ook waargenomen bij een populatie in Zuid-Limburg en is al eerder beschreven (Desmet & Van den Berghe 2001, Huijbregts 2002).
Een ander probleem, wat eveneens al eerder is beschreven, zijn de verkeersslachtoffers. Huijbregts (2003) meldt dit als een belangrijke bedreiging voor een populatie in een holle weg in Zuid-Limburg. Ook Hoekstra (1997) maakt melding van grote aantallen verkeersslachtoffers. Bij de populatie langs het fietspad 'de Grensweg' is gebleken dat niet alleen gemotoriseerd verkeer een bedreiging vormt, ook op dit fietspad zijn verschillende dode dieren aangetroffen (fig. 4).

NIJMEGEN
Hunnerberg
Altrade
Galgeveld
Hernenstdal
Kwakkenberg
Ubbergen
Persingen
Wercheren
Erlecom
Leuth
Beek
Zyfflich
Wyler
Berg en Dal
Brakkenstein
Heumensoord
Malden
Nederzijk
De But
Groesbeek
De Horst
Plak
Molenhoek
Breedeweg
Grafwegen
Mook
Riesselt
Katwijk
Plasmolen
Cuijk
Katerbosch
Heikant
Middelaar
Milsbeek
St Agatha
Zevenhuizen
De Rijtjes

Figuur 5. Verspreiding van het vliegend hert in het Rijk van Nijmegen en het aangrenzende Duitse Reichswald.

- ○ Waarneming < 2000
- ● Waarneming vanaf 2000
- ★ Broedboom 2005
- ■ Vermoedelijke populatie, gezien het aantal waarnemingen

De grootte van het symbool zegt iets over de nauwkeurigheid van de waarneming, kleine symbolen hebben een nauwkeurigheid van minimaal 100 bij 100 meter, grote symbolen van 1 bij 1 kilometer.
De Duitse verspreiding is ontleend aan Kretschmer (2005).

AANBEVELINGEN

In navolging van het idee de aandacht voor de vier kernpopulaties jaarlijks te laten rouleren om zo het verspreidingsbeeld actueel te houden, is het aan te bevelen komend seizoen de aandacht te richten op het gebied de Mandermaten. Zowel Zuid-Limburg als het Rijk van Nijmegen hebben veel aandacht gehad dit jaar en vorig jaar is er veel aandacht geweest voor de Veluwe, terwijl het vierde kerngebied, de Mandermaten, de laatste keer in 2001 goed onderzocht is. Met een geringe inspanning van circa acht dagen kan het actuele verspreidingsbeeld van de Mandermaten geactualiseerd worden.

Het blijft zaak de binnenkomende waarnemingen te controleren. Ook dit jaar had zo'n 11% van de waarnemingen betrekking op misdeterminaties van andere keversoorten.

Een heel ander aspect dat onder andere uit het onderzoek van dit jaar naar voren is gekomen is de behoefte van beheerders aan concrete beheersvoorstellen voor het behoud van het vliegend hert. Daarom is het wenselijk een keer een synthese op papier te zetten over het vliegend hert waarin ook aandacht besteed wordt aan de beheersaspecten. Voor het Rijk van Nijmegen geldt dat er met het soortbeschermingsplan vliegend hert voor de provincie Limburg vermoedelijk voor een groot deel in deze behoefte wordt voorzien.

In vervolg op de werkzaamheden voor een soortbeschermingsplan vliegend hert in de provincie Limburg is het van belang soortgelijke initiatieven te stimuleren in de resterende twee provincies waar het vliegend hert nog voorkomt.

LITERATUUR

Böhre, P. 2005. Gezocht: Vliegend hert. – Grasduinen juni 05: 6.

Desmet, R. & K. Van den Berge 2001. Argonne, toekomst voor een verleden. – De Wielewaal, Turnhout, 216 pp.

Hoekstra, B. 1997. Een populatie van het vliegend hert, *Lucanus cervus* (Coleoptera, Lucanidae) in Twente. – Entomologische Berichten 57: 93-95.

Huijbregts, H. 2002. Het vliegend hert - een bureaustudie. – EIS-Nederland, Leiden.

Huijbregts, H. 2003. Beschermde kevers in Nederland (Coleoptera). – Nederlandse Faunistische Mededelingen 19: 1-34.

Kretschmer, K. 2005. Die Hirschkäfer in Nordrhein-Westfalen. – Powerpoint presentation.

Pratt, C.R. 2000. An investigation into the status history of the stag beetle *Lucanus cervus* Linneaus (Lucanidae) in Sussex. – Coleopterist 9: 75-90.

Smit, J.T. 2004. Inhaalslag verspreidingsonderzoek Vliegend hert. – EIS-Nederland, Leiden.

Smit, J.T. 2005a. Vliegende herten gezocht. – Natuurgids 43(3): 97.

Smit, J.T. 2005b. Het vliegend hert *Lucanus cervus*. – Waarnemingenverslag Ongewervelden 2005: 77-78.

Smit, J.T. 2005c. Nederlands meest imposante en beschermde insect: het vliegend hert. – Argus 2005(2): 21-23.

Smit, J.T. & P. Hendriks 2005. Broedstoven voor Vliegende herten. – Natura 2005(2): 44-46.

Smit, J.T., Krekels, R. & L.S.G.M. Verheggen 2005. Bescherming van het vliegend hert in Limburg. – Natuurhistorisch Maandblad 94: 117-120.

Smith, W.H. 2005. Saplikker ontpopt zich als gladiator. – Reformatorisch Dagblad, 5 juli: 15.

Sprecher Uebersax, E. & H. Durrer 2001. Verhaltensstudien beim Hirschkäfer mittels Telemetrie und Videoaufzeichnungen (Coleoptera, *Lucanus cervus* L.). – Mitteilungen der Naturforschenden Gesellschaften beider Basel 5: 161-182.

Wesselink, M. 2005. "Vliegend hert". – Op Pad Juni nr.

BIJLAGE 1

Voorbeeld van een oproep voor een natuurtijdschrift

Vliegende herten gezocht

Het vliegend hert is zonder twijfel een van de meest spectaculaire insecten van Nederland. Het mannetje kan wel 9 centimeter groot worden, waarbij met name de gewei-vormige kaken zeer opvallen. Het vliegend hert is wettelijk beschermd middels de Habitatrichtlijn. Om deze bescherming op een nuttige manier uit te kunnen voeren en zo de soort ook daadwerkelijk te behouden voor Nederland is meer informatie over zijn verspreiding nodig. In opdracht van het expertise centrum van het ministerie van LNV voert EIS-Nederland een onderzoek uit naar de verspreiding van het vliegend hert. Omdat de soort vaak in lage aantallen voorkomt is het gericht zoeken zeer arbeidsintensief en levert relatief weinig op. Om toch informatie over de verspreiding in ons land te krijgen wordt iedereen verzocht waarnemingen door te geven. Een soortgelijk initiatief in Gelderland was vorig jaar zeer succesvol en heeft 170 waarnemingen opgeleverd, waaronder een aantal van de Posbank waarvan gedacht werd dat de soort er verdwenen was. De larven van het vliegend hert leven van dood (eiken)hout, daarom komt de soort alleen voor bij loofbossen en houtwallen. De beste trefkans is op plekken op boomstammen waar de boom bloedt, meestal op enkele meters hoogte. De plekken zijn vaak iets donkerder van kleur. Het wondvocht wordt door de dieren gedronken en zijn daarom vaak op deze plekken aan te treffen. Het vliegend hert is actief van juni tot en met augustus. De volgende gegevens zijn van belang bij het doorgeven van waarnemingen: een korte beschrijving van het dier, de vindplaats (zo nauwkeurig mogelijk) en de datum. Verder is informatie over gedrag zeer interessant. Waarnemingen kunnen per e-mail of post doorgegeven worden aan: eis@naturalis.nl, EIS-Nederland, antwoordnummer 10430, 2300 WB Leiden.

Meer informatie over het vliegend hert is te vinden op: www.naturalis.nl/vliegendhert

Foto: De mannetjes van het vliegend hert zijn te herkennen aan hun formaat en hun 'gewei'-vormige kaken. (Foto René Krekels).

Kaart: Verspreiding van het vliegend hert in Nederland.

BIJLAGE 2

De poster voor het Rijk van Nijmegen project

Vliegend hert gezocht in het Rijk van Nijmegen

stichting EIS european invertebrate survey nederland

Naast de twee grote gebieden Veluwe en Zuid-Limburg komt het spectaculaire vliegend hert ook nog voor op twee kleine plekken; in Twente en in de omgeving van Groesbeek, op de grens van Gelderland en Limburg. De afgelopen jaren heeft onderzoek uitgewezen dat het vliegend hert nog enkele goede populaties heeft in dit laatste gebied. In opdracht van het Expertisecentrum van het ministerie van LNV zal komend seizoen gekeken worden hoe de exacte verspreiding van het vliegend hert in dit gebied is en of er in de toekomst aansluiting bij de populaties in het Duitse Reichswald kan plaatsvinden.

Twee mannetjes van het vliegend hert aan de voet van een eik. Foto Gerrit Rekers.

Voorkomen

Het vliegend hert komt nog in vier verspreid liggende gebieden in Nederland voor. Twee daarvan betreffen relatief kleine gebieden op de grens met Duitsland. In het Rijk van Nijmegen (Groesbeek) zijn de meeste waarnemingen afkomstig uit de beboste omgeving.

Verspreiding van het vliegend hert in Nederland vanaf 2000. Het raster geeft de positie van de detailkaart aan.

Vindplaatsen van het vliegend hert in de omgeving Nijmegen. Open symbolen betreffen waarnemingen van voor 1990, gesloten van daarna. Kleine symbolen zijn waarnemingen met een nauwkeurigheid van 100 bij 100 meter, grote van 1 bij 1 kilometer. Topografische ondergrond: copyright © 2005 Dienst voor het kadaster en de openbare registers, Apeldoorn.

Herkenning

Naast het vliegend hert zijn er nog enkele grote kevers, zoals de meikever en de neushoornkever. Deze zijn echter vaak iets kleiner en missen bovendien altijd de formidabele kaken van het mannetje van het vliegend hert.

Meikever. Foto René Krekels.

Neushoornkever. Foto Theodoor Heijerman.

Oproep

Hierbij willen wij eenieder oproepen om waarnemingen van het vliegend hert door te geven, het liefst voorzien van een foto. De gegevens die we in ieder geval graag ontvangen zijn: **1** het geslacht; **2** het aantal individuen; **3** de datum; en **4** een zo nauwkeurig mogelijk omschreven vindplaats. Ook aantekeningen over het gedrag zijn zeer welkom. Vergeet niet uw naam en e-mailadres of telefoonnummer te vermelden, zodat eventuele details nagevraagd kunnen worden. Oude waarnemingen en waarnemingen uit andere provincies zijn uiteraard ook welkom.

U kunt uw waarnemingen sturen naar:
EIS-Nederland, Antwoordnummer 10430, 2300 WB Leiden (geen postzegel nodig), e-mail eis@naturalis.nl

Meer informatie over het vliegend hert is te vinden op: www.naturalis.nl/vliegendhert

BIJLAGE 3

Deelnemerslijst voorlichtingsdag Vliegend hert

Naam	Organisatie
Klaus Kretschmer	Biologische station im Kreis Wesel e.V.
Leen Bakker	Natuurmonumenten Zuid Limburg
Cor Folkertsma	Staatsbosbeheer Overassel, Rijk van Nijmegen zuid
Hans Hengeveld	Geldersch Landschap, Rijk van Nijmegen, Rivierengebied
Denis Frissen	Bosgroep Zuid Nederland, Nuenen
Lieke Vullings	IVN Rijk van Nijmegen
Ger Eikholt	Landelijke Insectenwerkgroep KNNV afd. Nijmegen
Gerrit ten Haaf	Natuurmonumenten
Jan Eikholt	Agrarisch Landschap en Natuurvereniging "De Ploegdriever"
Rob Felix	Bureau Natuurbalans
Mark Zekhuis	Landschap Overijssel
René Krekels	Bureau Natuurbalans
Johan Thissen	Werkgroep Ketelwald
Henny Brinkhof	Werkgroep Ketelwald
Dietrich Cerff	NABU Naturschutzstation e.V.
Hugo Berns	Fotograaf
Theo Dikker	Provincie Gelderland
Ronald Zollinger	Werkgroep Ketelwald
Ewoud van der Ploeg	Van Hall, student
Paulus Schotten	Fotograaf
Mieke Schurink	IVN
Gé Nieuwmeijer	IVN
Jan Meesters	Staatsbosbeheer
Paul Leenders	IVN / Landschapsbeheer Groesbeek
Wiet Fliervoet	Insectenwerkgroep KNNV / Natuurmuseum Nijmegen
Theo Wijers	Staatsbosbeheer
David Lau	Bosgroep Zuid Nederland
Paul Hendriks	Liefhebber

BIJLAGE 4

Waarnemingen van het vliegend hert uit het Rijk van Nijmegen 2005

Geslacht	Aantal	Vindplaats	Amersx	Amersy	Dag	Maand	Jaar	Waarnemer
Man	1†	Mook-Middelaar, St. jansberg	192	417	16	6	1962	Jan Spies
Vrouw	1†	Mook-Middelaar, St. jansberg	192	417	16	6	1962	Jan Spies
Vrouw	1	Groesbeek, Dekkerswals	189,919	423,875	30	6	2005	Felix & Van Hoof
Vrouw	1†	Reichswald	195,0	416,8	3	7	2005	Peter Eekelder
Man	1	Milsbeek, St. Jansberg	194,1	416,7	20	6	2005	Theo Bakker
Man	1	Heilige Landstichting, Josuelaan 2	189,1	425,3	27	6	2005	Huub Schoot
Man	1	Reichswald	194,4	416,8	24	6	2005	Zekhuis, Ketelaar, Bouwman & Van Eijk
Man	1	Heilige Landstichting	189,6	425,1	25	6	2005	Wouter Helmer
Man	4	Reichswald, Grensweg	194,5	416,9	14	6	2005	Bert Janssen
Man	1	Reichswald, Grensweg	194,7	416,8	24	7	2005	Peter Eekelder
Man	1	Reichswald, Grensweg	194,5	416,8	24	7	2005	Peter Eekelder
Vrouw	2†	Reichswald, Grensweg	194,75	416,8	24	7	2005	Peter Eekelder
Vrouw	3	Reichswald, Grensweg	194,5	416,8	31	7	2005	Peter Eekelder
Vrouw	1	Reichswald, Grensweg	194,75	416,8	31	7	2005	Peter Eekelder
Man	2†	Reichswald, Grensweg	194,5	416,8	3	8	2005	Peter Eekelder
Vrouw	1	Grensweg	194,314	416,811	21	6	2003	Weekend 2003
Vrouw	5†	Groesbeek, Dekkerswald	189,919	423,875	5	7	2005	Smit, Krekels, Felix & Zekhuis
Man	6†	Groesbeek, Dekkerswald	189,919	423,875	5	7	2005	Smit, Krekels, Felix & Zekhuis
Vrouw	1†	Groesbeek, Dekkerswald	189,919	423,875	4	8	2005	J.T. Smit
Exm.	3†	Groesbeek, Dekkerswald	189,919	423,875	30	8	2005	J.T. Smit
Man	5†	Groesbeek, Dekkerswald	189,919	423,875	28	6	2005	J.T. Smit & R. Krekels
Vrouw	1†	Groesbeek, Dekkerswald	189,919	423,875	28	6	2005	J.T. Smit & R. Krekels
Vrouw	1	Groesbeek, Dekkerswald	189,919	423,875	5	7	2005	Smit, Krekels, Felix & Zekhuis

Bijlage 3:

Werkomschrijving herstelplan Vliegend Hert

Werkomschrijving Herstelplan Vliegend Hert **Locatie: landgoed Dekkerswald**

Aanleiding

Op Dekkerswald is enkele jaren geleden een populatie van het Vliegend Hert aangetroffen. Sindsdien vind monitoring plaats en is recentelijk vastgesteld dat de huidige voortplantingsplek steeds minder voedsel biedt en dat er snel maatregelen genomen moeten worden om de huidige populatie te behouden en verder uit te breiden.

Ten behoeve van het verbeteren van het leefgebied van het Vliegend Hert worden een aantal maatregelen genomen. Deze worden hieronder beschreven.

Blauwe markering op boom

In de aan te leggen verbindingszone voor het Vliegend Hert zijn 5 bomen met blauwe verf gemarkeerd. De markering is aangebracht rondom de stam op borsthoogte. Deze 5 bomen worden gekandelaberd (verwijderen van kroon en zijtakken) om te voorzien in voedsel voor het Vliegend Hert. Op de bijgevoegde kaart is de locatie van de te snoeien bomen aangegeven. Aanvullend wordt bij de poel ook nog een Amerikaanse eik gekandelaberd. Deze staat op de lijst om te worden verwijderd maar blijkt een spechtengat te hebben en mag dus niet worden gezaagd.

Rode markering op boom

De bomen voorzien van een rood blesmerk (2 rode strepen op borsthoogte op de stam) worden allen verwijderd. In totaal worden ongeveer 250 bomen geveld. Het gaat om de volgende soorten en aantallen:

- Fijnspar 63 stuks
- Douglas 71 stuks
- Inlandse eik 49 stuks
- Grove den 88 stuks
- Amerikaanse eik 8 stuks (1 x houtveling???)
- Japanse lariks 4 stuks
- Berk 2 stuks
- Tamme kastanje 1 exemplaar (mog. houtveiling)
- Beuk 11 stuks
- Tsuga 5 stuks

Het te zagen loofhout is grotendeels brandhout. Een groot gedeelte van de eikenstammen wordt na vellen ingegraven. Het te zagen naaldhout is voornamelijk vezelhout. Daarnaast worden enkele zwaardere exemplaren lariks en douglas verwijderd. Deze worden lang laten (langhout Willemsen). Verder worden nog enkele bomen gezaagd ten behoeve van de Nederlandse Rondhoutveiling.

Blauw gemarkeerde piketten

Rondom de stronken waar een blauw piketpaaltje is geplaatst worden een aantal klimopplanten geplant. Per stronk worden 5 stuks geplant. Bij het planten dient voorzichtig te werk te worden gegaan in verband met de aanwezigheid van de larven van het vliegend hert in de grond onder de stronk. In totaal worden er 85 stuks klimop geplant rondom 17 verschillende stronken.

Rood gemarkeerde piketten

In de nabijheid van rode piketten wordt een stronk inlands eiken ingegraven. Dit gebeurt op de meest voor de hand liggende plek in de directe nabijheid van het piketplaatje. Er wordt niet in de wallen gegraven en ook niet in de nabijheid van holen en de voortplantingsplek van het vliegend hert. Voor het ingraven van stronken wordt een lengte tussen de 2 en 4 meter gebruikt. Voorkeur gaat uit naar delen waar takkransen in aanwezig zijn. Dit zijn voor de industrie de minst waardevolle delen en juist dele delen zullen eerder gaan rotten in de grond.

De blauw-rode piketten betekenen een combinatie van bovenstaande maatregelen. Hier wordt zowel klimop om de stobbe geplant als een stam ingegraven.

Herplant

In de drie verschillende open plekken worden in totaal 275 eikenveren geplant. De eiken worden voorzien van een wildbeschermingskoker ter voorkoming van vraatschade. Ter voorbereiding op de plantwerkzaamheden wordt de bodem geklepeld. Hierin wordt ook het bij de dunningswerkzaamheden vrijgekomen tak en tophout zoveel mogelijk meegenomen.
In de drie verjongingsgroepen worden de volgende aantallen geplant:

Gat A:	15 zomereiken
Gat B:	100 zomereiken en 100 stuks bosplantsoen
Gat C:	155 zomereiken

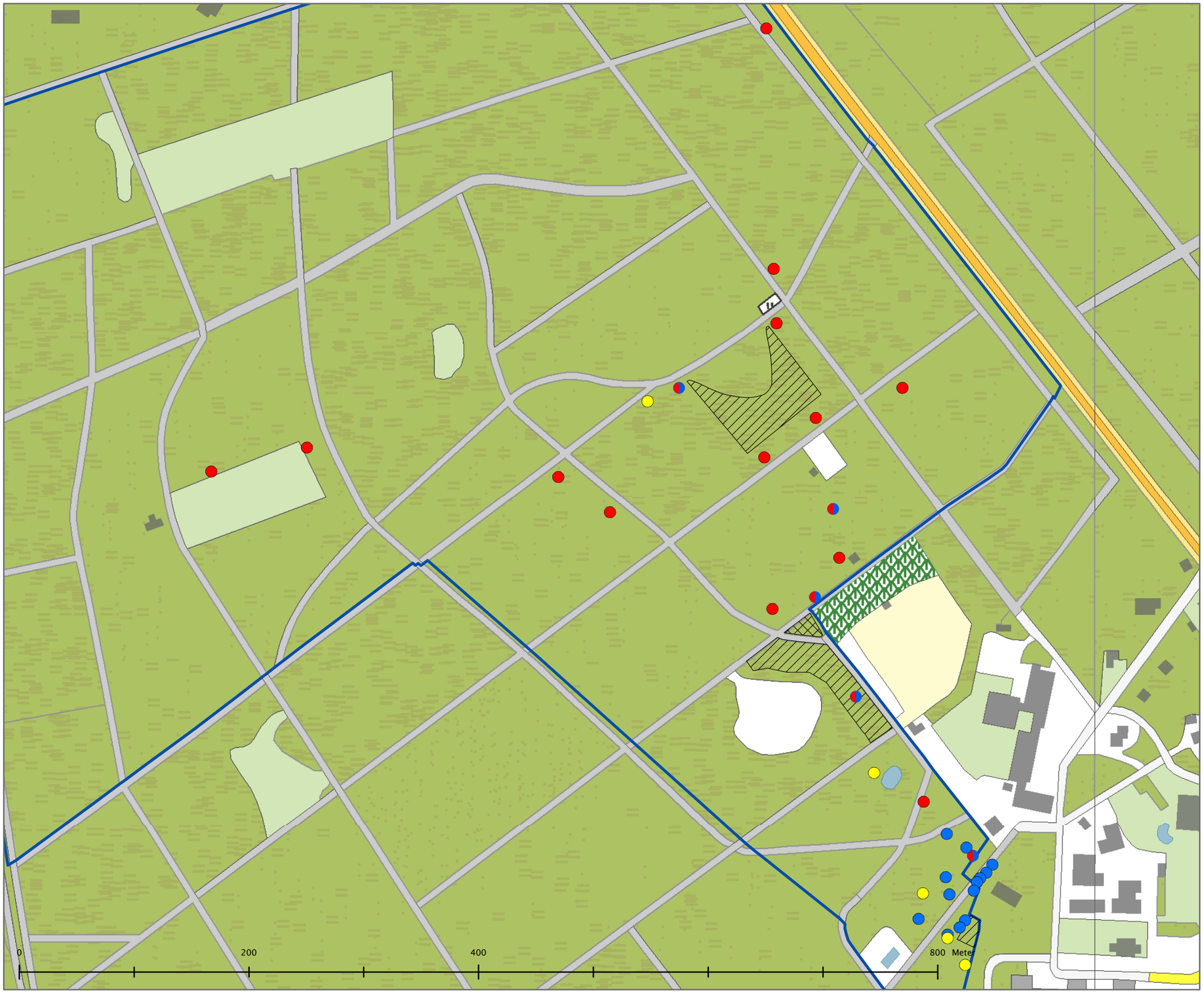
De laatste 5 eiken worden in een rij geplant langs de Nijmeegse baan op de locatie waar enige tijd geleden een zware beuk is geveld. De onderlinge plantafstand bezien vanuit het middelpunt van de open plek is 4 meter.

Bijlage 4:

Maatregelenkaart herstelplan Vliegend hert

Dekkerswald

Bosgroep Midden Nederland

Projectie: Rijksdriehoekstelsel

Legenda

- Klimop
- Klimop & Stam graven
- Snoeien
- Stam graven
- Planten bosplantsoen
- Planten veren
- Begrenzing

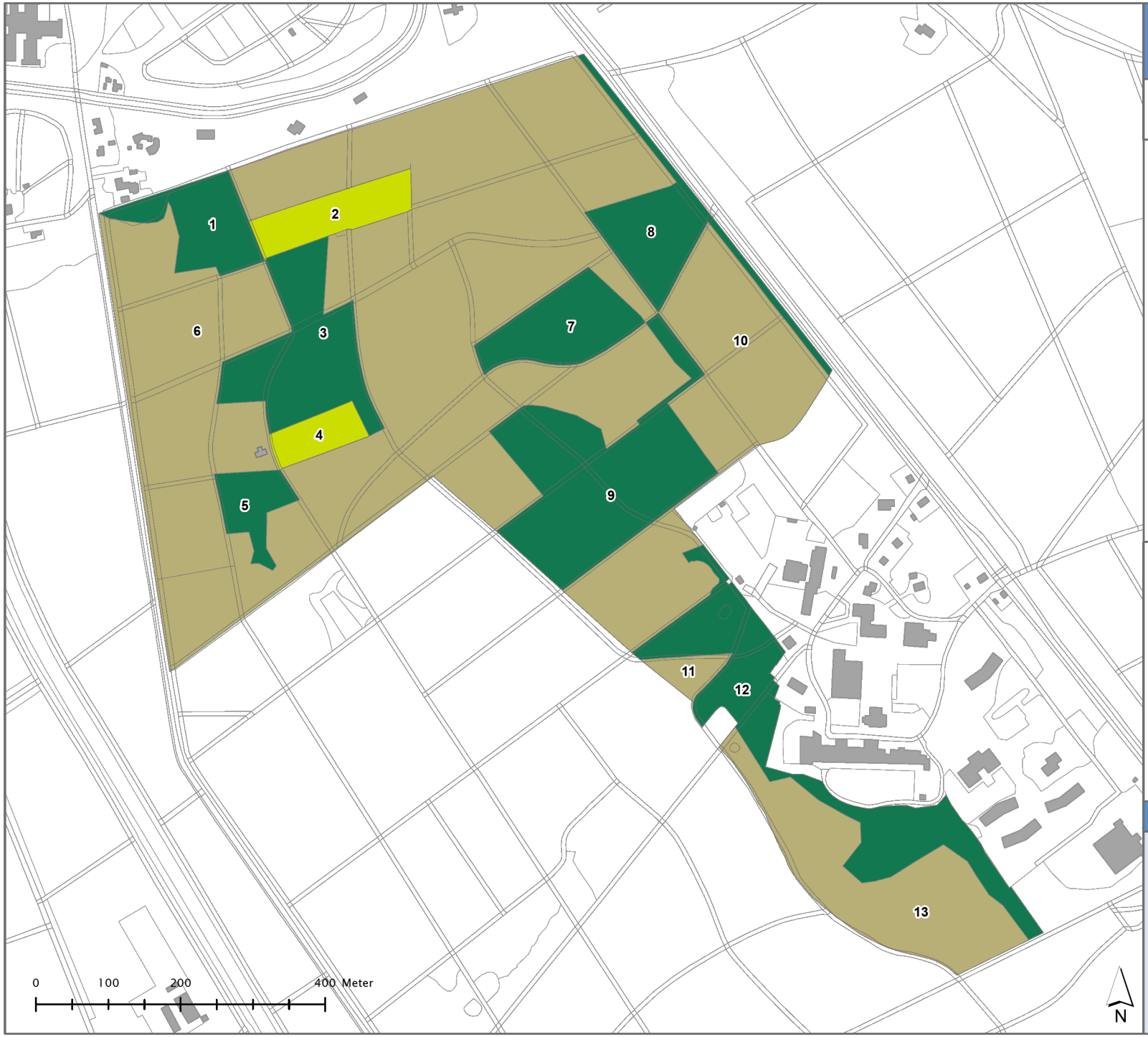

Getekend d.d.:	10-12-2009
Auteur:	JT
Projectnr.:	09260311
Schaal (A3):	1:3.500
Ondergrond:	© Topografische Dienst, Emmen 2003

N

Bijlage 5:

SNL kaart met huidige beheertypen

Landgoed Dekkerswald

Subsidiestelsel Natuur- en Landschaps-beheer. Looptijd 2020 t/m 2025

Legenda

- N12.02 Kruiden- en faunarijk grasland
- N15.02 Dennen, eiken- en beukenbos
- N16.03 Droog bos met productie

1 Beheereenheidnummer

Bosgroep Midden Nederland

Eigenaar:	Stichting KHO Dekkerswald
Lidnummer:	10311
Provincie:	Gelderland
Datum:	1-11-2019
Auteur:	J. Thielemans
Ondergrond:	Copyright © 2019, Dienst voor het kadaster en openbare registers, Apeldoorn
Schaal (A4):	1:7.500

Ondertekening

Naam

Datum

Handtekening